André Kédros

Ultima călătorie a vasului *Port Polis*

Colecția Meridiane

ANDRÉ KÉDROS

Ultima călătorie a vasului „Port Polis” şi ultima călătorie a argonauţilor

Traducere de Zaharia Stancu
Cuvânt înainte de Ioan Grigorescu

Editura pentru literatură universală
Colecţia Meridiane
— 1965 —

Cititorule, deschizând această carte porneşti într-o călătorie fantastică. Ar fi trebuit să vezi cimitirul vapoarelor părăsite de la Pireu, acest loc de veci al navelor tuturor timpurilor spre care se târăsc în ultimul lor drum, ca spre un țintirim al elefanților, toate vasele scoase din uz ale Mediteranei, pentru a înțelege de ce îndrăzneşte *Port Polis* o asemenea aventură... Ar fi trebuit să vezi insulele Mării Egee, acele minuscule ostroave în care s-au retras marinarii-şomeri ai celei mai mari flote comerciale europene pentru a înțelege de ce anume cei treizeci de skirioți se îmbarcă pe o ladă putredă cum e *Port Polis* şi cutează să înfrunte de pe puntea ei şubredă furtunile neiertătoare ale mărilor lumii...

Argonauții au sărăcit. Lâna de aur le-a fost răpită, ori, ascunsă de strămoşi în tainițele pământului, a rămas făgăduită unei generații mai înțelepte, mai cutezătoare, mai drepte, formată din stră-strănepoții marilor navigatori de altă dată. Şi, în Skiros, în insula umilă în care marinarii lipsiți de lucru au degenerat în pescari de coastă, apare în chip de Iason „Capetan” Fortis, aureolat de faima lui Nikos „americanul” din Europolis-ul lui Jean Bart. Insularii îi fac o primire triumfală, deşi vajnicul fiu al insulei lor nu le-a promis decât constituirea unui echipaj format exclusiv din coinsularii săi pentru o ultimă călătorie a lui *Port Polis*. Dar aceştia nici nu aşteptau din partea noului argonaut mai mult. Ei au ieşit din epoca iluziilor, ei trăiesc anii duri ai deceniului de după cel de-al doilea război mondial, visarea deşartă nu-i mai atrage, nici gândul la câştiguri fabuloase căzute din cer, nici îmbogățirea bruscă bazată pe naivitatea compatriotului lor. Navigatori din tată în fiu, marinarii – şomeri din insula Skiros nu pot aştepta altă fericire din partea vieții decât elementara bucurie a muncii, folosirea

dreaptă a energiei braţelor şi priceperii lor de adevăraţi lupi de mare, uitaţi de lume şi de dumnezeu pe o insulă ocolită de vapoare. Or, Capetan Fortis nici nu le promite mai mult. Angajaţi cu simbrie lunară, noii argonauţi nu vor porni spre cucerirea vreunei extraordinare comori ci, ambarcaţi odată cu încărcătura de bauxită pe *Port Polis* vor înfrunta cele mai teribile încercări pentru a da ocol pământului cu o ultimă şi fatală misiune.

În această arcă a lui Noe, André Kédros a făcut loc tuturor pasiunilor şi frământărilor omeneşti. Cei treizeci de marinari greci au adus pe puntea vasului condamnat tot ce e mai înălţător şi mai degradant, mai măreţ şi mai decăzut. A adus un microcosmos al Greciei contemporane, şi, prin asta, un strop din întreaga umanitate. Şi odiseea speranţei şi a deşertăciunii începe. Cum se vor comporta aceşti oameni a căror înfruntare se va dezlănţui în mijlocul oceanului răvăşit de furtună, dreptatea cui va triumfa, cine este acel ce va avea de spus ultimul cuvânt?

Titlul romanului ne divulgă deznodământul: oare nu este vorba tocmai despre ultima călătorie a lui *Port Polis*? Vasul sortit pieirii, va duce oare cu el, în adâncuri, taina dezlănţuirii pasiunilor omeneşti, lăsând fără soluţie conflictul dintre cinste şi neomenie, dintre dreptate şi strâmbătate, dintre încredere şi înşelăciune? Concentrându-şi eroii pe o navă prinsă de uragan, strivită de ciocnirea musonilor. André Kédros construieşte Ultima călătorie a lui „Port Polis” ca pe o povestire de aventuri cu o intrigă apropiată de cea a romanului poliţist. Cartea se citeşte cu pasiunea pe care cititorul o acordă întotdeauna acestui gen. Şi totuşi, prin profunzimea dezbaterii la care cititorul e invitat să participe, romanul acesta nu are nimic din facilitatea ingenioasă a literaturii de aventuri. Eroii lui Port Polis nu au destinul unor aventurieri. Fiecare dintre ei reprezintă o părticică a Greciei rămase departe, la porţile

Egeei şi ale Mediteranei, acolo unde îi aşteaptă pământul lor, necazurile lor, speranțele şi visurile lor.

Apărut în urmă cu şase ani la Paris, romanul acesta i-a adus lui André Kédros premiul „populist”. Autorul nu era la prima lui carte tipărită în Franța. Pentru noi, traducerea lui Kédros în româneşte e deosebit de îmbucurătoare. Între Grecia al cărei sânge şi destin îl poartă în vinele sale, şi Franța, patria lui literară, România ocupă un loc unic în viața acestui talentat scriitor contemporan. Născut la Bucureşti în 1916, în familia unui refugiat grec – Solomonidis – scriitorul care mai târziu avea să-şi ia pseudonimul literar de André Kédros, a fost elevul liceului Matei Basarab şi apoi al Politehnicii bucureştene. Pasionat de matematică şi filosofie, el şi-a continuat studiile la Praga, ca student al Universității „Karoline”. Cel de-al doilea război mondial îl surprinde în Grecia unde se repatriase cu speranța de a primi un post de asistent la Universitatea din Atena, Tocmai anii aceştia, de grele încercări pentru poporul său, devin pentru Kédros aşa cum chiar el avea să mărturisească mai târziu, o adevărată universitate a vieții. Martor la fărădelegile ocupanților fascişti, el se înregimentează în frontul rezistenței şi astfel cunoaşte îndeaproape lupta forțelor revoluționare din Grecia. Până la această epocă, tânărul om de ştiință, pasionat mai mult de cercetările de psihologie experimentală pe care nu avea să le reia decât după sfârşitul războiului, nu dezvăluise încă vigurosul său talent literar. Debutul său găzduit de Franța s-a produs paralel cu activitatea ştiințifică depusă la Institutul de studii şi cercetări psihotehnice din Paris, unde a fost angajat la puțin timp după terminarea războiului. Acest debut scriitoricesc, dincolo de publicistica sa cu caracter ştiințific, este marcat de apariția, în 1948, a primului său roman *Le navire en pleine ville* urmat la numai un an de volumul de nuvele *L’Odeon*. E unanim recunoscut

faptul că a te afirma ca scriitor la Paris, mai ales când vii dintr-o țară străină, cu o limbă de adopțiune şi cu o tematică amplu abordată de scriitorii europeni imediat după război, aceea a luptei antifasciste, nu e de loc uşor. Şi totuşi, André Kédros s-a impus cu aceste două prime producții literare atât în conştiința cititorilor săi cât şi în atenția criticii de specialitate. Examenul o dată trecut, îl obligă la o autoexigență mărită care se face vizibilă în 1952 prin romanul *Peuple roi* şi mai ales în *La fleur nouvelle* (1954), roman care cuprinde în câteva capitole ale sale epopeea eroului național al poporului grec, Nikos Beloianis. Urmează în 1955 romanul *Monsieur Ypsilante*, *homme d'affaire* apoi *Le lit de Procust* şi, în 1960, *Le dernier voyage du „Port Polis*" pe care avem prilejul să-l citim în limba română datorită excelentei traduceri semnată de Zaharia Stancu, Legăturile lui Virgil Solomonidis, fostul elev al liceului Matei Basarab din Bucureşti, cu literatura țării în limba căreia a învățat să scrie şi să citească, s-au concretizat până acum în traducerile făcute de Kédros din Caragiale (O scrisoare pierdută – 1953) şi Mihail Sadoveanu Nicoară Potcoavă – 1955).

În volumul II al Studiilor de Literatură Universală, din 1960, criticul literar Ana Stanciu găsea la fel de dificil să stabileşti o tematică a operei lui Kédros, pe cât e de greu de stabilit o tematică a cinematografiei neorealiste italiene. Tocmai în similitudinea acestor dificultăți mi se pare că rezidă şi cheia pătrunderii universului artistic al lui André Kédros E lumea neorealismului grec de după război, şi totuşi ceva mai mult. E pasiunea dezvăluirii unor tare ale societății contemporane greceşti şi în acelaşi timp atitudinea manifestă a scriitorului angajat cu fermitate de o anume parte a baricadei. Autoarea articolului despre Kédros din publicația mai sus amintită făcea cu privire la opera globală a scriitorului câteva considerații demne de atenție: „După o

privire de ansamblu asupra cărților sale îți dai seama că, de fapt, destinele eroilor gravitează în jurul aceluiaşi factor esențial al existenței lor, factor care, la un moment dat, trebuie să intervină aşteptat sau neaşteptat, şi care îi înregimentează de o parte sau de alta a baricadei luptei sociale. La început viața decurge lent, firesc, de parcă nimic nu s-ar putea petrece. Şi în ea se infiltrează, fără să simți, o preocupare majoră, încă nelămurită dar obsedantă, trezită de o vorbă aruncată: ce faci tu pentru poporul grec? Întrebarea se naşte de cele mai multe ori din gesturi mărunte şi-şi găseşte răspunsul fără cuvinte mari, marcat doar de un zâmbet nou care traduce o sobra hotărâre interioară. Zbuciumul eroilor lui Kédros e rareori mărturisit; el se canalizează spre acțiune. Personaje de vârste şi formații diferite sunt silite de evenimente să-şi pună problema luptei, să o rezolve repede şi definitiv. De aceea poate ele ne apar de o intransigenta deosebită, care nu acceptă ezitările sau compromisurile. Abia a trecut războiul şi oamenii doresc liniştea, doresc o epocă senină, împăcată. Dar până la victoria luptei sociale acest lucru nu e cu putință şi eroii o află treptat dar inexorabil...”

În *Ultima călătorie a vasului „Port Polis”* acțiunea are o importanță simbolică mult mai amplă decât în romanele anterioare. Problema răspunderii sociale a părăsit cadrul vast al unei întregi națiuni limitându-se la răspunderea față de destinul unui echipaj, al unui colectiv. Dar această limită nu atenuează proporțiile răspunderii omeneşti ci, prin valoarea simbolică a cadrului şi a acțiunii descrise, o încarcă cu noi semnificații, într-o natură încrâncenată de uragane, un grup de oameni îşi dispută dreptul la viață, la libertate, la demnitate omenească. Decorul oceanului liniştit sau hărțuit de furtună, concordă cu psihologia şi comportamentul eroilor. Pe marea liniştită se trăiesc dorurile de cei rămaşi acasă, amintirile duioase sau amare,

experienţa senină sau crudă a unor vieţi de nesfârşit zbucium. Apropierea furtunii concordă cu enigmatica şi neliniştitoarea descoperire făcută de nostrom; planul luptei pentru salvarea vasului – cu acţiunea comună pentru apărarea dreptăţii marinăreşti. Momentele cruciale ale dramei amintesc atmosfera tragediilor antice iar în ruliul vasului ameţit de furtună, grupul marinarilor hărţuiţi de lipsa de echilibru a punţii pare un cor care se apropie şi se depărtează de protagoniştii acţiunii. Împuţinaţi de lupta cu stihia şi cu ei înşişi, pierduţi într-un ocean inospitalier şi fără margini, argonauţii din Skiros se vor întoarce, poate, în insula lor, mai săraci decât au ieşit în larg, dar cu demnitatea neştirbită. E singura lor cucerire din acest ultim drum.

A divulga într-o prefaţă conţinutul unui roman ca acesta, de mare densitate, cu o compoziţie şi un ritm din ce în ce mai alert, înseamnă a lipsi cititorul de una din cele mai mari satisfacţii artistice pe care i-o rezervă scriitorul. Rândurile de faţă nu încearcă să explice un roman ale cărui chei se găsesc în mina cititorului odată cu parcurgerea ultimelor file, ci doar să consemneze bucuria îndreptăţită faţă de prezentarea într-o ţinută corespunzătoare înaltei sale calităţi artistice, a uneia dintre cele mai emoţionante opere ale literaturii contemporane.

Ioan Grigorescu

I

O mână uriaşă pusese un tampon de vată pe botul Pireului. Anesteziat, portul zăcea fără mişcare, aşteptând să se ridice negura.

Rezemaţi de copastie, oamenii de pe Port Polis, vas comercial de cinci mii de tone, scrutau cenuşiul soios care înfăşură dana. Niciun om, niciun câine pe caldarâmul umed. Un miros de gudron şi de iută ce se strecura de pe vas. Când şi când, miasmă de urină, pe care o răspândea vespasiana din apropierea imediată a vămii.

— Soarele! zise musul Agis prosteşte, arătând pata rotundă şi albicioasă care se ridica la răsărit.

Nimeni nu-i răspunse. Dintr-o cârciumă îndepărtată se auzea tânguirea înăbuşită a unui fumător de haşiş. Posaci, oamenii dădură din cap. În melodie se amesteca resemnarea cu năzuinţa disperată către o fericire imposibilă. Barba[1] Cositas, şeful mecanic, scoase din buzunar un capăt de batistă roşie şi îşi suflă zgomotos nasul. Pe la docurile înecate în ceaţă o macara nevăzută îşi desfăşoară lanţurile. Lăsaţi pe funii de-a lungul bordajului Suedezului, câţiva marinari raşchetau rugina. Toc-tocul ciocanelor ascuţite amintea de oboseala călătoriei; oamenii păreau că bat alene la o poartă misterioasă care nu se va deschide niciodată.

Panaiotis, secundul, îşi privi ceasul de la mână.

— N-are să vină, zise el.

— N-are să vină, răspunse Manos ca un ecou. În curând soarele avea să străpungă ceaţa şi Port Polis va

---

[1] Unchi. Denumire familiară, dată în Grecia oamenilor de o anumită vârstă.

ridica ancora. Fără şeful său de echipaj.

— El o fi ăla care cântă, zise tânărul Manos oftând.

Tatăl său, poreclit Pelicanul, îşi mişcă guşa, ca şi cum s-ar fi pregătit să vorbească. Se mulțumi să se uite țintă la tânărul Manos, cu un aer sever, ridicând din sprâncene.

— Un laş, un nemernic; mârâi secundul. Dacă nu voia să se îmbarce, de ce a semnat?

Căpitanul secund era un bărbat vioi, cu vorba şi cu gestul hotărâte. Părea că se ridică, într-o continuă sfidare, în fața oamenilor, întâmplărilor, loviturilor grele. Obrazul său ca o lamă de cuțit, cu ochii mari, de nepătruns, trăda o înclinare către ascetismul militant. Rodea cum roade sarea ori nisipul. Lipsa de activitate îl făcea şi mai ursuz. „Când dracul n-are nimic de lucru, ziceau oamenii săi despre el, îşi pune copiii la frigare”. Zicala aceasta exprima un reflex de apărare: cu Panaiotis trebuia să fii cu ochii-n patru.

— De ce-a semnat? repetă secundul cu patimă.

— A semnat, a semnat... reluă mecanicul şef, scărpinându-şi bărbia presărată de peri cenuşii. Toți am semnat. Ei şi?

— Când semnezi e ca şi cum ți-ai da cuvântul.

— Aş! Cuvântul e totul, nu mâzgălitura.

— O viață are omul, interveni Thassos, timonierul, tăcut, cu fața răvăşită. O viață are omul, Panaiotis! Nu trebuie să dai socoteală nimănui...

— Cum aşa? ripostă secundul, şi mânia îi împurpura fruntea puțin teşită. Spui astăzi da şi mâine nu? Da’ de unde crede el că se trage? Din coapsa lui Jupiter?

— Crede ori nu crede, zise Manos cu blândețe.

Tânărul marinar nu mai putea de bucurie. Trăsăturile sale bărbăteşti reflectau candoare, păreau luminate din lăuntru de un vis fără sfârşit.

— Ce-i al lui e-al lui, zise Barba Costas, nostromul a

fost împotrivă de la început.

— Atunci pentru ce naiba a semnat? strigă secundul, bătând din picior. N-avea decât să lase altuia locul! Ce să mai facă acum Capetan Fortis? Trebuie să ridicăm ancora. E ora! Şi la primul port va fi obligat să îmbarce un nostrom străin: un maltez, un arab, sau Dumnezeu ştie ce cafru! Şi numai din cauza ăstui... mama lui de! înjură el printre dinți. Parcă...

Nu isprăvi şi, dregându-şi glasul, trimise o țâşnitură de scuipat în apa murdară pe care petrolul desena pete cu reflexe irizate. Stând cu picioarele crăcănate, în pantalonii săi țepeni, prea largi pentru slăbiciunea sa, Barba Costas, mecanicul, luă țigara pe care i-o întindea timonierul şi scăpară din amnar.

— Şi când te gândeşti că-l făceai pe Iorgos străin, zise el învăluindu-se în nori de fum. Şi pentru ce? Pentru că e din Naxos!...

Cu o mişcare bruscă, secundul se aşeză în fața bătrânului.

— Chiar aşa, strigă el. Şi-ți spun că dacă ar fi fost de la noi, din Skiros, nu ne-ar fi lăsat în drum cum ne lasă... De ani de zile ți-l arăt cu degetul! Nu voiai să mă crezi. Uite dovada... Asta nu e de-ai noştri! E o iudă!...

— Ar trebui să luăm la rând cârciumile din port, zise Vasili Chiorul, clipind răutăcios din ochiul său zdravăn.

— Să se îmbete el? întrebă Manos. Pe Kir Iorgos nu l-am văzut niciodată să bea mai mult de un pahar sau două de răşină2. Se preface că e beat şi cântă cu alții, nu zic nu... Dar ochii-i râd tot timpul.

Pelicanul îşi înfundă şapca pe ochi cu un gest furios:

— Damned fool!3 nu te amesteca unde nu-ți fierbe

---

[2] Răşină, vin grecesc preparat cu răşină (Ρετσίνα – retsina).

[3] Dobitoc afurisit! (în lb. engleză în original.)

oala! Tacă-ți fleanca! Dacă Iorgos n-o veni, cu-atât mai bine! Cale bună!... Dacă ne luam după el, şi acuma eram tot la Linaria, molfăind iarbă ca berbecii...

— Tu, tată-mare, rânji răutăcios Vasili Chiorul, poate că la iarnă ai fi mâncat păpădia începând de la rădăcină în sus.

Manos aruncă o privire iute tatălui său.

— Lasă-mi bătrânul în pace! zise el fără să ridice vocea. Să mesteci alge în fundul apei cam tot aia e.

— S-ar părea că în fundul apei sunt nişte puicuțe extra! Se termină în coadă de peşte, da' şi ce mai țâțe – uite-aşa! zise Chiorul, chicotind.

Guşatul îşi plimbă căutătura neîncrezătoare de la Vasili Chiorul la fiul său şi le întoarse brusc amândurora spatele.

— Rahat! zise el drept orice comentariu. Oamenii rămaseră tăcuți, eu ochii la lumina difuză care vestea ivirea soarelui. Acum se desluşeau mai bine cărbunarii englezi, negri şi pântecoşi, de la celălalt capăt al cheiului. Zgomotul oraşului, încă amorțit, se apropiase. Amestecate, desprinzându-se totuşi pe fundalul sonor, se deosebeau acum claxoanele maşinilor, zbieratul unui măgar, clopotele unei biserici.

O pânză de ceață se ridică deodată, ca o perdea, în luminiş apăru acoperişul scund şi vărgat al vămii, aducând a carapace de broască țestoasă. Briza se întețise, marea începu să se agite. Port Polis se legăna încetişor, scârțâind din încheieturi.

Manos ridică ochii către pasarelă. Capetan Fortis, comandantul lui Port Polis, cobora scara de metal care ducea pe punte. Cu pas greu şi inegal, se apropie de micul grup de marinari. Uriaş, gârbov, cu mâinile şi picioarele din cale-afară de mari, purta un tricou de lână groasă Cascheta

lui veche de ofițer al marinei comerciale lăsa să scape câteva șuvițe de păr cenușiu, înalți, umerii obrajilor dădeau o trăsătură mongolă feței sale rotunde, buhăite și spânatece. Pungile enorme de sub ochi și culoarea de ceară a tenului bronzat trădau boala. Dar pe sub pleoapele grele se strecura o privire neagră de o intensitate impresionantă.

— Gata, Panaiotis? întrebă el cu voce răgușită.

— Da, șefule, răspunse cu oarecare grabă secundul.

Capetan Fortis își scărpină pieptul peste tricou, cercetă cerul și fumul alb care se învârtea împrejurul coșului. Ceața se îndepărta, scămoșindu se și soarele trimitea raze lungi, strălucitoare. O sirenă șuieră în imediata apropiere, dinspre bazinul portului.

— Uite remorcherul, zise Capetan Fortis. Grăbiți-vă, copii. În zece minute ridicăm ancora.

— În zece minute, șefule? întrebă secundul. Șovăi, apoi adăugă sec: Iorgos n-a venit încă la bord.

Capetan Fortis mormăi ceva neînțeles cu privire la starea gruilor și curenților.

— În zece minute, repetă el înăbușit.

Cu o ridicare a capului, secundul îi arătă lui Thassos, timonierul, că trebuie să se urce în camera de navigație. El însuși se pregăti să se îndrepte spre vinciul care comanda ancora, dar nu se putu stăpâni să nu ocărască pe înfundate.

— Nu ți-e bine, Panaiotis? Te-ai sculat cu fața în jos? întrebă Capetan Fortis.

Secundul plecă fruntea și făcu un pas, ca și cum ar fi vrut să se arunce asupra comandantului.

— Iorgos ăsta... căpetenie de răzvrătiți, șefule! Ți-am spus-o de la început. Mai bine să ne lase-n drum aci, decât aiurea. Oricum, dacă ai fi luat un skiriot în loc să-l iei pe el, n-am fi în asemenea încurcătură. Acum o să trebuiască să

angajăm pe altcineva la Port-Said. În sfârşit, asta-i părerea mea... adăugă el cu necaz, văzând că buzele subţiri ale lui Capetan Fortis se încreţeau sub am zâmbet şters.

— Iorgos, să ne lase în drum? zise printre dinţi Capetan Fortis. Glumeşti? Hai! Du-te şi înţelege-te cu pilotul! Şi voi ceilalţi, la posturile voastre!...

Remorcherul, se legăna, într-adevăr, la câteva braţe de vapor şi chema, încă o dată, cu şuierat scurt de sirenă. Oamenii făcură o mişcare ca pentru a se împrăştia, însă, reţinuţi parcă de nişte fire nevăzute, continuară să se învârtă în jurul comandantului şi secundului său. Ce tot cântă Capetan Fortis? Nostromul nu e aici, plecăm fără el, şi când Panaiotis constată faptul – ce-i drept, în felul său – comandantul crede că e gluma? Dar asta contrazice ceea ce e la mintea omului. Lipsa nostromului nu e un lucru de nimic, dimpotrivă... Ca rătăciţi, oamenii aşteptau o punere la punct, o lămurire. Secundul era ros de necaz. Obrazul său prelung adulmeca zarea şi fruntea îi ardea de mânie.

— Să mă bată Dumnezeu, şefule, dacă mai înţeleg ceva. Parcă mi-ai cânta liturghia în latineşte. Iorgos asta...

De astă dată comandantul îşi vârî arătătorul uriaş în gură, pentru a pipăi un colţ de măsea.

Râgâi, scoase degetul şi-l privi, dus pe gânduri parcă.

— Nu-ţi bate capul pentru Iorgos, sfârşi el prin a spune, îl cunosc de mult. N-a scăpat niciodată vaporul. De altfel... uite-l!

Oamenii se repeziră la copastie. Înconjurat de razele unui soare orbitor ce revărsa valuri de lumină aurie asupra portului şi peisajului, Iorgos, cu sacul în spate şi cu şapca pe ceafă, se apropia în pas de plimbare, nici grăbit, nici alene. Înainte de a pune piciorul pe scară, îşi salută camarazii cu un gest larg, blajin. Marinarii îi răspunseră prin glume grosolănie.

— Hei, afurisitule, abia te târăşti, în ultima clipă, ca miliardarii.

— Îi trebuie un grui să-l smulgă din braţele muierii.

— Ei? Ai jucat la rişca şi ai pierdut? Marinarii se înveseliră. N-aveau de-a face cu un laş. N-aveau să se mai teamă de mâna grea a vreunui maltez, de autoritatea umilitoare a unui venetic. La drept vorbind, pricinile mulţumirii erau mai adânci. Lipsa lui Iorgos ar fi dat o tărie înfricoşătoare avertismentelor pe care acesta nu încetase să le răspândească din belşug. Dar de vreme ce totuşi se îmbarca, dracul nu era chiar atât de negru pe cât se înverşunase el să-l zugrăvească. Da, respirau. Casandra nu ţinea seamă de propriile ei profeţii. Aşadar era cam nebună, şi prezicerile sale nu aveau nicio urmare. În afară de secund, care se îndepărtase, înţepat şi ostentativ, echipajul îl primea bine pe Iorgos, râzând de el în glumă şi îndesându-i coastele cu ghionturi prieteneşti.

Capetan Fortis se uita printre gene la osatura solidă a nostromului. Mai mult ca oricând Iorgos părea un măslin. Era noduros, cu trunchiul strâmb, iar părul lui mătăsos avea acum reflexele argintii ale arborelui sfânt. Afurisitul de Iorgos! Gesturile lui domoale, armonioase şi sigure, sunt acelea ale unui marinar fără seamăn. Şi totuşi ele purced dintr-un suflet chinuit.

— Salutare, Iorgos, zise comandantul. Nu-i prea devreme. Ridicăm ancora.

Nostromul îşi întoarse privirea viorie către Capetan Fortis.

— Oricând e prea devreme să-ţi vâri piciorul într-un coşciug, şefule. În sfârşit, ţi-am vândut sufletul. Sunt omul dumitale. Hai, băieţi, la treabă.

Cuvintele din urmă sunt adresate echipajului. Lăsându-şi pe punte sacul, porneşte spre vinciul cu aburi

de la prova. Îndemnați de pilda lui, oamenii aleargă la posturile lor. Manevrele de plecare se desfăşoară fără poticneli, marcate de ordinele vechi de când lumea: fila remorca! ho! gata! sus! Odată ancora ridicată şi scara trasă, parâmele sunt molate şi Port Polis girează uşor într-un bord, luat în remorcă de pilot.

Suedezul îi salută plecarea cu un şuierat prelung de sirenă. Cablurile întinse ale remorcherului, vibrând la zgomotul ritmat al motoarelor Diesel, trag vaporul spre ieşirea portului. Port Polis lunecă liniştit pe apele bazinului, în timp ce oamenii adunați pe punte îşi ațintesc privirile către linia ştearsă a zărilor. Mai târziu, când vasul se va despărți de pilot şi va merge singur, aceiaşi oameni îşi vor întoarce privirile către Pireul alb ca nişte oseminte, precum şi către muntele Parnes ce se avântă subțiratic spre înălțimi. Ei vor căuta cu ochii Eubeea. Dincolo de ea, Skiros, mica lor insulă natală pierdută în arhipelag, e păstrătoarea visurilor şi asprelor îndemnuri care îi mână spre depărtările lumii.

II

Port Polis pusese capul pe Suez. Avea să-şi descarce bauxita la Bombay, să încarce la Colombo ceai, şi la întoarcere să facă escală în mortul Aden, unde îl aştepta o încărcătură de banane şi fructe uscate. Într-un cuvânt, drumul clasic pentru o zdreanță ca el. Cu tot anotimpul înaintat, marea era liniştită şi traversarea se anunța paşnică.

Manos rândui găleata şi pensula într-unul din ungherele rufului şi se rezemă de parapet. Pe navă, luminile de poziție abia se aprinseseră. Noaptea îşi întindea şi îşi destindea vălul negru. La tribord, cerul era încă mărginit de ciucuri portocalii. Apa aluneca de-a lungul bordajului cu

zgomot şuierător. Ruliu! domol făcea să scârțâie vasul asemenea unui hiii prelungit care ieşea din străfundurile sale. „Parcă-i un bătrân ursuz plângându-se de reumatism”, gândi Manos. Are dreptate nostromul: o rablă obosită de când brăzdează mările lumii. Ei şi? Se dovedise tare. Ce dacă unii îi zic scândură putredă! Marinari răsfățați în străinătate! Vor să meargă pe iapă cum ar merge la uzină. Comod şi fără grijă! Pf!

Manos mai făcuse cabotaj, dar asta era prima lui călătorie de lungă durată. Bătuse şi pentru el ceasul când avea să capete experiența unui adevărat lup de mare. Destul îi împuiaseră capul marinarii mai vechi cu poveştile lor de mii de ori spuse şi răspunse, despre averi făcute din vânzarea mărfurilor de duzină, despre gazdele creole, despre contrabandă şi vase cu trei catarge, despre capul Horn şi despre vijeliile de pe mare. Închipuiri ca să-i facă praf pe ghiorlani; lăudăroşenii doar, pe care sărăcia le dezmințea fără milă! Manos nu le dădea crezare nici cât negru sub unghie. Lumea se micşorase, se schimbase. Însă meseria rămânea tot frumoasă, iar pentru fiul, nepotul şi strănepotul unor marinari pescuitul era o pacoste a destinului, o îndeletnicire bună doar în lipsă de alta.

Îi ceruseră să iscălească pentru un an. Un an e mult. Marica o s-aştepte, nici nu încape vorbă. Dacă nu sunt târfe, aşteaptă fetele. Ce alta pot să facă? Bineînțeles, asta mai îndepărta căsătoria lor. Biata Marica!... Îşi luară adio cum trebuie, de data asta, feriți de priviri indiscrete, în cabana lui Colokinthas păstorul! Pe coasta muntelui Dafni, vântul clătina pomii, culca iarba la pământ. În cabană era călduț, mirosea a piei şi a brânză. Ei se țineau de mână, aşezați pe prici. Marica se uita țintă la icoana de deasupra candelei şi lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraz.

— Am auzit că e prost vaporul tău, zise ea, ştergându-şi nasul cu marginea fustei. Şi că o să pieriți cu toții pe

mare.

Manos o mângâiase cum putuse mai bine. În insule, femeile se gândesc adesea la văduvie. Nu că ar fi romanțioase, însă hotarele dintre absență şi moarte sunt nelămurite. Unul dat dispărut pe mare nu e decât un infidel care, tăgăduindu-şi promisiunile, a prins rădăcini în vreo țară depărtată După o tinerețe ofilită în zadarnică aşteptare, femeile insulelor se păstrează mândre. Decât să se mărturisească învinse, ele poartă doliu pentru cei care le-au trădat, socotindu-i naufragiați. Marica, după zvonurile care se răspândiseră în sat cu privire la Port Polis, îşi plângea logodnicul, ori se plângea pe sine? Manos n-ar fi putut spume. Îşi pierduse puțin capul atunci, căci fata era atât de aproape, de caldă şi de gata la toate. Se îmbrățişaseră, mai mult chiar... şi dacă el nu s-ar fi stăpânit înaintea ireparabilului... Manos îşi muşcă buzele. Ce tărăboi ar fi fost în sat! Poate Condomallis şi-ar fi alungat fata. Marica şi-ar fi târât ruşinea până la capătul zilelor ei. Iar el, Manos, niciodată n-ar fi putut să mai pună piciorul în Skiros. Domnul fie binecuvântat: în ultima clipă urlase un câine undeva, în singurătate. Cui nu vrea răul de dragul răului îi ajunge adesea o nimica toată ca să-şi recapete stăpânirea de sine.

În timp ce tânărul marinar se lăsa în voia proaspetelor amintiri, întunericul se îndesise... În depărtare, constelațiile de iarnă sclipeau fără vlagă. Vasul scârțâia mereu, în contrapunct cu maşinile. Omul de veghe anunță o navă la babord. Manos încercă, la rândul său, să-i distingă luminile, dar privirea lui nu întâlni pretutindeni decât noaptea. Îşi aminti de catrenul marinăresc:

Verde-n verde
roş în roş

drumu-i bun
din moşi, strămoşi.

„Grozavi ochi are Vasili! îşi zise. Adică, un ochi... se îndreaptă el, amintindu-şi că tovarăşul său era chior. Cu el, nu e pericol de ciocnire!” Pericol... Era oare într-adevăr periculos să pluteşti pe o asemenea barcă? se întreba Manos, recunoscând umbra bondoacă ce se apropia. Nostromul, tăcut, se aşeză lângă el. Fuma din pipă şi scuipa în apă din când în când. Deodată Manos ridică fruntea. Un sforăit subțire ieşea din valurile mărunte, strălucitoare, ce intrau unul în altul, ca solzii de peşte, la câteva brațe de vapor.

— Sunt marsuinii, puştiule, zise Iorgos cu vocea sa de bas. E un convoi care ne urmează de mai adineauri. Vin să respire la suprafață, şi asta face un zgomot curios.

Marsuinii, se-nțelege... Manos se uită pieziş la şeful echipajului, care şuiera acum printre dinți: ț, ț, ț, ca şi cum ar fi vrut să-i domesticească. Zgomotul e curios, fără îndoială, dar ce curios e şi omul ăsta, Iorgos! Capul său, temeinic înfipt pe umerii largi, se contura pe cerul întunecat ca o efigie barbară. Manos mai văzuse el de-astea, sculptate în marmoră, la Thassos, patria adoptivă a lui Arhiloc. Pentru Iorgos, de asemenea, Skiros nu e decât o patrie adoptiva. Şi cu toate că trăise timp de mai mulți ani ca pescar în mijlocul pescarilor skirioți, cei din insulă nu voiseră să uite că era de fel din Naxos, adică, la urma urmei, un străin.

Trebuie spus că bătrânul marinar nu era ca toți ceilalți. Căuta apropierea de oameni, totuşi se simțea că nu izbuteşte să scape de singurătate, îi plăcea să trăncănească, dar ceea ce spunea te surprindea totdeauna. Fără s-o facă chiar înadins, el zdruncina părerile statornicite şi isca în

jurul său tulburare: „Iorgos? ziceau oamenii. Ăsta-i unul care dă cu barda-n Dumnezeu. Unde mai pui că la el sub pat e plin de cărți”. Un om care citește pe ascuns nu poate să întâmpine decât o îndreptățită neîncredere. Cu atât mai mult cu cât trecutul său rămânea misterios. Se-nțelege, Iorgos pomenea adeseori de isprăvile sale din tinerețe. Dar cine să le ia în serios? Amintiri așa, de ochii lumii, o perdea de fum... care ascundea nu se știe ce fundal de tristețe...

Cu toate îndoielile lor, unii skirioți îi arătau prietenie. O prietenie stânjenită, într-un cuvânt gata să se sperie la prima luare în răspăr. Dar Iorgos impunea respect prin puterea sa fizică și îndemânarea de pescar. Avea un simț anume pentru a dibaci bancul de sardele, și niciun om nu mânuia tridentul mai bine ca el. Și lucru curios: pe mare, nu i-ar fi dat prin cap nimănui să-l necăjească; pe uscat, însă, era iarăși nepoftitul ținut la distanță.

Avea și vrăjmași. Aceștia se fereau ca de foc să-l stârnească fățiș. Descoperiseră că o anumită formă de rea credință îl dezarma cu totul pe Iorgos. Ideilor sale sucite, scorniturilor sale menite să stârnească râsul, ei le răspundeau cu prostiile lor intenționate. Atunci Iorgos se retrăgea în sine, și ochii săi de culoarea viorelei oglindeau o uimire mută și naivă, amestecată cu dojana. Ciudat marinar, zău așa, cutezător și slab în același timp... Manos se scarpină în cap.

— Ia mai spune, șefule, crezi într-adevăr că luntrea asta nu face doi bani?

Iorgos își ciocăni pipa stinsă de parapet, ca să iasă scrumul.

— Asta, luntre? Coșciug plutitor, piciule! zise el cu tărie. Nici atât! La primul grăunte de furtună se face bucăți, cum te văd și cum mă vezi. Să nu spui că nu te-am înștiințat dinainte! N-ai să spui nimic. N-o să mai ai timp să spui nici uf! N-are să țină mult. Bâldâbâc, și ne ducem cu

toții la fund. Avem greutate. Nu în căpățână, în cur, dacă vrei să ştii...

— Nu în căpățână? Cum aşa? întrebă Manos cu o urmă de surâs în colțul buzelor.

— Ei, dacă am fi avut plumb în căpățână... suspină nostromul. Dar nu, acolo n-avem nimic decât somn, lene, ce mai!... Altfel de ce ne-am fi îmbarcat pentru ultima noastră călătorie?

— Ultima noastră călătorie? Iute o mai iei, nostromule!

— Zi-mi Iorgos, ca înainte. Nu fiindcă... Şi dacă nu e ultima noastră călătorie, atunci e prima dinaintea ei. Cea din urmă tot o s-o facem prevăzuți cu aripioare şi spre cer...

— De unde ştii?

— Ştiu. Asta sare în ochi, dar voi toți aveți orbul găinilor, pe cuvântul meu! Întinzi o capcană vulpii. Ea îi da târcoale, momeala îi face poftă, dar nu pune laba. Presari şoricioaică în cală Şoarecele vine, miroase. Crezi că se atinge? Ți-ai găsit! Altfel, încă de mult am fi scăpat de rozătorii ăştia afurisiți. Praful de puşcă nu l-a inventat potârnichea, dar când se apropie vânătorul cu puşca, ea se tupilează în mărăciniş. Nu e vietate lăsată de bunul Dumnezeu care, în felul ei, să nu aibă judecată în fața primejdiei. Dar noi ăştia, nimic. Degeaba suntem singurii care ştim ce e moartea, cădem în capcană mai rău ca dobitoacele.

Manos îşi încleştă dinții. Îi venea să-i pună o întrebare, dar nu îndrăznea. Noaptea se făcuse tare neagră şi vântul se schimbase. Luminile pe care omul de la prova le semnalase apăruseră în zare, apoi se topiseră în noapte. O navă de război, poate, care se deplasa cu mare viteză. Manos îşi drese glasul.

— Păi atunci, nostromule... Iorgos, vreau să spun... De ce te-ai îmbarcat? Cum întârziai să vii la bord, noi am crezut

că te-ai lăsat păgubaş. Unii ziceau: odată ce-a semnat, are să vie. Dar asta, cum să spun, nu stă în firea dumitale... La urma urmei, contractul nu e decât un petec de hârtie. Nu face cumpănă, dacă-ți pui viața în balanță...

— Contractul lor? Mă şterg cu el undeva... zise Iorgos grosolan.

— Atunci pentru ce, pentru ce te-ai îmbarcat? De astă dată întrebarea lui Manos avu un accent disperat. Se întorsese cu fața spre nostrom şi aştepta. Răspunsul însă întârzia. Iorgos păru că se gândeşte şi, cu toate că nu-i distingea trăsăturile, Manos simți că se încruntase.

— Asta e altceva, mormăi nostromul după o lungă tăcere. Asta-i treaba mea. Hai, piciule, adăugă el pe un alt ton, acuşi vine cartul. Pare că azi e duminică şi bucătarul a făcut o mâncare mai acătării. Uitasem. Şi am o burtă de popă. Oricât aş puți eu de pe acum a cadavru, tot sunt în stare să înghit calul exodului!...

Îl bătu pe Manos uşor pe umăr şi se depărtă cu pasul inegal pe care îl dă ruliul. Rămas singur, tânărul marinar începu să se gândească iarăşi la întâmplările care precedaseră plecarea.

III

Un vânt rău, uscat şi arzător, sufla de zile întregi pe insula Skiros. Marea spumega şi, încinsă ca un cuptor, posomora orizontul. La o depărtare de vreo douăzeci de mile, coasta Eubeei, prinsă între focarele încrucişate ale lunetei, aci părea că se aprinde, incendiată subit, aci părea că se îneacă într-o ceață de fum şi de cenuşă.

Unul câte unul, pescarii goniți de siroco îşi căutaseră adăpost după digul Linariei. Infectând aerul cu miros de gudron şi de peşte, mărcile trăgeau de parâme ca o haită de

câini de curelele lor. Vântul sufla în rafale, ridica pe chei coloane de praf, (mătura colinele stâncoase. Mirtul şi cimbrul îngălbeneau văzând cu ochii, mângâiați parcă de bătaia unei flăcări. Pe drumul care ducea colo sus, în satul Skiros, sirocoul mâna înaintea lui nori nămoloşi, în mijlocul cărora praful de cremene strălucea ca o pilitură de argint. Asedia casele, alergând încoace şi încolo pe stradele înguste, povârnite şi întortocheate, zgâlțâind porțile şi obloanele. Iar skirioții, palizi în lumina galbenă, dădeau din cap, atenți la răbufnirile vântului care aducea, când şi când, behăitul plângător al turmelor de capre de pe muntele Dafni.

La Linaria, pescarii îşi cloceau golănia sub bolta lui Barba Stratos. Tolăniți pe scaunele de nuiele, desculți, cu pantalonii de serj înfăşurați pe pulpele lor puternice, îşi făceau vânt fluturând cămaşa descheiată deasupra piepturilor păroase şi scăldate în sudoare. Sirocoul, care nu-i lăsa să-şi câştige pâinea, ar fi fost de ajuns ca să-i posomorască. Se mai adăuga însă căldura şi nisipul ce scârțâia în gură şi-ți dădea o sete pe care vinul acrişor de la Barba Stratos nu izbutea s-o potolească.

— ...Dumnezeii lui! Bătrâna mea e nebună. Îi spun: până când n-o scuipa zestrea, nu. Damned fool! Cum să-şi încropească o gospodărie, fără zestre? Au să crape de foame.

Nici Manos, nici ceilalți nu întrerupseseră trăncăneala Pelicanului. Auzindu-l, ai fi zis că el e viitorul ginere. Lui Manos îi era scârbă să mai răspundă, când tată-său începea să tune şi să fulgere împotriva lui Condomallis. La ce bun? Lucrurile se ştiau: cultivator chiabur, Condomallis îl voia pe Manos de ginere, cu condiția ca el să renunțe la zestre. Era un mod iscusit de a spune nu, fără să jignească prea mult sentimentele oamenilor. Căci încă de multă vreme logodna lui Manos cu Marica îi pasiona pe skirioți. Unii țineau cu tânărul pescar, alții cu bătrânul Condomallis. Existau şi motive pentru şi motive contra, care țineau seama de

cuviinţă sau de interes. În ochii lui Manos avea greutate numai dragostea sa pentru Marica şi faptul că el n-avea niciun ban pentru a întemeia un cămin.

— Damned fool! Fucking swine![4] Pelicanul înjura totdeauna în englezeşte, ceea ce înveselea pe bătrâni şi plictisea pe tineri.

— Nu te aprinde, nene Manolis, i-o trântise într-o zi unul dintre fraţii Papariţas. Şi vorbeşte ca toţi creştinii!... Manos şi Marica au aşteptat trei ani, au să mai aştepte încă.

— Şi cine zice altfel, ţâncule? se indignă Pelicanul. Au să aştepte. Şi până la Sfântu-Aşteaptă, dacă vor. N-am nimic cu fata, dar dacă damned fool asta nu dă drumul la zestre, Manos are să-şi caute nevastă aiurea, să ştiţi de la mine! Parcă n-ar mai fi sub soare fete cu avere decât la Skiros! Lumea e largă, dar asta nu o ştiu încă nişte mucoşi ca voi!

Astea nu erau decât fanfaronade, vorbe goale. Lui Manos nici nu-i trecea prin cap s-o lase pe Marica, şi mai puţin încă să se însoare cu o fată din altă parte decât din insulă. Ar fi fost izgonit pentru totdeauna din comună. Dar, cum era de aşteptat, Iorgos, fostul şef de echipaj, prinsese prilejul să încalece pe unul dintre caii săi de bătaie:

— Bine spus, Manolis! exclamase el. Ce să-ţi faci sânge rău din cauza femeilor. Pierzi una, găseşti zece! Oricât le-ai întoarce pe-o parte şi pe alta, toate-s la fel, ca banii noi-nouţi. Una nu face mai mult decât alta, nu e una să nu ţi se strecoare printre degete! Eu, pe când eram şef de echipai pe Madera...

Şi iată-l pe Iorgos avântându-se într-una din poveştile care se petreceau totdeauna pe Madera, cargobot de basm, loc geometrie al unor întâmplări nemaipomenite, pe care

[4] Porc puturos (în lb. engleză, în original)

nostromul le înşira cu aceeaşi încredinţare şi bogăţie de amănunte. Adeseori poveştile acestea care îngheţau apele stârneau râsul, pentru că Iorgos avea un fel cu totul aparte de a le înflori, încât istoriile sale deveneau gogonate, oscilau între şotie satirică şi farsă. Din păcate, în ziua aceea nimeni nu avea chef, nici de povestit, nici de ascultat. Şi Panaiotis, secundul, care nutrea pentru Iorgos o ură puternică, îl întrerupse brutal:

— Eu pe când eram... eu când mă aflam. Tu ai fost şef de echipai pe Madera... Bun. Asta ştiam. Mai p-ormă? Aici nu eşti nimic!

— Cum aşa, nimic? întrebase Iorgos făcându-se galben.

— Nimic. Ce va să zică nimic. O musculiţă care bâzâie...

— Ce-nseamnă asta, Panaiotis? Îţi baţi joc de mine, sau ce?

Ori de câte ori primea o lovitură nedreaptă, Iorgos se schimba la faţă. Răguşea mai mult de uimire decât de mânie, şi îşi bleojdea ochii ca în faţa unei arătări monstruoase văzută numai de el. Panaiotis răspunsese rece.

— Ia-o cum vrei! Dacă nu-ţi place, du-te-napoi la Naxos. Ce cauţi aici?

— Aşa, va să zică! se indigna Iorgos. Poate că nici n-am dreptul să lucrez aici? Poate că nu vorbim aceeaşi limbă? Aici nu suntem în Grecia?

— Nu, nu vorbim aceeaşi limbă! Noi vorbim de nevoile satului. De Manos, de Marica, de logodna lor. Ce ne pasă nouă de poveştile tale cu Madera?

Buimăcit, Iorgos se uita cruciş la ceilalţi, pândind parcă un semn de prietenie. Dar oamenii îşi ţineau capul în jos, copleşiţi de căldură şi de propria lor răutate. Nu, pe vântul ăsta nenorocit, care anunţa zile funeste, ei n-aveau

chef să țină parte nimănui, şi mai cu seamă lui Iorgos. Uneori, el le plăcea, dar, la urma urmei, secundul avea dreptate: Iorgos n-avea nimic comun cu nevoile satului, nicio lesatură de sânge nu-l unea cu ceilalți skirioți. Se gândea el măcar la măslinele pe care acum sirocoul le pârlea pe ramuri? Odată recolta primejduită, iarna se anunța nemiloasă, mai ades pentru aceia care aveau guri de hrănit. Iorgos? N-avea decât să se ducă şi să se spânzure...

În adâncul tăcerii care se abătuse asupra cârciumii, se auzea lămurit răpăitul vântului în frunzele metalice ale smochinilor, Iorgos se ridicase de pe scaun şi măsura pe secund din cap până în picioare. Cu forța sa uriaşă ar fi putut să-l doboare cu o singură mână. În loc de asta, însă, dădu din cap, oftă şi părăsi localul bălăbănindu-şi brațele.

După ce plecă nostromul, oamenii îşi îndreptară privirile asupra secundului. Stăpân pe sine ca întotdeauna, acesta nu se clintise de pe scaun. „Tare om, nu ştie ce-i frica”, îşi ziceau ei, pândindu-i pupila de peşte, întunecată şi dilatată, care mistuia irisul. Liniştea lui Panaiotis impresiona pe concetățenii săi. Ei strigau, gesticulau mult, treceau cu uşurință de la chef, de la veselia întreținută cu câteva pahare de anason la cea mai adâncă descurajare. Panaiotis, în schimb, îşi păstra sângele rece în toate împrejurările. Poate fiindcă în timpul războiului comandase ca secund pe un petrolier... Să faci războiul în Atlantic, pe un vas de petrol, o, Doamne, asta nu i-e dat oricui. Îți trebuie îndrăzneală de drac şi noroc de porc, să poți scăpa cu bine...

De ce naiba fusese Panaiotis silit să-şi reia meseria de pescar? Flota de comerț grecească nu mai era ceea ce fusese. Dar asta nu lămurea totul. Un ofițer, chiar ieşit din flotă, ar fi trebuit să-şi găsească mai uşor un post decât un marinar. Skirioții miroseau că aici e ceva la mijloc. Se şoptea că secundul avusese buclucuri, că inscripțiunea

Maritimă îl pusese pe lista neagră şi că nicio firmă, niciun armator nu mai voia să-i încredinţeze comanda.

Oricum ar fi stat lucrurile, asemenea zvonuri nu-i micşorau faima. Dimpotrivă! Legile nu erau făcute oare pentru a fi ocolite, disciplina pentru a fi călcată, şi autorităţile pentru a fi dispreţuite? În ochii skirioţilor aveau tărie numai tradiţiile care în insulă se transmiteau din tată-n fiu. Tari sau mlădioase, ele hotărau ce e bine şi ce e rău. Cutezător cine le încălca.

*

Linarioţii uitară curând că secundul se legase de nostrom şi că acesta plecase din cârciumă fără să-l atingă. Înjurau pe înfundate, ştergându-şi ceafa de sudoare şi gândindu-se cu dezgust la procesiunile zadarnice pe care popa Costachis avea să le facă în măslinării, pentru salvarea recoltei. N-aveau să ducă la nimic, se-nţelege, întrucât se vedea bine că Atotputernicul nu are niciun amestec în această treabă. De când îşi aduceau aminte oamenii, vântul de secetă nu mai suflase atâta timp. Împiedicase pescuitul, arsese măslinii, iar la venirea iernii, cu alaiul ei de mizerii, vor trebui să-şi strângă cureaua, ca pe timpul ocupaţiei.

Feţele tăbăcite se posomorâră şi mai mult, oglindind în umezeala lor aceleaşi temeri. Vântul hărţuia micul port, şi împotrivirea digului, a cheiului, a stâlpilor smulgea prelungi tânguiri de necaz. Pescarii tăceau. În multe capete îşi tăceau drum aceleaşi gânduri. Ce soi rău e omul, când te gândeşti. Orice atinge, pângăreşte. Până nu demult, când ploaia nu cădea la timp, sau când bântuia vijelia, mai puteai măcar să dai vina pe bunul Dumnezeu. Astăzi, omul însuşi e acela care pricinuieşte prăpădul şi toate nenorocirile cu bombele lui atomice... Degeaba înjuri cerul şi-l ameninţi cu pumnul;

crezi că le pasă ceva ălora care strică anotimpurile?! Şi bietului nevoiaş care suferă urmările nu-i rămâne nici măcar blestemul care îi mai uşura inima.

— Băutură! strigă deodată Vasili Chiorul.

— Băutură! repetară ceilalți în cor.

Barba Stratos, cârciumarul, se repezi de după tejghea cu câte o carafă mare de răşină în fiecare mână. Turnă de băut unora şi altora, uitându-se pe furiş la muşterii, pe sub sprâncenele sale stufoase. Ştia el să le citească gândurile cele mai ascunse şi nu se prea simțea liniştit în această clipă. Uite unul care face afaceri, îşi spuneau probabil pescarii, ei care de trei zile îşi beau ce bruma le mai rămăsese din banii puşi deoparte, ba chiar şi rodul muncii viitoare. Afurisită soartă! Nenorocirea unora umple burta altora. Nu mai încape vorbă, chiar la asta probabil se gândeau... Supărarea se preschimbă uşor în cruzime. Şi Barba Stratos nu era invulnerabil.

— Ei, Stratos, ai primit vreo ştire de la fiu-tu?

Asta era! Cârciumarul îşi retrase capul între umeri, ca omul care aşteaptă să fie lovit, şi ochii săi luară o expresie rătăcită.

— Mda, zise el şovăind. Mi-a scris. E bine.

— Tot la Pireu, conțopist?

— Tot.

— Şi o să vie să te vadă de Crăciun?

— Dacă vrea Dumnezeu, o să vie... Fiecare întrebare era punctată cu rânjete, şi la fiecare răspuns dat Barba Stratos se zgârcea ca un pergament. Unicul său fiu, Marcos, era durerea sa, pedeapsa pe care i-o trimisese Domnul pentru păcatele sale. Un nemernic, Marcos, un băiat rău pe care fusese nevoit să-l izgonească din casă. Lâncezea la Pireu, trăind din furturi şi din vânzarea stupefiantelor, când la puşcărie, când eliberat şi reluându-şi fără întârziere

existența aventuroasă. La Skiros, nimeni nu lua în serios legenda pe care Barba Stratos, de ruşine, încercase s-o răspândească şi potrivit căreia Marcos era funcționar ia o societate de transporturi maritime din Pireu, Se înțelege, ca şi în alte asemenea cazuri oamenii făceau, de milă, jocul bătrânului, prefăcându-se că-i cred.

Dar era de ajuns o pornire ca aceea pe care o încercau astăzi pescarii, pentru ca minciuna aceasta, ajunsă colectivă, să devină în mâinile câtorva un groaznic instrument de tortură.

— Încă unul pe care va trebui să-l însurăm în sat, zise Vasili Chiorul, una dintre cele mai ascuțite limbi de pe insulă.

— Da, întări altul, îi trebuie o tânără în floarea vârstei, o fată mare, de casă, cinstită...

— Mai e vorbă? Ştim noi cum sunt conțopiştii... Le place viața tihnită, papucii...

— Marcos ar trebui să intre la Stat...

— Ordonat şi cinstit cum e, ar fi bun de perceptor.

— Şi de ce nu ajutor de primar?

— Ai dreptate, ajutor de primar. În alegerile viitoare eu voi vota pentru el.

Barba Stratos, chircit în el însuşi ca o caracatiță străpunsă de trident, îşi mişca încet brațele lipsite de apărare. Toate privirile erau ațintite asupra lui, afară de aceea a bătrânului Manolis care continua să înjure în englezeşte, cu o jumătate de voce, pe mişelul său de cumătru. Sub influența vinului şi a zăpuşelii, ochii îi sticleau, pândind fără milă reacțiile cârciumarului. Muşcându-şi mustața albă, din care o jumătate era înfiptă mai sus decât cealaltă, Stratos aştepta, resemnat, clipa prielnică în care ar putea să se strecoare cu fața cât de cât curată. Sudoarea îi picura pe frunte, dar nu îndrăznea să se

şteargă sau să se clintească din loc, având încredinţarea primară, animală, că ar putea să scape de călăii săi făcând pe mortul. Din nenorocire, clipele treceau nesfârşite, şi cu toate că pescarii tăcuseră, privirile iar nu-şi slăbeau prada. Cum să se poarte, ce să născocească pentru a schimba vorba? În tulburarea sa, bătrânul îşi aminti de scrisoarea lui Capetan Fortis. Căpitanul îi ceruse să nu spună nimănui de această scrisoare, dar nevoia face legea. Barba Stratos nu mai avea decât un singur gând: să arunce lest, să abată atenţia batjocoritoare şi nemiloasă al cărei obiect era el.

— Dragii mei, zise cu voce răguşită, am o noutate. Capetan Fortis...

Se opri pentru a observa efectul cuvintelor sale. Pescarii ciuliseră urechea.

— Ei, ce-i cu Capetan Fortis? ziseră ei nerăbdători.

— Vine la Skiros cu vaporul următor. Mi-a cerut să-i reţin camera de sus.

Efectul acestei ştiri întrecu aşteptările sale. Pescarii se sculară ca un singur om, îmbrâncind, răsturnând scaunele şi înconjurându-l pe Barba Stratos, plini de o curiozitate înfrigurată. Venea? Pentru ce venea? Ce scrisese? Avea nevoie de un echipaj? În zadar încercă Barba Stratos să ocolească întrebările prea cuprinzătoare. Era prins de vârtejul pe care-l dezlănţuise singur. Strâns din toate părţile, silit să spună ce ştia, ba chiar şi ce nu ştia, ajunse în cele din urmă să spună mult mai mult decât cuprindea scrisoarea lui Fortis. Da, căpitanul se întorcea în insula lui natală ca să recruteze un echipaj. I se încredinţase o navă comercială de mare tonaj şi avea să le dea de lucru la toţi. Da, oamenii aveau să se îmbarce în curând. Şi va plăti salarii bune.

La aceste ştiri neaşteptate, care semănau cu mana din Biblie pe care cerul o trimitea flămânzilor, oamenii fură

apucați de o veselie nemaipomenită. Uitară sirocoul, uitară recolta proastă. Uitară grijile iernii. Se îmbrățișau și se felicitau ca la nuntă. Manos începu un sirtos[5]. Până la urmă, toți se prinseră în joc. Ținându-se de mână, oamenii făceau câțiva pași la stânga, câțiva pași la dreapta, cu nobila gravitate ce stă bine palicarilor.

Necazul adunase pescarii la cârciumă. Speranța îi împrăștia. Visul cere singurătate sau confidenți intimi. Unul câte unul oamenii plecară să-și rumege bucuria. Se răspândiră, parcă odată cu vântul nebun, în cele patru colțuri ale Linariei. Și în aceeași seară, în multe cămine din port, dintre cele mai sărace, oamenii visară pui fripți, ca în basme.

IV

Pâlpâindele lumini ale Ciprului pieriseră la babord. Vântul se răcori deodată și marea se despică. Valuri scurte, brutale, loveau vasul la travers, măturând puntea. Cargobotul rula îngrozitor.

Camarazii lui Iorgos își așteptau cartul în postul de echipaj. Încăperea măruntă mirosea a umezeală, a sudoare, a borâtură. Stând pe șezut ori întinși pe culcușurile lor, oamenii își cârpeau rufăria, frunzăreau reviste vechi. Uneori își ridicau privirile către lampa suspendată a cărei lumină scădea brusc. În colțul său, Agis gemea, palid ca un om în lupta cu moartea. La intervale egale, musul dădea ochii peste cap, se îndoia de mijloc. Îi venea să verse. Fără voie, oamenii se trăgeau mai la o parte. Stomacul suferindului era gol, contracțiunile fiind doar nervoase. La fiecare icnire fără urmări, se găsea câte unul care să-l certe ușurel, dar de

---

[5] Dans național grecesc.

fapt nimeni nu dădea atenție suferințelor sale. Tinerelul avea să se oțelească. O ființă se adaptează la toate. Oare acelaşi lucru se întâmplă şi cu o navă?

Port Polis se chinuia până în străfunduri. La fiecare ruliu, ieşea din măruntaiele sale un plânset prelung, răguşit. Când se îndrepta iarăşi, scârțâia şi trosnea din toate încheieturile, apoi zgomotele se topeau din nou într-un fel de horcăit. După repetate zgâlțâiri urma o oază de tăcere. Atunci se putea distinge uruitul maşinilor şi vibrația pe care-o imprima vasului. Dimitris, mecanicul ajutor, îşi ridică privirea tristă, ca să asculte mai bine. Ceilalți încercau să citească în ochii săi tulburi, presărați cu grăuncioare galbene, impresia pe care i-o făcea această ascultare periodică. Dacă Port Polis se apleca într-o parte şi în cealaltă ca un condamnat, inima cel puțin nu i se dădea bătută. Ceea ce nu-l împiedica să fie o rablă viermănoasă, care înfrunta cu greu marea.

Oamenii îl urmăreau pe nostrom cu coada ochiului. De la începutul călătoriei tăcea mile. Îşi schimbase oare părerile sau voia să-i ducă? Rulatul îngrozitor al cargoului, prea din cale-afară față de starea mării, ar fi trebuit să-i stârnească verva. De ce tăcea? Oamenii simțeau o vagă nelinişte care, pentru a înceta, avea nevoie să se izbească de pesimismul excesiv al nostromului. Agățându-te de prezent, e uşor să combați păreri asupra evenimentelor îndepărtate. Viitorul nu e oare plin de irealitate? Dar, lipsiți de acest potrivnic, oamenii îşi pierdeau cumpătul, îndată ce nu mai puteau face pe copiii teribili, se simțeau puțin orfani. Prea naivi pentru a-şi da seama de acest lucru, îi căutau pricină nostromului. Muțenia lui nu era oare un mijloc pentru a păstra distanța față de marinarii de rând? Oamenii îşi ieşeau din sărite. Cu toate că Panaiotis, secundul, se dovedise contaminat de ideile occidentale de „disciplina”, exista pe Port Polis cel puțin un lucru bun, anume că

oamenii se simțeau oarecum ca în familie. Capetan Fortis, pe care îl vedeau rar, doar uneori pe pasarela, se purta cu ei părinteşte. Treaba era grea, dar nu prea. Mâncau pe săturate. Însă ceea ce prețuia mai mult pentru aceşti pescari ce-şi reluaseră meseria de marinari, întocmai cum odinioară plugarii lăsau plugul ca să apuce spada, erau amintirile comune, din acelaşi loc de baştină, amintiri care-i apropiau. Şi atunci? Ursuzul ăsta de Iorgos îşi închipuia oare că poate să pună pe cineva la respect cu noua sa purtare? După ce defăimase atâta, acum făcea pe sfinxul? Într-adevăr oamenii pândeau să afle o spărtură în cuirasa tăcerii sale, nerăbdători să-l ciuruie cu săgețile pe care le țineau pregătite de multă vreme.

Un val se zdrobi de teugă, făcând freamăte coca vasului. Port Polis rămase câteva clipe nemişcat, cu maşinile gâfâind, apoi făcu un salt şi-şi afundă prova. Cu gâtul întins, mecanicul secund, care asculta cu toată atenția, strâmbă din nas. Fără să vadă această mimică, Vasili Chiorul îşi puse palmele pe genunchi şi, constată cu prefăcută mulțumire:

— Grozave, maşinile lui Port Polis, nu?

Dimitris se întoarse cu spatele la el, ocupat să-i ridice în picioare pe musul rostogolit pe jumătate afară din cuşeta lui. Neprimind niciun răspuns, Vasili dădu la o parte o pereche de cizme de cauciuc care se bălăbăneau în dreptul capului său şi repetă înclinându-se către nostrom:

— Grozave, maşinile astea, nu-i aşa, nostromule?

De data asta Iorgos nu se mai putu abține.

— Maşini prăpădite, mormăi el. Ai fi având vată-n urechi, de nu auzi.

Vasili plimbă peste camarazii săi privirea scăpărătoare a ochiului său sănătos: „Am nimerit-o! avea el aerul să zică. Al nostru el” şi răspunse cu o voce puternică, frecându-şi

mâinile:

— Şefule, ascultă aici o istorie.

Stârniți, oamenii întinşi în cuşetele lor se ridicară pe jumătate ca să audă mai bine.

— Frate-meu avea pe vremuri un câine ciobănesc, povestea Vasili. Grozav păzitor, de asta nici nu încape vorbă. Cădea un berbec în mare din înaltul unei faleze şi el numaidecât hop în apă. Aşa cum zic! Numai că vezi, prinsese gustul salvărilor. Într-o zi, nepotu-meu Miltos se scălda în dreptul magaziilor. Câinele îl vede, crede că se-neacă şi niciuna, nici două, se aruncă în valuri, apucă de gât copilul şi-l aduce cu forța la mal. Piciul mai păstrează şi astăzi urma colților.

— Ei şi? zise Iorgos încruntându-şi sprâncenele. De ce-mi povesteşti mie asta?

— Uite-a şa! De nimic!... răspunse Vasili rânjind în pumni.

Nostromul îl căută din ochi pe Manos. Acesta surâdea batjocoritor, ca şi ceilalți.

— Istoria ta n-are nici cap, nici coadă, spuse el fără a-şi ascunde supărarea. Să ştii că eu nu-s nici câine ciobănesc, nici copil. V-am spus să vă feriți, cât mai era timp. Acum, nu-mi pasă. Dacă ştiți să înotați, cu atât mai bine pentru voi. O să fie nevoie nu peste mult timp.

— Iar îl apucă! constată tânărul Stathis, aproape cu bucurie, şi trecu în locul lui Vasili, ca să fie mai aproape de şeful echipajului, E-adevărat, nostromule, că dacă ai păr alb eşti bătrân?

Fără voie, Iorgos îşi trecu mâinile prin păr. Erau ani de când nu se mai uitase în oglindă. Parul lui era probabil de culoarea argintului. Ei şi? Țângăul ăsta îşi închipuia poate că are în fața lui un bătrân flecar? Unde voia să ajungă? Obrăznicia lui merită o lecție. Iorgos se scotoci în buzunare

şi scoase o monedă de cinci drahme.

— Am ajuns un hodorog, nu? întrebă el. Asta vrei să zici, nu-i aşa? Atunci, fă şi tu ca mine!...

Cu o sforțare teribilă, care îi umflă vinele gâtului şi îi grămădi sângele în față, Iorgos izbuti să îndoaie moneda numai cu degetele.

Oamenii rămaseră cu gura căscată. Cunoşteau ei de mai înainte forța nostromului, dar isprava lui, chiar lăsând la o parte ruliul, îi punea pe gânduri. Stathis îşi veni cel dintâi în fire. Căscându-şi ochii pătrunzători şi bolovănoşi, luă piesa îndoită şi o cercetă.

— Grozav, Kir Iorgos! Eu n-aş putea să fac asta nici chiar cu dinții! Dar dacă dumneata eşti atât de tare, cu toată vârsta, de ce bătrânul Port Polis nu s-ar ține şi el tot atât de bine?

Surprinşi de această judecată la care nu se aşteptau, oamenii se gândiră o clipă, apoi izbucniră în râs. I s-a-nfundat lui tata Iorgos! Ticălosul ăsta de Stathis îl bătea cu propriile sale arme.

Nostromul pricepu că i se întinsese o cursă. „Sunt răutăcioşi, îşi zise el. Se joacă cu vorbele!”. Fără să-şi poată rosti lămurit gândul, el simțea deşertăciunea acestei atitudini. Vorbe. Se mulțumeau cu vorbe. Puneau vorbe în locul faptelor şi credeau că e tot aia. Iar îl năpădiră mustrările. Era oare dator să le încredințeze tot ce aflase despre această barcă sinistră? N-aveau să creadă. Aveau să-i râdă în nas. Oricum, era prea târziu. Semnaseră şi n-ar mai fi dat înapoi. Chiar dacă ar mai fi avut cea mai mică îndoială, felul cum înfrunta Port Polis vremea rea, care nu era chiar o vijelie, îl lămurise. Hotărârea sa era luată: la Port-Said, cel mai târziu la Bombay, avea să le spună salutare. Ducă-se naibii Port Polis. Mai bine să-nfrunți necazuri la nesfârşit decât să sfârşeşti aşa, deodată, în

mijlocul oceanului. Păcat de tinerii ăştia care se păcăleau singuri. Însă Vasili avea dreptate. Nu-i poți scăpa pe oameni fără voia lor.

Necazul îi dicta nostromului aceste gânduri puternice, dar inima nu le împărtăşea. Să debarce singur, uşor de zis. Pui sacul pe umăr şi faci un semn cu mâna... Ce marinar nu jucase această comedie vreunei gazde iubitoare, cu speranța de a-i stoarce câteva lacrimi de adio? Aşa e, dar acum era vorba de altceva... Strămoşii lui Iorgos, din tată-n fiu, fuseseră oameni de mare. Ei îi lăsaseră moştenire acest îndreptar, ba nu, acest reflex; să nu-ți părăseşti tovarăşii în voia sorții. Orice marinar vrednic de acest nume e gata să-şi rişte viața pentru a salva viața altor marinari de pe un vas în primejdie. Aici nu e vorba numai de un cod al onoarei, ci de ceva mai mult, de o lege firească: supraviețuirea fiecăruia atârna de solidaritatea tuturor. Această lege se aplică oare cu toată străşnicia şi acestei călătorii la capătul nopții? Port Polis nu urma să se înece chiar în clipa aceea, era doar osândit să se scufunde la o dată mai mult sau mai puțin apropiată. Salvarea trebuia să se facă înainte de catastrofă, altfel nu mai avea sens. Dar în ce chip? Aici se încurca totul. Fiindcă Iorgos era singurul om care-şi dădea seama de primejdie. De aceea el n-avea de luptat cu elementele firii, ci cu iluziile şi prejudecățile tovarăşilor săi. Dar oare era el în stare să ducă o asemenea luptă? E mult mai greu şi trebuie multă vreme să-ți faci datoria de om din clipa când spui adevărul în față. Şi aici era vorba tocmai de a impune acest adevăr cât mai curând. Întocmai ca Iacob cu îngerul, era nevoit să se ia şi el de gât cu sufletele, chiar de s-ar fi întâmplat să rămână beteag. Suflete? Ce să mai vorbim! Capete de catâr, nu alta; cunoştea el bine pe skirioții lui! Pe de altă parte... dacă izbutea să-i convingă, dacă prin urmare câştiga această întrecere cu timpul, obținea mai mult decât desfacerea contractului, care avea să-l coste scump. Toți

împreună, ei puteau să înştiinţeze societatea de asigurare, să ceară o contraexpertiză, să oblige pe armator să-i despăgubească!...

Şeful echipajului se smulse din aceste gânduri care i se învălmăşeau în cap.

— Ei drăcia dracului, înjură el. Credeţi că asta e vijelie? O pişcătură de purece, nimic mai mult. Aşteptaţi să ne ia în primire musonii şi-o să vedeţi voi atunci! Dar ca să vedeţi nu trebuie să aveţi ochii lipiţi ca pisoii. Sabordurile astea care nu se închid bine, care lasă apa să intre... Pereţii aşa-zişi etanşi, dar care se închid strâmb... Niturile gata să iasă aproape pretutindeni... O să vedeţi, când o da vijelia peste vas!

Nostromul vorbise cu însufleţire. Dar de câteva clipe vântul sufla mai încet şi ruliul se micşora. S-ar fi zis că nava însăşi voia să-i dezmintă prezicerile. Furios, nostromul se adresă ajutorului mecanic:

— Şi axa elicei, Dimitris? Ai mirosit-o niţel mai deaproape?

Mecanicul secund îşi ridică faţa boţită. Scoase din sân o iconiţă pe care o avea atârnată de gât şi sărută chipul Maicii Domnului:

— Omul nu moare decât o dată, Kir Iorgos! mai curând sau mai târziu, ce-are a face! Dacă este scris ca în timpul călătoriei...

Nu apucă să isprăvească. Pe teugă clopotul de cart suna. Oamenii se dădură jos din culcuşurile lor, îşi puseră tricourile şi hainele de piele, îmbrâncindu-se. Puntea răsuna de paşii celuilalt schimb. Peste puţin, în postul părăsit, rămase numai musul, cu dorul său de ţară, încă mai puternic decât răul de mare.

V

Stand pe scaun în fața biroului său, Capetan Fortis isprăvise de recitit contractul de transport privind încărcătura vasului. Chitanțe şi inventare, patente şi declarații, conosamente şi procese verbale. De câțiva ani, hârțogăria luase în marina comercială proporții vertiginoase. Comandatul de vas era coborât la rolul de voiajor comercial, de biet funcționar care nu se teme atât de soarta navigației cât de hărțuielile birourilor maritime şi ale agenților de la societățile de transporturi. Din fericire, cariera lui Fortis era pe sfârşite. Aceasta era ultima lui călătorie.

Aruncă o privire melancolică în jurul său. Cabina, căptuşită cu lemn după moda veche, alămurile compasului şi ale barometrului, mahonul mobilei alcătuiau un ansamblu învechit, lustruit şi iarăşi lustruit de o lungă întrebuințare. Universul acesta mărunt, închis şi neschimbat, îi dădea un sentiment nelămurit de putere. Regăsea impresiile primei sale călătorii pe mare şi chiar amintiri din copilărie. Înalt de-o şchioapă, oare nu construia el încă de pe atunci cutioare din ramuri de pin, pe care le boteza nave şi submarine, cum îi venea la socoteală, cu scopul îmbătător de a se simți singur stăpân la bord?

De aceea Fortis se simțea cuprins dinainte de o durere sfâşietoare în fața încercării care-l aştepta. Căpitan de cursă lungă pe cargouri, el străbătea de douăzeci de ani drumul spre Orient, eu încărcături care îi făcuseră faima de cutezător. În amurgul vieții se simțea ostenit. Ora retragerii sunase. Dar, înainte de a spune adio mării, cu moartea în suflet, hotărî se să dea o mare lovitură, Această lovitură de maestru, ultima după atâtea altele şi cea mai îndrăzneață, avea să-i îndulcească, era convins, trista renunțare la care îl condamna vârsta şi starea sănătății. Ca să izbutească avea nevoie de aceşti skirioți, oameni de treabă din satul său, pe care se dusese să-i caute în bârlogul lor.

Un zâmbet fugar îi lumină faţa, când şi-aduse aminte de scurta călătorie făcută la Skiros. Vaporaşul care făcea naveta între Pireu şi arhipelag ancorase în faţa digului de la Linaria. Acostarea, gălăgioasă ca întotdeauna, era presărată de strigăte şi observaţii glumeţe. Marinarii se străduiau să impună cât de cât ordine pe punte. Pasagerii – cei mai mulţi ţărani în haine de duminică – erau grăbiţi să pună piciorul pe uscat. Hărmălaia din faţa pasarelei ajunsese la culme. Bărbaţi cu feţele smălţuite, ca în ceramica veche, matroane cu cozi cenuşii scăpându-le din broboadă, se mişcau de colo până colo în mijlocul unei harababuri nemaipomenite de geamantane de carton, de boccele şi de colivii cu pasări. Fortis observa forfota cu ochi ghiduşi. Lăsase să-i treacă înainte toată această lume măruntă, mai dornică de uscat decât e firesc, şi-şi peria cu mâna mâneca hainei pe care se aşezaseră fulgii răspândiţi în aer de fâlfâitul păsărilor speriate. În faţă se întindea peisajul prea bine cunoscut: dubla creastă a muntelui Dafni care la ora aceea se înroşea; potecile ascunse între pini, al căror urcuş ducea la păşuni; întreaga coastă dinspre miazănoapte, golaşă, pustie, răvăşită de incendii; la poalele colinelor, căsuţele portului, pitite între stânci, pe care Fortis le regăsea ori de câte ori se întorcea în sat, mai mărunte şi mai şubrede.

Aici, în această insuliţă, îşi petrecuse cea mai mare parte a copilăriei, Iată, pe culmea promontoriului, bisericuţa albă înconjurată de chiparoşi solemni. O cărare duce la cimitirul povârnit cu pietrele de mormânt înclinate spre mare. Tot pustiu e prundişul unde se scălda, pe lună, cu alţi copii de seama lui. Nu pescuise el de pe această faleză, languste şi crabi? Da, recunoştea fiecare stâncă şi nu uita că în acest peisaj de tihnă şi veselie aparentă ştiuse ce e foamea şi-şi făcuse ucenicia grea de pescar, înainte de a-şi părăsi tara pentru prima oară, ca mus pe un vas de cabotaj străin.

Pasagerii debarcaseră de bine, de rău, dar o cuşcă de păsări tot căzuse în mare. Fortis se pregătea să treacă şi el pe scândura care servea de pasarelă, când zări pe chei, dincolo de barierele de control, un mic grup ce flutura batiste şi stegulețe. Intrigat, îşi ridicase capul. Oamenii aceştia nu scandau oare numele său? Iată că desfăşurau acum o banderola ochii săi, deprinşi să scruteze depărtările, nu întârziară să descifreze cuvintele acrise cu litere stângace: Bun venit căpitanului Fortis, vlăstarul şi binefăcătorul insulei! Fortis rămase buimăcit, nedându-şi seama dacă trebuie să râdă ori să se supere. Nu-şi făcuse nici cea mai mică iluzie că secretul întoarcerii sale în insula ar putea fi păstrat. Dar nu prevăzuse totuşi această mascaradă.

Îndată ce coborâse pe uscat, fruntaşii satului, îmbrăcați în negru şi cu pălării de paie pe cap, ieşiseră să-l întâmpine. După ei venea tineretul şcolar, fluturând stegulețe şi cântând imnul național, ca şi numeroşi pescari şi săteni care îi rosteau tare numele. „... Te cunosc după tăişul teribil al sabiei ieşite din osemintele străbunilor...” zbierau copiii, în timp ce fruntaşii satului se repezeau la Fortis, îi urau bun venit, strângându-i mâna, bătându-l prieteneşte pe umăr. Zăpăcit de zgomot şi de mulțimea care se îmbulzea împrejurul său, neştiind ce atitudine să ia, mişcat totuşi că e sărbătorit astfel, Fortis se lăsase condus înspre piața portului opunând forța sa herculeană încercărilor făcute de câțiva tineri de a-l ridica pe umeri.

Se opriră în fața cârciumii lui Barba Stratos. În numele consiliului municipal, Kir Palamas, primarul, făcu cinste fruntaşilor şi pescarilor, ca să ridice paharul în onoarea „fiului risipitor care avea să copleşească insula cu binefacerile sale”. Capetan Fortis, neavând habar de starea nenorocită pe care seceta o provocase în insulă, găsea vorbele acestea exagerate. Comandant de vas, el venise să-şi

recruteze echipajul, nu să facă pe binefăcătorul. Ar fi preferat, fără îndoială, ca negocierile cu marinarii să fie mai discrete. Atențiile al căror obiect era, şi în fața cărora se arăta totuşi sensibil, puteau să-i încurce al dracului treaba. Hărțuit de sentimente care se băteau cap în cap, ciocnise cu concetățenii săi, ascultând cuvintele lor linguşitoare şi zâmbind la evocarea naivă a propriilor sale isprăvi, îngroşate şi înfrumusețate de imaginația populară. Nu-şi salvase oare într-o zi vasul avariat, eşuându-l pe coasta Africii? Şi nu condusese cu bine un altul până la capătul călătoriei, în timp ce focul mocnea în magaziile de cărbuni? I se aminteau aceste isprăvi marinăreşti cu bunăvoință, cu înflăcărare şi puțin mai lipsea să nu fie cântat, ca eroii din antichitate.

Ora era înaintată. Unul câte unul, primarul şi notabilitățile se retraseră şi, după ei, locuitorii satului, care aveau de făcut o bună bucată de drum până la căminele lor. Peste puțin, numai pescarii mai erau în jurul lui Capetan Fortis. Sub umbrar conversația lâncezea. Se auzea zumzetul norului de țânțari care învăluia becurile atârnate de ramurile smochinului. Fortis cerceta fețele tăbăcite ale acestor oameni de mare, dintre care trebuia să-i aleagă pe cei mai îndemânateci şi mai devotați. Numele unora şi-l mai amintea. Dar se ridicase o nouă generație, înfocată, deprinsă de pe acum cu meseria de marinar. Pe aceasta ar fi dorit s-o atragă. Ce-are-a face la urma urmei? Nu mai avea rude de-aproape în insulă, de când îşi instalase mama în apropiere de Atena, unde putea s-o vadă între două călătorii; dar oare tinerii aceştia nu erau verii lui primari, ori de-al doilea, nepoții, strănepoții săi direcți sau prin încuscrire? Legăturile de sânge nu erau de ici, de colo. Le încercase el tăria în atâtea împrejurări. Da, aici şi numai aici putea să afle materialul uman necesar planurilor sale.

Pradă unei aprinderi în care plăcerea de a-i regăsi pe-ai săi se amesteca cu un fel de orgoliu, Capetan Fortis ridică

încă o dată paharul. Pescarii îi urară noapte bună. Mai adineauri, demagogia slugarnică a primarului nu le plăcuse. De aceea nu făcuseră toată seara nici cea mai mică aluzie la motivele care-l aduseseră pe Capetan Fortis în insulă. Cu toate că stătuseră cu ochii ațintiți asupra buzelor sale, socotiseră de cuviință să nu se arate indiscreți sau nerăbdători. „Ciudați băieți! se gândea Fortis în timp ce se urca, după Barba Stratos, în camera pe care cârciumarul i-o pregătise. Ciudați băieți! Aluat bun!...”

Barba Stratos pusese lampa de gaz pe marginea ferestrei şi îşi cerea iertare, umilit, că nu putuse încă să instaleze lumina electrică la acest prim etaj pe care-l construise de curând. Fortis aruncă o privire în jurul său. O curățenie desăvârşită domnea în cameră şi patul era pe măsura lui.

— Asta mai merge, zise el. Cât priveşte însă ținerea unui secret, Stratos, am văzut eu pe alții mai grozavi ca tine.

Cârciumarul îşi clătină capul cărunt, ou un aer vinovat.

— Ştiu, Fortis, e vina mea. Iartă-mă.

Şi cum voia să se retragă, căpitanul îl chemă înapoi.

— Ei, Stratos, era să uit!... Marcos se îmbarcă pe Port Polis. Era şi timpul. I-am făcut contract. Asta pentru că e fiul tău. Altfel...

Bătrânul rămase câteva clipe nemişcat, fermecat parcă de marea umbră ce juca pe perete. Apoi, cu o mişcare vioaie, aproape tinerească, făcu un pas, luă mâna lui Capetan Fortis şi o duse la buze.

*

Căpitanul strânse în învelişul de carton documentele

pe care le frunzărise. Se ridică, se uită la cronometrul care atârna deasupra patului acoperit cu piele. În câteva ore cargoul avea să ancoreze la Port-Said.

Fortis împinse uşa cabinei. Pe coridor îl izbi un miros plăcut de pâine caldă care venea de la bucătărie. Şi când te gândeşti că ulcerul îl condamna de atâția ani să mănânce numai biscuiți. Doctorul Kefalas îi spusese lămurit: stomacul omului nu e făcut să mistuie necazuri. Curios totuşi cum ideile negre ce-ți umblă prin cap pot pricinui o rană adevărată. Măcar dacă s-ar fi lăsat de fumat! Dar, strâns cu uşa de către doctor să aleagă între tutun şi plăcerile mesei, Fortis dăduse precădere tutunului. Oftând, şi pentru a acoperi mirosul de pâine proaspătă care îi atâta atât de mult pofta de mâncare, îşi propti pipa între dinți. Străbătu camera de navigație şi se duse pe pasarelă. Acolo dădu de Panaiotis, secundul, rezemat comod de coşul vasului, ştergându-şi sticlele binoclului cu o bucată de stofă ciudată, cu fireturi.

— Nimic nou?

— Nimic, şefule.

După o noapte de zbucium, dimineața era catifelată, scăldată într-o lumină de culoarea mierii. Marea surâdea, tot îmbufnată dar linguşitoare, asemenea unei curtezane care ar voi să i se uite capriciile Port Polis o străbătea cu stăruință mecanică.

— Ne-a cam scuturat noaptea asta, zise Fortis, numai ca să spună ceva.

— Da, şefule, o să pun să sondeze calele...

— Tocmai voiam să-ți spun. Ar trebui să dai nostromului această sarcină.

— Nostromului sau oricui altuia, zise secundul.

Fortis îi aruncă o privire rapidă. Niciun muşchi nu se clintea pe fața lui slabă de sihastru. Fortis nu izbutise încă

să afle în ce ape se scaldă secundul. Excelent ofițer, Panaiotis acoperea cu o surprinzătoare supunere mocnirile unei violențe necunoscute. Un om care-şi stricase cariera dintr-o prostie: o încăierare la Malta în care murise un om. La drept vorbind, Fortis mai întâlnise în cele patru colțuri ale lumii găligani de felul acestuia. Nu erau ei indivizi cărora să nu le poți încredința un vapor. Departe de asta! La bord erau disciplinați şi curajoşi. Dar cum puneau piciorul pe uscat firea lor mânioasă le juca festa. „Maică Preacurată, ocroteşte-l pe marinar pe uscat, că la bord se descurcă singur!” Această veche rugăciune a marinarilor nu-i punea la adăpost de provocări, de bătăi, de încurcături cu femei. Navigatori desigur, dar şi descreierați, incapabili să măsoare urmările faptelor lor, lipsiți fiind de orice imaginație. De aceea erau urmăriți fără greutate şi preschimbați repede din oameni de meserie în simpli executanți.

— Nu-ți place nostromul, Panaiotis? mormăi Capetan Fortis.

— Nu, şefule, drept să spun.

— Şi de ce?

Secundul duse binoclul la ochi, poate pentru a-şi ascunde privirea.

— Nu pot să-l sufăr, zise el.

— Ei, dar de ce?... stărui Fortis. Panaiotis lăsă binoclul. Cu fruntea roşie, cu gura strâmbă, şuieră printre dinți:

— Nu mă lasă nici să răsuflu, şefule! Când e aici... mai bine n-ar fi. Parcă nu e făcut ca noi. Când deschide gura... uite, îmi țiuie urechile de furie şi nu înțeleg nici jumătate din ce spune. Şi ce înțeleg mă face să turbez şi mai mult. Un flăcău... vreau să spun un pescar un marinar... se ține de lucru, bea un pahar de răşină, drege şi el ceva... În sfârşit îşi vede de treaba lui, nu mi se vâră în suflet... Dar afurisitul

ăsta de Iorgos... totdeauna gata să-ți macine creierii! Ba de una, ba de alta... Şi-ți toarnă nişte poveşti... Unde naiba le-o fi găsind... care ar fi scos-o din sărite şi pe mama, Dumnezeu s-o ierte. Şi mama, vezi dumneata, era bunătatea întruchipată, dar nu i-ar fi dat o farfurie de ciorbă, să-l fi ştiut că piere de foame! Haimanale ca el, de aiurea şi de nicăieri, nu putea să le sufere mama! Ce demon i-o fi împins să-ți arunce ancora la noi, la Skiros? La Linaria e o pacoste şi aici...

Secundul îşi întrerupse vorba. Răspunsese cu sinceritate, din respect față de comandant. Dar nu-i era lui dat să-l judece pentru alegerea echipajului, acum, după ce lucrul se făcuse.

Fortis se întreba de unde vine această ură care, în aparență era fără temei. Plângerile lui Panaiotis împotriva nostromului nu aveau nicio bază, nu aveau nicio noimă, cum n-are nicio noimă ca unui copil să-i fie scârbă de pătrunjel.

— În sfârşit, reluă comandantul, ce învinuiri îi aduci nostromului? Şi pentru ce fapte?

Privirea albastră şi rece a secundului se întunecă asemenea unei băltoace de apă tulburată de vânt.

— Nu-l învinuiesc pentru fapte, spuse el cu o voce tărăgănată. Mutra lui nu-mi place... purtările lui, îndrăzneala lui care îl face să se simtă pretutindeni acasă şi să te dăscălească, ori de câte ori are prilejul...

Fortis zgâria maşinal vopseaua scorojită de pe coş, făcând-o să cadă în bucățele mici şi să descopere miniul de plumb roşu care se afla dedesubt.

— Păcat, mormăi el. Unui ofițer care nu cunoaşte oamenii îi lipseşte ceva.

Păru că şovăie şi cugetă îndelung.

— Te înşeli amarnic asupra lui Iorgos, nu încape

îndoială! reluă el deodată cu tărie. Iorgos e un nostrom renumit şi cu mână tare. Nu găseşti unul ca el în fiecare zi! îl cunosc de mult. Era... stai să vedem... prin anii o mie nouă sute treizeci şi ceva... Eram pe atunci secund pe Theodora... o birjă plutitoare de cea mai proastă speță, care ne dăduse de furcă în timpul traversării. Abia descărcasem marfa lui Vickers la Hong-Kong – pe atunci erau lupte la Canton şi aiurea – şi căpitanul nostru e curățat de embolie. Pentru mine care eram încă tânăr, asta însemna, îți închipui, lozul cel mare. Într-adevăr, societatea îmi telegrafiază să preiau conducerea. Dar ce să vezi, în ziua când trebuia să ridicăm ancora, ia echipajul de unde nu-i! Oamenii nu mai vor să se îmbarce. Îi ştii doar cum sunt: nu le place să navigheze cu o fată mare, mai ales pe marile Orientului şi în anotimpul musonilor. Degeaba îi amenințai cu proces pentru nerespectarea contractului şi pentru dezertare, nu era nimic de făcut! Mă ardeam de la prima încercare. Atunci Iorgos, nostromul, a luat lucrurile în mână. Dă-i cu fleanca, dă-i cu pumnii, numai el şi Domnul din ceruri ştiu cum a dres şi ce-a făcut. Fapt e că douăzeci şi patru de ore mai târziu oamenii erau la bord, blânzi ca mieii. De altfel, nici ei, nici Iorgos n-au avut de ce să regrete. La înapoiere, călătoria a decurs fără încurcături...

— A mers bine, şefule, zise o voce ursuză. Dar putea să sfârşească rău.

Fortis şi secundul se întoarseră amândoi în acelaşi timp. Şeful echipajului se afla în fața lor, cu picioarele goale, cu mânecile suflecate. Urcase pe scara exterioară şi, cum se găsea în bătaia vântului, auzise totul fără să i se fi bănuit prezența. Nemulțumit, îşi îngădui să-i facă observație lui Fortis cu felul său liber de a vorbi care-l scotea din fire pe secund.

Nevăzând roşeața ce năvălea pe fruntea lui Panaiotis, nostromul urmă.

— Vezi dumneata, şefule, dacă ar fi s-o mai fac odată, n-aş mai face-o. Dumneata eşti un bun căpitan, cine spune că nu, e un mincinos! Dar cea mai frumoasă fată din lume nu poate să dea decât ce are. Şi Theodora dumitale era o păcătoasă, o târfă bătrână! mai bine încaleci pe-o mătură de vrăjitoare, decât să fii comandant pe asemenea rablă! Nu degeaba făceau nazuri oamenii. Dacă nu mă înşel, Theodora dumitale şi-a frânt până la urmă gâtul în apropierea Bermudelor...

Comandantul îşi cerceta şeful de echipaj pe sub pleoapele umflate. Lat în umeri, bondoc, cu picioarele crăcănate, Iorgos părea prins în podeaua mişcătoare tot atât de temeinic pe cât e un arbore înfipt cu rădăcinile în pământ. „Un măslin... parcă e un măslin”, gândea fără voie Fortis. Pomenind de Bermude, nostromul arătase printr-o mişcare a bărbiei punctul exact al zărilor unde se găseau ele, ca şi cum ar fi avut în cap deodată şi meridianele terestre şi poziția cargoului. Cucerit de simțul marinăresc al nostromului său, Fortis îi încuviința spusele, distrat, dând din cap.

Panaiotis abia se stăpânea. Confidențele comandantului îl măguliseră până a-l face să uite că ele erau spre lauda nostromului. Dar mulțumirea i se risipise odată cu intervenția obraznică a lui Iorgos şi, mai ales, odată cu aerul de înțelegere ce se stabilise între cei doi bătrâni lupi de mare. Indulgența lui Capetan Fortis îl uluia. Săpa autoritatea ofițerilor şi compromitea disciplina care trebuia să domnească la bord.

Secundul îşi luă răspunderea de a pune capăt acestei convorbiri.

— Nostromule, trebuie sondate calele. Ordin de la Capetan Fortis!...

— S-a făcut, Pana... De aceea m-am urcat până aici. Am scos ciment umed, dovadă că vasul a luat apă, dar că

sacii au băut-o.

Fortis mormăi ceva neînțeles. Îşi încreți fruntea şi cugetă îndelung, părând îngrijorat. Se aştepta el să afle că apa se strecurase în cale. Dar dacă bauxita o înghițise, însemna că pătrunsese în cantitate mare. Balastul neprevăzut explica poate ruliul groaznic de peste noapte.

— Hm, mormăi Fortis, frecându-şi uşor obrazul neted. Va trebui să cercetăm asta mai de-aproape în timpul escalei!... Nostromule, trimite-mi telegrafistul! Vreau să dau de ştire agentului nostru de la Port-Said.

Iorgos îşi pieptăna cu degetele părul mătăsos şi argintiu pe care briza i-l răvăşea. Schiță un pas către scară, apoi se opri, se întoarse pe jumătate către Capetan Fortis şi-i aruncă peste umăr:

— Vrei să-ți spun părerea mea, şefule? Am spus că Theodora era o târfă bătrână. Ei bine, față de această barcă afurisită pe care ne aflăm, mi se pare o mireasă tânără...

— Nostromule, leagă-ți limba, zise secundul, scos din sărite, dar fără a ridica totuşi vocea.

Iorgos îi aruncă o privire lungă şi ridică din umeri.

— Bine, bine, zise el. Să presupunem că n-am spus nimic. Dar să ştii, Panaiotis – adăugă el înainte de a dispărea după coş – că eu şi cu tine multă vreme nu mai facem purici împreună...

VI

Pentru marinarii în trecere pe la Port-Said, bordelul Kirei Polixeni era o curiozitate turistica, un loc de pelerinaj şi singurul local arătos din vechiul oraş. O droaie de clădiri: antrepozite, docuri, şantiere, hoteluri se aliniau de-a lungul digului şi dădeau o falsă impresie de adâncime. Îndărătul acestei fațade moderne nu era nimic, decât marea. Localnicii

vieţuiau înghesuiţi în insulă. Grămada de case de lemn amintea de unele cartiere ale Constantinopolului, năpădite de murdărie şi făgăduite incendiului. Văzută de departe, această aglomeraţie de clădiri mizere, înghesuite, ce se încălecau semăna cu un muşuroi de furnici. Dar părerea tuturor marinarilor aflaţi în trecere era că nu există între lacul Mensaleh, bazinul Şerif şi Canal, un local mai cumsecade decât bordelul Kirei Polixeni.

Acei marinari de pe Port Polis care au pus piciorul acolo pentru prima oară n-au găsit că faima lui era exagerată. Salonul din apartamentul de jos mirosea a alcool şi a parfum ieftin. Zumzăia de conversaţii în toate limbile pământului. O frescă vastă care decora peretele din fund înfăţişa cele trei Graţii. Un Paris bucălat, cu bereta de marinar al marinei comerciale britanice pe cap, cu un măr în mână, părea sfios şi încurcat în faţa alegerii pe care trebuia s-o hotărască.

Mobilierul stabilimentului se limita la cât mai puţin, de teama încăierărilor. Ceva mai mult: măsuţele erau înşurubate în pardoseală şi scaunele prinse cu lanţuri lungi şi subţiri. La stânga, barul scânteia de strălucirea alămurilor, oglinzilor şi ibricelor. Părea fragil, însă era ocrotit de severa demnitate a Kirei Polixeni. Cocoţată pe taburetul ei înalt, cu pieptul scos înainte, cu ochiul vioi, cu părul cănit, cu fălcile masive, patroana zdrăngănea cât e ziua de lungă la aparatele ce înregistrau încasările şi emitea bonuri în sunetul unui clopoţel: albe, pentru consumaţii; roşii pentru aceia care doreau să se ducă sus cu vreuna dintre femeile casei. Marinarul cumpărător al unui tichet roşu aştepta, ori nu aştepta, până ce femeia destupa sticlele, şi o lovea uşor cu palma peste şezut. Solicitată astfel, femeia încredinţa uneia dintre colege tava şi urma clientul care – odată trecut de „control” (două matahale instalate după o bară turnantă) – o lua pe scara suind spre camere. Un sfert

de oră mai târziu, marinarul îşi ocupa din nou locul şi comanda un țap aceleiaşi femei, dacă nu cumva alteia, tot atât de zeloasă ca şi prima.

Într-un cuvânt, în salon şi pe scară era un du-te vino de aparentă neorânduială, dar călăuzit în fapt de grija netăgăduită de economie şi eficacitate: un fel de balet bine orânduit, cronometrat, în care fiecare balerină îşi cunoştea „pasul de doi”. Kira Polixeni era mândră, şi pe bună dreptate, de organizarea ei fără cusur. O studiase, după cum spunea, în marile magazine din America...

Marinarii de pe Port Polis fuseseră instalați mai deoparte de către o gazdă cu umerii rotunzi, cu ceafa grasă şi pistruiată în rochie scurtă, i se vedeau, când se apleca, dantelele negre şi jartierele roz care lăsau ciorapii să se întindă cum trebuie. Frații Paparițas se şterseră la gât cu aceeaşi batistă. Era cald în salon şi difuzoarele transmiteau rând pe rând muzică de dans şi rebetika la modă în tavernele Pireului.

Lui Marcos, băiatul lui Barba Stratos de la Linaria, îi venise acum apa la moară. Cu nările în vânt, cu privirea lui nesigură, o stârnise pe mica roşcovană ca un cunoscător în materie, se vede treaba, încât aceasta începu să glumească. Şi tot el comandase, fără să întrebe pe nimeni, bere englezească. „Are aproape 14 grade, nu e poşircă”, explică el. Cu aceasta crescuse şi mai mult în ochii femeii şi prestigiul său, astfel întărit, se răsfrânsese asupra tuturor. Mulțumită lui Marcos, marinarii de pe Port Polis (dintre care cei mai mulți nu trecuseră până atunci dincolo de arhipelagul lor) aveau impresia că sunt la înălțime printre englezii, suedezii şi francezii care zbierau în apropiata lor vecinătate. Cei tineri, mai ales, se străduiau să imite ținuta sa liberă, degajată. Spionându-i gesturile, încrucişau picioarele, băteau toba cu degetele pe masă şi măsurau femeile din cap până în picioare, cu superioară bunăvoință.

— Ia gineşte-o pe-aia de colo! comenta Marcos sorbindu-şi berea, cu degetul cel mic ridicat în sus. Negruţa ceia, aia de colo! Bine făcută pârdalnica! V-o recomand! Partea proastă e că are obiceiul să cotcodăcească. E o nebunie cât mai pălăvrăgesc ţigăncuşele astea! Şi ailaltă, aia de colo, blonda aia dezgheţată, cu şoldurile înguste... Multă vreme trebuie să fi trecut pân-au dresat-o. Dar ce viţioasă!... Pun rămăşag că figurile îi plac, mai mult decât orice. Cu toate astea, vedeţi voi, eu aş fi ales-o pe ailaltă, uite pe grăsana de la stânga voastră, aia de colo, aia care chefuieşte cu sirienii... Aia, dragii mei, aşa cum o vedeţi, scundă şi frântă de mijloc, nu se dă înapoi de la nimic. Ea îmi aduce aminte de Kiki, cu care trăiam în vremea ocupaţiei. Femeie ca asta nu găseşti pe toate cărările... Dar ce să mai spun, uite, zise Marcos sumecându-şi mâneca... Tatuajul ăsta e ea însăşi. Am tatuat-o ca sirenă... Păcat! Pe atunci eram gelos, înţelegeţi voi, şi nu voiam s-o arăt toată!... Dar ce coapse avea!... Şi drăgăstoasă! Şi când era furtună – aveţi cuvântul lui Marcos – un nimic, un bobârnac îi făcea trupului bucuria!...

Competenţa, priceperea fudulă a lui Marcos impuneau camarazilor săi nevoia de a-şi revizui părerea pe care o aveau despre el. La plecare, ideea de a naviga împreună cu o sămânţă de puşcăriaş, traficant de stupefiante şi codoş de vapoare, îi dezgustase. Fortis lăsând a se înţelege că Marcos fusese înscris pe rolul echipajului, oamenii strâmbaseră din nas, unii chiar se împotriviseră. Apărându-se cu vechea lui prietenie pentru Barba Stratois, comandantul promisese cu surâsul pe buze că-l va spânzura pe Marcos fără multă vorbă, la prima abatere.

Skirioţii, care de multă vreme îl pierduseră din vedere pe Marcos, şi-l închipuiau fără voie ca pe un ins frumos, viclean cuceritor de curve şi, ocazional, mânuitor de cuţit. Când puseră piciorul pe bordul lui Port Polis se frecară la

ochi: cum, secătura asta, găinațul ăsta pretindea să terorizeze lumea? Pe de o parte, skirioții erau dezamăgiți. Sfrijitul nervos şi cu privirea fugară, prost îmbrăcat, nu era nici măcar băiat rău. Un mic hoț de buzunare, cel mult, un învățăcel care lâncezea în drojdia din fundurile Pireului. Nicio grijă în privința lui, asta se vedea cât de colo. Şi astfel, ostilitatea făcuse loc dispreţului. De la începutul traversadei, marinarii de pe Port Polis abia îl luau în seamă pe acest pehlivan rătăcit printre picioarele lor.

Dar aici în salonul Kirei Polixeni, Marcos, creştea văzând cu ochii. Până şi nostromul, asupra căruia atmosfera intimidantă a bordelului nu părea să aibă niciun efect, până şi Dimitris, mecanicul secund, care sta pe un scaun ca şi cum ar fi spus în gând o rugăciune, până şi ei se uitau la Marcos cu alți ochi. În fața realității trebuiau să se plece; cu toată înfățişarea sa netrebnică, Marcos era un flăcău din lumea bordelurilor, un destrăbălat get-beget. De altfel, după gesturile sale sigure, după amănunte ce scapă altora, damele îl recunoşteau ca atare. Zburătăceau în jurul său cu graba deosebită pe care femeia cu condicuță o păstrează domnilor şi stăpânilor ei.

Marinarii de pe Port Polis erau, din păcate, fără bani. Încasaseră înainte de plecare o treime din salariu, însă aproape toți o lăsaseră familiei. Aşa stând lucrurile, Marcos propuse o loterie. Să dea fiecare o parte şi să se tragă la sorți. Câştigătorul avea să se urce cu dama pe care şi-o va alege, cu condiția expresă de a povesti pe urmă celorlalți amănuntele şedinței. Aşa şi făcură. Vasili Chiorul scoase lozul câştigător Prevăzut cu tichetul roşu, se hotărî pentru o codană blondă, cu coade groase, paşnică dar cu carnea bogată, şi o urmă pe scară, fără a lua în seamă comentariile acre-dulci ale camarazilor săi.

Plecarea lui Vasili îi dezamăgi puțin pe cei respinşi de noroc cu un aer de senior blazat, Marcos încercă să se

smulgă gândurilor obsedante şi sterpe:

— Aş, zise el, a căzut rău. Se alege cu truda. Vedeți voi, dragii mei, cu femeile e ca şi cu orice alt lucru. Nu e adevărat că întâmplarea ştie să le orânduiască pe toate. Dimpotrivă, o pereche de fese, într-o grămadă, nu e decât o pereche de fese. În ultima clipă, te apucă o lene şi nu te mai gândeşti... Dar dacă iei în seamă lobul urechilor, bătaia genelor, fluidul...

— Ce e? întrebă tânărul Stathis.

— Fluidul, repetă Marcos cu binevoitoare superioritate. Dacă iei în seamă fluidul şi alte semne, mai ascunse, atunci da! Agiți o fetişcană pe măsura ta, o fetişcană pe care bunul Dumnezeu a potrivit-o pentru tine de la începutul începuturilor. Aşa cum vă zic, băieți! Trebuie să fii atent, când Providența îți tace semn cu ochiul. Mişună semnele împrejurul vostru. Polii, punctele cardinale, zodiacul. Planetele şi metalele, parolele şi riturile... Pentru a trăi ca un cocoş la moară, bătrân şi fără griji, trebuie să-i un inițiat. Liniile de forță...

— Un ce? întrebă iarăşi Stathis.

— Un inițiat.

— Asta-i cauza pentru care tu trăieşti fără griji?

— Cam! răspunse Marcos pe un ton superlativ.

— Ca un cocoş la moară?

— Înconjurat de găini...

— Şi o să trăieşti mult?

— O sută de ani, dac-o fi să fie.

— Va să zică, tu nu eşti de părerea nostromului, aci de fața, care zice că o să pierim pe mare?

Iorgos încruntă sprâncenele. Păsăreasca lui Marcos îl lăsa nepăsător, dar unele cuvinte ale vorbăriei sale îl izbiseră şi deşteptaseră în inima sa puternice rezonanțe: „... o femeie pe măsura ta, pe care Dumnezeu a potrivit-o

pentru tine de la începutul începuturilor”. Ei, al dracului, bine le mai spune! Ia uită-te, domnule! Un peştişor care vorbeşte ca Sfântul Ioan Gură-de-Aur şi care-şi permite să înfrunte străvechiul obicei al burlacilor de a bârfi femeia fără nicio îngrădire! auzi colo, să-ți dea pe la nas cu „o fetişcană pe măsura ta!” Chiar dacă ar exista, chiar dacă ai crede în ea! Te faci nesuferit, dacă înfrângi deprinderile bărbaților. E aproape tot atât de grav ca şi cum ai lăsa un marinar să bea singur...

— Nostromul, răspunse Marcos cu gravitate, un om straşnic, dar cât priveşte semnele, ioc! Le vede tot atât de puțin cum vede corcitura de câine sturzii care-i trec pe sub nas!

— De unde ştii? întrebă Iorgos întărâtat.

— A, semnele tale! reluă Marcos cu necaz. Mi-aduc aminte. Eram de serviciu când te-ai suit pe vas şi-ai cotrobăit peste tot. Ți-am spus: E apă în cală. Pute? mă întrebi dumneata. Nu, zic eu. Atunci să ştii că nu miroase a bine pentru noi, zici dumneata. Nu-i adevărat, nostromule? Pentru că, după dumneata, pe un vapor ca lumea apa se învecheşte, nu se reînnoieşte, şi trebuie să miroasă urât. Eu unul, însă, la astea nu le zic semne.

— Dar ce numeşti tu semne? Marcos dădu din umeri.

— Semne, zise el enigmatic.

Oamenii îl priveau intrigați şi amuzați în acelaşi timp. Marcos păstra tăcere. Îşi scărpină maşinal coaja pe care o zgârietură i-o făcuse pe frunte şi cercetă sângele de pe deget. Fără să-i pese de sila pricinuită celorlalți, reluă:

— Poveştile dumitale cu apa care pute n-au niciun temei, nostromule. Eu pe Capetan Fortis îl aşteptam, cum s-ar zice, la cotitură. Într-o zi, iată-mi-l! vorbim de una, de alta. Mă întrebam: ce-o fi ghinionul ăsta oare se ține de capul meu? Deodată, dragii mei, văd că are steaua albă în

frunte. Aici... adăugă el atingându-şi fruntea mânjită de sânge. Atunci, nu mi-a mai fost teamă. Când un om e însemnat de arhanghelul în persoană, eu îl urmez nu numai pe apă, ci chiar şi în foc, dacă trebuie...

O scurtă ceartă izbucni la celălalt capăt al sălii, unde un grup de marinari înconjurau automatele ce funcționau cu gologani. La pickup se auzea un cântec de pe insule, cu modulații gregoriene. În orice altă împrejurare, skirioții ar fi reluat refrenul în cor. Dar spusele lui Marcos le rețineau întreaga atenție:

— Va să zică, aşa, zise nostromul, are o stea albă în frunte... Ia ascultă, adăugă el, cu un gest expresiv, busola ta nu s-o fi scrântit puțin?

— Ai văzut vreodată un şarpe de mare, nostromule? Şi o mătrăgună, din alea care cresc la picioarele spânzurătorilor? Eu am văzut, când eram mic de tot. Ori de câte ori vorbesc despre asta, oamenii râd. Şi de ce, mă rog? Cum zice ecleziastul: „ochi au, dar nu văd. Urechi au, dar nu aud...”

Ajutorul de mecanic dădu din cap, ca şi cum ar fi vrut să întărească exactitatea citatului.

— Mătrăguna fie, zise Iorgos plictisit. Ce-are-a face asta cu Capetan Fortis?

— Capetan Fortis, reluă Marcos bățos, e atins de harul divin. Nici el, nici vasul său nu se vor duce la fund. Cu asemenea călăuză, pe cuvântul lui Marcos, poți să fii încredințat că mergi pe apă ca mântuitorul nostru Iisus Cristos.

Dimitris îşi astupă demonstrativ urechile în fața a ceea ce socotea el drept o defăimare Gestul său avu darul să aprindă mânia lui Marcos. Întărâtat, uitându-se cam cruciş, el strigă:

— Lasă, lasă! De-al de dumneata mai cunosc eu!

Ploşnițe de altar ziua, şi noaptea liturghia neagră!... Ziua „Doamne miluieşte”, şi noaptea dau mâna cu Necuratul, înțeapă ochii păpuşilor de humă, beau sânge de cocoş jugănit! La mine nu vă merge cu prefăcătoriile astea! strigă el cu un glas devenit deodată isteric. Vă spun şi vă repet: Capetan Fortis e păstorul cel bun! Şi îşi va călăuzi oile la adăpost sigur. Afară numai dacă prin răutățile voastre...

În ultimele cuvinte vibra o amenințare stăpânită. Oamenii îl priveau cu gura căscată, întrebându-se dacă Marcos nu-şi bate joc de ei. Ajutorul de mecanic se aplecă înainte, vrând parcă să încerce o împotrivire, dar se răzgândi şi-şi făcu cruce pe ascuns.

Nostromul îl fixa, uluit şi el, cu o candoare puțin înspăimântată în ochii lui viorii, ca întotdeauna când descoperea prostia sau reaua-credință a aproapelui său. Îşi îndesă pipa pe îndelete, apoi întrerupse tăcerea care se statornicise în jurul mesei, întrebând cu un aer visător.

— Ia ascultă, Marcos, fost-ai tu vreodată marinar? Pun rămăşag că nu eşti în stare să faci măcar un nod la frânghie ca să te spânzuri!...

Marcos respinse eu mâna-i nerăbdătoare o tânără brunetă, drăguță, cu ochi migdalați, care venea să i şuşotească ceva la ureche.

— Kira Polixeni mă trimite! stărui fata cu vocea ei melodioasă. Zice că, pardon, nu te-a recunoscut numaidecât, dar vrea să-ți facă cinste, în amintirea lui Chou chou.

Marcos ridică o sprânceană.

— Bine, zise el sec. Să-i spui mulțumesc din partea mea, dar nu am chef...

Cum tânăra, umilită de asemenea dispreț, nu se hotăra să plece, el bătu cu pumnul în masă:

— Hai, cară-te! Aici, fată, vorbim despre lucruri

serioase.

Aşteptă până ce slujnicuța plecă şi se întoarse către Iorgos.

— Ce ziceai, nostromule? A, da, era vorba dacă ştiu să fac nod la funie. La ce bun să te mint? Am încercat tot felul de noduri, dar mă încurc în ele ca țiparul în undița pescarului.

— Ce ți-a venit atunci să te îmbarci? Marcos lăsă buza în jos, făcând o strâmbătură de nepăsare, dar privirea i se stinse.

— Vezi că... a trebuit să fac întorsătura asta din cauza sănătății. Da, da, Pireul, în anotimpul mort, nu e de mine. Mai ales praful, praful mă face să tuşesc şi seara... aveam temperatură, fiori. Dar şi din cauza afurisiților care mă căutau... Uite-l pe Vasili, se întoarce! adăugă el fără să-şi termine vorba începută şi fără să-şi dea seama, pe cât se vedea, de sentimentele deosebite care se zugrăveau pe chipurile consătenilor săi.

Sosirea lui Vasili abătu vorba. Cu nasul lung şi fălcile căzute, matelotul îşi ocupă locul.

— Ei? întrebară frații Paparițas într-un glas.

Vasili îşi îndreptă către ei ochiul său zdravăn, învăluit de atâta tristețe, încât părea şi el acoperit de albeață.

— Aş, zise el, scuipând pe jos. Mai bine să faci dragoste cu o bucată de lemn!

Dezgustul său fu molipsitor. Cu toată înțelegerea intervenită înaintea tragerii la sorți, camarazii săi nu stăruiră. De altfel, era timpul să se întoarcă la bord. Nostromul strigă de departe pe un marinar norvegian pe care trebuie să-l fi cunoscut cu prilejul unei alte călătorii. Cei doi oameni îşi strânseră mâinile. Alți marinari târşeau scaunele, zbierând cântece. În atmosfera îngroşată de fum, un marinar imită sunetele cornului de ceață. Fu ca un

semnal de plecare, şi numeroase grupuri se repeziră la uşă.

VII

Port Polis îşi luase rândul în grupul de vase oare arborau toate pavilioanele lumii şi, călăuzit de un pilot grec din serviciul companiei de-acum înainte egipteană, trecuse canalul cu toată viteza.

Iorgos abia luase locul timonierului Thassos Tifunias la bară, în timp ce pe pasarelă locotenentul Caravițas trecea la cart în locul secundului.

— Atențiune! strigă după câteva minute locotenentul în tubul acustic.

— Atențiune! repetă nostromul.

— Cârma stânga, zece grade. Încet...

— Cârma stânga, întări nostromul.

— Drept aşa!

— Drept aşa!

Iorgos luă ca punct de orientare unul dintre supertancurile moderne, strălucitoare ca banii cei noi, şi care alergau înaintea lor în plină viteză. Cu formele sale greoaie şi cu slaba putere a maşinilor, Port Polis era întrecut de cea mai mare parte a vaselor intrate în apele nămoloase ale Mării Roşii. Înainte de a-l ocoli, vasele de comerț sau vasele-cisternă îi dădeau de ştire prin şuierături de sirenă scurte, poruncitoare, aproape ironice.

Cu ochii la busolă şi la drum, Iorgos privea totuşi, din când în când, coasta însingurată a Hegiazului, dune de nisip cât vedeai cu ochii şi pe alocuri câteva tufe de palmieri minusculi, însemnând rarele puncte de apă. Cu toate acestea, oamenii trăiau şi acolo, mai cumpătați şi încă mai săraci decât grecii. Fără altă hrană decât curmalele,

sufereau de sete, slabi-os, rătăceau pe cămilele lor pleşuve, fugeau de sondele şi de oraşele pe care străinii le ridicaseră în deşert şi urmăreau cine ştie ce vis anacronic pe care îl botezau „comerţul” lor. Nostromul ştia din citite că arabii aceştia săraci lipiţi dăduseră odinioară lumii, ca şi grecii din antichitate, o civilizaţie înfloritoare. Fuseseră bogaţi, războinici, savanţi, rafinaţi. Ce păcat împotriva spiritului făptuiseră, ce nedreptate a istoriei suferiseră, pentru a fi astăzi alungaţi între urgisiţii popoarelor? Fără îndoială, tot Orientul Mijlociu era în mişcare. Până şi în Grecia avuseseră loc răzmeriţe şi revoluţii înăbuşite în sânge. Aceste tresăriri erau sterpe ori anunţau, ca nişte cutremure de pământ înaintea erupţiei vulcanilor, o renaştere a Geniului aţipit?

Nostromul frământa în cap aceste mari întrebări, fără a le găsi răspuns. Peste câteva clipe, gândul că spre dimineaţă portul Aden se va ivi în faţa ochilor făcu să-i bată inima. Oraşul acesta, pe care nu-l revăzuse de atâţia ani, adăpostea secretul său: o greşeală de tinereţe căreia, în chip ciudat, îi rămăsese credincios; căci – cu timpul – se purificase şi-şi căpătase iertarea, dăruind un sens vieţii lui. Din păcate, aveau să poposească acolo abia la întoarcere. Cel puţin, va mai exista oare întoarcere? Nostromul îşi încruntă sprâncenele. Cu toate că era soare, cu toate că marea era calmă, el rămânea prizonierul temerilor sale.

Caraviţas intră în camera de navigaţie ca să cerceteze hărţile. Iorgos putea să-i studieze pe îndelete profilul cu bărbia energică, cu umerii obrajilor ieşiţi, acoperiţi cu pete roşii. Locotenentul semnase contractul de angajare puţină vreme înaintea plecării. Se ştia că e fiul unui skiriot stabilit în Atena, proprietarul unui mic magazin de ceramică *Prăvăliaşul* – se spunea – îşi pusese carnea în saramură pentru ca vlăstarul său să poată face Şcoala Navală. Se mai şoptea că locotenentul fusese tare bolnav şi că tocmai ieşea din sanatoriu. Iorgos punea la îndoială asemenea vorbe.

Oamenii sunt gata să bănuiască de oftică un tânăr cu umerii obrajilor roşii, cu ochii aprinşi. Oricum ar fi stat lucrurile, nostromul simțea o anumită simpatie pentru locotenent. Bolnav sau nu, îl văzuse tremurând pe pasarelă şi totuşi refuzând anasonul pe care un marinar i-l adusese, la îndemnul comandantului.

Caravițas se întoarse brusc spre nostrom, ca şi cum ar fi voit să-i pună o întrebare, dar nu scoase nicio vorbă şi se afundă iarăşi în hărțile sale.

— O navă la tribord! strigă omul de lângă ancoră. Vizibilitatea era perfectă, şi locotenentul, în loc să se urce pe pasarelă, se apropie de geamurile cabinei. Un splendid vas sub pavilion francez depăşea vasul pe la tribord, în şuierul sirenei. Chiar fără lunetă se puteau zări siluetele albe de pe punte, călători dintr-o altă lume, de un soi necunoscut, pe care Iorgos îi vedea numai de departe, când se afla pe mare, sau pe care îi întrezărea în înghesuiala debarcaderelor. Într-o zi, pe când abia trecuse de douăzeci de ani, nu era oare la Vancouver? dusese chiar valiza uneia dintre acele femei blonde fără seamăn şi îmbrăcate în alb. Şi valiza era tot atât de blondă ca şi tânăra femeie, din piele nouă, dulce la pipăit cum e catifeaua. Şi această ființă vaporoasă îi pusese o mână înmănuşată pe umăr, îi zâmbise şi-i spusese... De fapt, ce-i spusese? În reveria lui, Iorgos nu mai ştia prea bine dacă un început de idilă se schițase cu adevărat între flăcăul de atunci şi această căprioară fără nume, sau dacă închipuirea îi juca vreo festă.

— Nostromule, zise locotenentul întorcându-se brusc. Ai navigat vreodată până azi pe o rablă ca a noastră?

Surprins, Iorgos îşi şterse gura cu dosul mâinii, fără să dea drumul timonei.

— Pe o rablă atât de rea cum e asta, vreți să spuneți, domnule locotenent? întrebă el prudent.

— Aia merge cu cel puțin douăzeci de noduri, zise locotenentul, urmărind cu ochii vasul care se depărta. Da, adăugă el, fără să schimbe vorba, asta voiam să spun...

— N-aş putea să spun că e o balenă, zise Iorgos, strâmbându-se.

— Nu mi-ai răspuns, nostromule. Ai navigat până astăzi pe o asemenea rablă?

— Sincer vorbind, nu, domnule locotenent!

— Hm. Şi ce zic oamenii despre ea?

— Ei nu zic nimic, domnule locotenent.

— Îmi închipuiam eu.

— Sunt oamenii aspri, domnule locotenent. Marea ştie de ei. În luntrile lor pescăreşti, au fugit adeseori de vijelie. De aia îşi închipuie că o barcă e cu atât mai sigură cu – de mai mare.

Caravițas îşi cufundă ochii înfrigurați, care nu clipeau niciodată, în ochii viorii ai nostromului.

— Dumneata nu eşti din Skiros, nostromule.

— La Skiros am fost pescar. Dar sunt din Naxos.

Locotenentul îl cerceta, îl cântărea, ca pentru a-şi da seama din ce aluat e făcut.

— Eşti om încercat, nostromule! După dumneata, de ce şi-a recrutat comandantul un echipaj numai de skirioți?

— Dumneavoastră trebuie să ştiți mai bine ca mine, domnule locotenent! zise Iorgos zâmbind. Skirioții se țin cot la cot, unul lângă altul. Cea mai mare parte dintre oamenii noştri sunt rudă cu Capetan Fortis. Se poate bizui pe ei. De altfel, toți marinarii buni.

— Totuşi, observă Caravițas, asta e prima oară când comandantul navighează cu consătenii săi, nu-i aşa?

— Asta nu ştiu, răspunse Iorgos gânditor. Sau mai degrabă da, cred că aveți dreptate.

Locotenentul se întoarse cu spatele la nostrom şi cercetă cu binoclul platoul acoperit de dune. Ici şi colo, o dâră de fum pe cer arăta locul unde un vas dispăruse dincolo de orizont. Pe măsură ce ziua scădea, reflexele arămii ale mării deveneau mai roşcate.

— Nostromule, începu iar locotenentul fără a-şi lua de la ochi binoclul, ştii să-ți ții gura? Am să-ți pun o întrebare. Dacă mă spui, cu atât mai rău pentru dumneata o să te fac mincinos, şi oamenii pe mine au să mă creadă, nu pe dumneata!...

Văzând că Iorgos tace, jignit, Caravițas se uită printre gene la el şi reluă cu mai multă blândețe.

— Să nu te superi pe mine, nostromule! N-am vrut să te jignesc. Nu numai că-mi inspiri încredere, dar am nevoie de sfatul dumitale. Numai că...

— Vă înțeleg, domnule locotenent, zise Iorgos cu jumătate glas.

— E adevărat că asta e ultima călătorie a şefului? Că iese la pensie?

— Aşa se zice...

— Iată un om care se gândeşte la pensie, reluă Caravițas parcă vorbindu-şi sieşi. Ale cărui state de serviciu sunt strălucite... Şi care, pentru cea din urmă traversadă a sa, primeşte să comande o navă care nu are nicio şansă din trei să-şi revadă portul de origine... Nu găseşti că e ciudat?

Iorgos aruncă o privire pe busolă şi îndreaptă bara cu câteva grade. Se gândea. Şi el îşi pusese această întrebare. Dar pe el îl interesa mai mult atitudinea locotenentului. Întâmplător, acesta îşi dăduse pe față părerea despre Port Polis. Iată aşadar cel puțin un om de pe bord care gândea ca şi el, Iorgos, că rabla de vapor e pe ducă. Nostromul îşi făgăduia să strângă legăturile acestei prietenii care se năştea. Oricare ar fi fost hotărârile pe care împrejurările l-ar

obliga să le ia, ajutorul, sau cel puțin mărturia locotenentului puteau să-i fie de folos. Îl privi pe Caravițas pe furiş. Acest om înfrigurat, neîncrezător, părea că se învârteşte de zile întregi în jurul unei idei fixe. Ca apucat de amețeală, avea nevoie să se sprijine de cineva. Iorgos hotărî să nu bruscheze nimic.

— Toți suntem bine plătiți pe afurisitul ăsta de coşciug, zise el în doi peri.

Caravițas rânji scurt.

— Cu asemenea preț, grozavă asigurare pe viață ai fi putut contracta, şi văduva dumitale ar deveni milionară... Eşti însurat măcar?

Iorgos îşi muşcă mustața Nu-i venea nici să mintă, nici să spună tot adevărul.

— Nu tocmai, domnule locotenent, zise el stânjenit. Şi vă rog să nu spuneți nimic despre asta celorlalți... Dar am un băiat de cincisprezece ani! adăugă el cu o neaşteptată şi naivă mândrie.

— Înțeleg, zise simplu ofițerul. Te poți bizui pe discreția mea După o lungă tăcere, exclamă: Va să zică, după dumneata, momeala câştigului ar fi… Absurd! mormăi el pentru sine. Dacă n-aş fi… Nu, chiar dacă mi-ar fi dublat sau triplat salariul, n-aş fi mers… Ascultă, nostromule, ce crezi dumneata despre telegrafistul nostru? Era tot o întrebare strâmbă, căci reluă îndată, fără să aştepte răspunsul: Pun rămăşag că telegramele îi sunt cifrate, da, cifrate… Şi aş da mult să ştiu ce cuprind…

Iorgos abia îl zărise pe telegrafist. Era un băiat cu fața plină de coşuri, cu părul încâlcit, şi care purta ochelari cu lentile atât de groase, încât păreau să-i agraveze miopia şi-i dădeau un aer foarte zăpăcit. Ieşea rar din cabină, afară de cazul când se ducea în careu, la masă, ori – când era frumos – la plimbare pe punte, şi atunci se înfăşură într-o

nemaipomenită haină de casă de culoarea granitului. Un adevărat sihastru pe bordul navei, al cărui brusc amestec în vorbele lui Caravițas, îl buimăcea din cale-afară pe nostrom. Ce-o fi în capul locotenentului?

Iorgos își luă inima în dinți, dar o timiditate nelămurită îl opri în ultima clipă. Nu, nu... Băiatul ăsta era gingaș. Trebuia să-l ia cu binișorul. Să nu-l silească să se apere, altfel avea să se închidă iarăși în el însuși, și Iorgos ar pierde un eventual prieten pe bordul lui Port Polis. Înăbușindu-și curiozitatea, nostromul întrebă așa, că să se afle în vorbă:

— Dar dumneavoastră, domnule locotenent, sunteți însurat?

Locotenentul, care se aplecase iarăși asupra hărților, se îndreptă numaidecât:

— Eu? întrebă el. Cu găurile pe care le am în plămâni? Glumești!

Și ațintindu-și ochii înfrigurați asupra nostromului, care se înroșise trăsnind și fulgerând în sine împotriva nesăbuinței sale, schiță un zâmbet ce-i destinse trăsăturile și le pătrunse de o nespusă și amară tristețe.

— Mă curăț, murmură el. E ultima mea călătorie. Dar speranța mea cea mare e să mor ca marinar. E îngrozitor să sfârșești pe un pat de spital...

Iorgos lăsă capul în jos, ca pentru a cerceta busola. Avea impresia dureroasă că puntea îi fuge de sub picioare.

VIII

Trandafiriu și sidefat, orașul Aden apăruse în răsăritul soarelui ca o cetate de vis. Oricât și-ar fi amintit Iorgos de lupanarele mizerabile, de localurile zgomotoase, de ceainăriile în care, pe o rogojină împuțită, ți se aducea o

băutură verde, de un gust nedeterminat, văzut de departe şi scăldat în auroră, oraşul cobora înspre mare ca un râu de petale asupra căruia soarele ce sta să răsară răspândea o pulbere de aur. Rezemat de copastie, nostromul oftă. În căsuța ei din cartierul mărginaş Cristina dormea încă! Bănuia oare, în somnul ei, că el trece atât de aproape? Cine ştie! Amanții au presimțiri, au vise curioase. Mai ales ea, vrăjitoarea, care ştia să vindece suferința cu ierburi misterioase şi, când o apuca nebunia dragostei, să întețească dorința bărbatului prin cuvinte fermecate şuşotite la ureche, iată cinci ani de când nu o mai ținuse în brațe şi nu mai respirase parfumul ei sălbatic.

Nostromul dădu din cap, ca şi cum şi-ar fi vorbit lui însuşi. Fără scrisoarea aceea pe care o găsise la post-restant în Pireu, poate că niciodată nu s-ar fi îmbarcat pe Port Polis. Dar Cristina îi scrisese într-o limbă copilărească, ce se împotrivea minciunilor, că-l aşteaptă, că-l iubeşte ca în prima zi şi că pe Nicois, frații Barnabiți l-au încredințat studiilor superioare. La gândul că feciorul său ar putea să fie într-o zi un savant plin de viitor, Iorgos simțise că inima îi creşte de mândrie. În ciuda înțeleptelor sale hotărâri, semnase contractul, primejduindu-şi viața pe acest vas blestemat, sortit nenorocului.

Totuşi, îndată ce pusese piciorul în Pireu, în tovărăşia skirioților aduşi de Capetan Fortis, ştiuse la ce să se aştepte.

— Al naibii, uite Port Polis, zisese cineva, arătând cu degetul cargobotul ce se afla tocmai la capătul cheiului.

Se apropiaseră în grup. Iorgos băgase de seamă forma demodată şi greoaie, rugina care rodea ca un cancer teuga şi castelatura, vopseaua coşcovită ce sta să cadă, puntea năclăită de jeg.

— Aha! mormăi el. Iată un strigoi care vine de-a dreptul din cimitirul navelor!...

Şi îşi spusese în sine că ar fi preferat să navigheze pe una din corăbiile lui tata Columb, decât pe această plută mult mai prejos de faima ei care nici aşa nu era strălucită.

Oamenii se împrăştiaseră. N-aveau să se mai întâlnească decât seara, la sediul companiei de navigaţie, unde îi aştepta Capetan Fortis. Iorgos îşi îndreptase paşii spre o cârciumă foarte apropiată de port, unde avea obicei să-şi bea anasonul ori de câte ori era în trecere prin Pireu. Sub plafonul scund, înnegrit de fum, răsunau sunetele stridente ale unei viori epirote cu trei coarde, pe care zgâria un orb pentru a-şi acompania melopeea. Marinari tineri, cu sacul de călătorie la picioare, beau uzo şi scuipau pe jos sâmburii de măsline verzi. Cei mai în vârstă şedeau pierduţi pe gânduri, pipăind, mărgea după mărgea, mătănii de chihlimbar, în faţa unui pahar de apă pe care cârciumarul îl schimba din când în când. Strigăte de bucurie salutară sosirea lui Iorgos. Nostromul era cunoscut ca un povestitor fără pereche şi având o mână destul de largă ca să plătească un rând prietenilor şi chiar necunoscuţilor. Fiecare voia să-l poftească la masa lui, şi Iorgos, ca să nu jignească pe nimeni, trebui să rămână în picioare; dădu de băut şi căută, prin glumele sale, să dezlege limbile. Ce credea lumea din partea locului despre Port Polis? Nimic bun, i se răspunsese. Port Polis era spaima tuturor marinarilor. Se afla în rada portului de luni întregi, dar compania nu putea să-l armeze din cauză că nu avea echipaj. Ea lansase zvonul că vasul fusese pus în cala de reparaţii la Genova, dar toată lumea ştia că-l cârpăcise, de bine de rău, un levantin care-şi zicea inginer naval şi care ştia să dreagă vase cum ştiu eu să cânt popeşte...

Iorgos voi să cunoască alte amănunte despre căpitanii care comandaseră Port Polis în precedentele sale călătorii, despre avariile pe care le suferise. Dar informatorii se contraziceau, unii susţinând că vasul făcea drumul

Orientului, alții că merge la Tanger şi Dakar, iar unul dintre flăcăii de față – un omuleț păros, cu obrazul zbârcit, de maimuță – pretindea că navigase pe Port Polis cu ani în urmă, ca mecanic ajutor şi că fusese de față la ruperea transmisiunilor cârmei ceea ce silise pe căpitan să încropească în plină furtună o cârmă provizorie.

— Eram în largul Hebridelor, preciză el. Eram atât de sigur că mă duc pe lumea cealaltă, că-mi pusesem în gură o piesă de două drahme, ca să am cu ce plăti vămile văzduhului...

Când veni vorba despre compania care arma vaporul, marinarii deveniră mai discreți. Poate că nu ştiau mare lucru, sau poate nici nu voiau să se bage. Un bătrân lup de mare, care se pregătea să se îmbarce pe Andromaca, îl trase pe Iorgos de mânecă:

— Sunt lucruri deocheate cu blestemata asta de strecurătoare, murmură el. Dacă vrei să ştii mai multe, du-te să vorbeşti cu băieții de la sindicat.

Iorgos nu făcea parte din sindicat. Niciunul dintre skirioți nu era sindicalist. Cei mai mulți se temeau de această organizație cu maşinării complicate, al cărei sediu se afla în Pireu şi ai cărei conducători – după spusele lor – erau toți „galbeni", „vânduți". „Eu să dau gologani acestei adunături de nemernici zicea, de pildă, Pelicanul, care nu vedea în sindicat decât o maşinărie de stors cotizații. Prefer să-i păstrez aici", adăuga el, dedându-se la una dintre glumele lui favorite care sta în a-şi bate guşa, făcând-o să sune ca un buzunar plin de bani.

Nostromul ştia din experiență că cea mai mare parte a învinuirilor erau fără temei. Existau în fruntea sindicatului falşi tovarăşi, precum şi trântori pierde-vară, dar existau şi oameni de încredere şi devotați, gata să apere pe marinari împotriva armatorilor şi chiar împotriva autorităților.

După ce-şi umplu sacul cu informaţii, Iorgos ceru orbului să-i cânte la ureche din buzuki6, iar el, bând anason după anason, se lăsă să alunece în beţia visătoare în care sufletul se desprindea din sfera realităţilor şi cugetă la izvorul tuturor lucrurilor şi la scurtimea vieţii...

Câteva ore mai târziu Iorgos îşi recâştigase stăpânirea simţurilor şi a gândurilor. Fără să piardă o clipă, porni spre port. Spre surprinderea lui, găsi la bordul lui Port Polis pe Marcos, fiul cârciumarului din Linaria, despre care skirioţii vorbeau cum nu se poate mai rău. Tânărul fusese angajat pentru apropiata călătorie, şi Fortis îi dăduse sarcina să supravegheze cargoul. Arătându-şi calitatea de viitor şef al echipajului, Iorgos se apucă să viziteze vasul de sus până jos. Îndată ce termină se grăbi să se ducă la sediul sindicatului.

La etajul al doilea al clădirii destul de murdare, tocmai în fundul culoarului, era o uşă întredeschisă prin care se auzea zgomot mare de voci. Îndată ce Iorgos o împinse, un găligan masiv, îmbrăcat într-un tricou murdar, părăsi colţul biroului pe care se aşezase şi ridică la cer braţele-i muşchiuloase, acoperite până la umăr de păr încărunţit.

— Salut, vere! Salut, frate! exclamă el cu entuziasm, şi împingând cu burta-i proeminentă de docher pe vizitatorii care-l asediau, strânse în braţe pe nostrom şi-l sărută pe gură.

— Dragii mei, adăugă el întorcându-se către ceilalţi, iată-l pe Iorgos Mavromatis din Naxos, vărul şi consăteanul meu.

— Iorgos Mavromajis, nostromul? întrebă un tânăr marinar care mai auzise vorbindu-se despre naxot.

— Chiar el, zise apăsat sindicalistul. Omul pe care căpitanul Tomasso l-a operat de apendicită în plină mare,

---

[6] Instrument pentru muzică populară.

cu un cuțit de bucătărie, şi care a scăpat cu viață, atât e de-a dracului carnea pe el! La o asemenea carcasă, cap de catâr!... Nici nu vrea să audă să activeze în sindicat, afurisitul ăsta! Ei, puşlama de mare, ai merita să te chelfănesc fată de toți tinerii ăştia! Da să nu-mi ziceți mie Minotis, dacă într-una din zilele acestea nu pun eu mâna pe tine! Va să zică, aşa, o porneşti iarăşi pe mare!

Stingherit de această primire, Iorgos dădu să înțeleagă vechiului său camarad că ar vrea să-i vorbească între patru ochi.

— Ia, liberați-mi locul, zise Minotis împingându-şi vizitatorii înspre uşă cu burta sa proeminentă. Când un naxot se întâlneşte cu alt naxot, trebuie să-i facă onorurile. Hai, ştergeți puțina, am să-i spun acestui nemernic o vorbă pe care s-o țină minte.

Mai râzând, mai împotrivindu-se, ceilalți marinari se retraseră. Odată uşa închisă, Minotis se întoarse către nostrom.

— Ei cum? Ai totuşi nevoie de mine, otgon bătrân? E ceva care nu merge? Şi cu glasul înduioşat adăugă: îți aduci aminte de Flores, de Moluce, sau cum naiba se numesc pietrele astea, când eram împreună pe Floarea Orientului şi taifunul ne-a abătut din drum şi era un întuneric mai mare decât în biserică... Ei, puturosule, ce mult e de-atunci, Iorgos, ce mult!

— Minotis, zise nostromul, diseară trebuie să semnez angajamentul de îmbarcare pe Port Polis.

Sindicalistul se întunecă.

— Port Polis? Rău, zise el, frecându-şi bărbia. Am cerut membrilor noştri să nu se urce la bord.

— Şi de ce?

— Pluta asta nu e în stare de funcțiune. Avem motive să credem că societatea de navigație s-a înțeles cu comisia

de securitate, dar n-avem nicio dovadă. În orice caz, n-ar fi trebuit să obțină cu niciun preț certificatul de navigație.

— Şi atunci?

— Atunci, asta-i tot. Noi ştim că angajamentele de cursă lungă s-au rărit şi ca armatorul e gata să plătească ce trebuie ca să-i momească pe marinari. Nu te sfătuiesc de loc să semnezi, Iorgos...

— Nu sunt numai eu...

— Ştiu. Sunteți o bandă de skirioți care o să vă angajați, zicându-vă: ei şi! Semnătura nu e nimic, ce parcă nu pot să nu mă urc la bord? Şi uite-aşa o să vă treziți îmbarcați într-o afacere murdară... Am trimis un băiat de treabă de-ai noştri în port să le dea de veste, dar îi cunosc eu! Fiecare pentru sine! Nici nu le trece însă prin cap că fac jocul armatorilor şi că dau un exemplu urât care o să ne facă rău la toți!

— Atunci ce mai aşteptați? De ce nu vă puneți în mişcare?

— Crezi că e uşor? Ți-am spus că nu avem nicio dovadă. Cu pârdalnicele astea de legi pe capul nostru nu e chip să te mişti. Am putea să dăm de ştire societății de asigurare de la Triest, pentru că rabla e supraasigurată, asta nici nu încape vorbă! Dar domnii ăştia nu vor să te amesteci în treburile lor, nici într-un sens, nici în altul... Ar fi poate un mijloc. O cerere de contra-expertiză semnată de echipaj... Vezi ce de încurcături? Noi preferăm, şi încă cum, ca nimeni să nu se suie la bord. Mai bine să previi decât să vindeci...

Iorgos trebui să promită că va păstra pentru el aceste informații. Minotis avea dreptate. Oamenii aveau să plătească oalele sparte, nu societățile de navigație. Spre marea mulțumire a consăteanului său se arătă gata să facă tot ce-i stătea în putință pentru a-i împiedica pe skirioți să

semneze contractul.

Cum ajunse în stradă, nostromul se puse să ia cârciumile la rând şi nu întârzie să-şi regăsească tovarăşii, în grupuri mici de trei sau patru. Toți erau mai mult sau mai puțin cu chef şi nu prea dispuşi să macine idei negre. Degeaba se strădui Iorgos, înfățişându-le vizita sa pe Port Polis în culorile cele mai puțin atrăgătoare, dăruindu-le belşug de sfaturi, arătându-le fapte. Oamenii îl ascultau fără să zică nici da, nici nu. Cu cât treceau orele Iorgos îşi pierdea însă căldura şi convingerea. Repetate mereu, argumentele îşi pierdeau din greutate în propriii săi ochi. Ce avea el de se înverşuna atâta împotriva acestui nenorocit de vas? Nenorocit, vorba vine. Încă o plută prăpădită. Bun. Ei şi? Nu mai văzuse el altele? Câte altele la fel n-o porneau liniştit pe mare spre cele patru colțuri ale lumii? Fără să mai pui la socoteală că dacă ceilalți se îmbarcau totuşi, el ce alta putea face decât să se ia după ei? Putea el să-şi reia ocupația de pescar, ca şi când nimica nu s-ar fi întâmplat, răspunzând celor ce l-ar fi întrebat: „De, ei au plecat, dar eu rămân. Rabla ceia de vas nu-mi convine, având în vedere că într-o bună zi, nu peste mult, va fi o epavă...” Nu, era cu neputință...

Acestea erau gândurile lui Iorgos pe-nserat. Un fel de oboseală a sufletului îi învăluia judecata şi îi slăbea împotrivirea morală. Scrisoarea care îl aştepta la ghişeul poştei îi dădu lovitura de grație, Nicos avea să-şi poată continua studiile pe socoteala acestor Barnabiți. Foarte bine. Dar fiindcă băiatul era merituos, tatăl avea cu atât mai multe îndatoriri. Să nu se zică despre el că-i lasă pe aceşti franci şi levantini să-l înlocuiască pe toată linia. Una era învățătura, alta cucernicia. Dar dacă voia să-şi însemne prezența pe lângă fiul său, dacă voia să aibă greutate în balanță şi s-o încline de partea sa, avea nevoie de ceva bani. În acest caz Nicos ar simți ajutorul tatălui său, chiar şi aşa,

de departe. Cum să mai şovăie? Iubirea şi viitorul fiului său nu meritau sacrificii, ba chiar înfruntarea unor primejdii? Un sentiment nou îl împungea în inimă şi-l făcea pe cât de cutezător, pe atât de supus greşelii.

Şi astfel se făcu că seara se află, cam cu coada între picioare, la sediul Companiei orientale de navlu şi transporturi, de pe strada Karaiskakis.

Era mai mult ca sigur: deoarece sucise macazul, skirioţii aveau să-şi bată joc de el... Ei, dar nu, se înşelase! Avu parte numai de câteva zâmbete ironice... În acel cadru somptuos oamenii erau prea stingheriţi ca să se mai gândească să râdă de el şi să-l ia peste picior Semnă contractul, ca şi ceilalţi, în clinchetul paharelor pe care un uşier blajin le făcea să circule în jurul mesei rotunde.

IX

Vasul aluneca pe o mare uleioasă care sub soarele tropicelor ajunsese în stare de fierbere. Razele se răsfrângeau în apă cu scăpărări de scântei, aşa încât părea că tot întinsul e străbătut de flăcări.

— Ăsta e cazanul dracului, mormăi Vasili Chiorul, întorcându-se pe o parte. S-a isprăvit. De acum înainte nu-mi mai este frică de iad.

— Dracul eşti tu, zise Manos. Uite-te la picioarele tale. Sunt bifurcate.

Vasili se sculă pe şezut şi îşi cercetă cu mare seriozitate degetele de la picioare, mişcându-le, ca pentru a-şi da seama de articulaţii.

— Nu, zise el cu aceeaşi seriozitate. Încă nu sunt. Şi se întinse iarăşi cât era de lung.

Oamenii părăsiseră postul de echipaj. Goi până la mijloc, se trântiră jos pe teugă, la umbra nestatornică a unei

prelate întinse până la arborele mizenei. Moțăiau. Din când în când, Agis, ucenicul, lua din cui furtunul de stropit. Măturați de aruncătura de apă călduță, cei care erau cât pe-aci să adoarmă protestau, ceilalți se scuturau. După puțină vreme, puntea era uscată şi hainele ude fumegau.

Iorgos cumpănea lucrurile. Dacă voia să cerceteze calele fără să fie observat, trebuia să se folosească de timpul în care oamenii îşi făceau siesta. Totuşi, la ora aceea, căldura din pântecele navei trebuia să fie de nesuferit. Se gândi o clipă la magaziile de cărbunii. A naibii meserie, ce să mai vorbim! Trebuie să ai o inimă zdravănă, ca să rezişti. Nu degeaba merg cargourile moderne cu păcură: se face economie, se păstrează curățenia şi, având injectoare automate, oamenii nu se mai trudesc să alimenteze cazanele. Nu se mai trudesc. Cine ştie? Nu mai este nevoie de ei, iată adevărul. Şi ca să-şi câştige bucata de pâine poate că sunt nevoiți să primească munci încă mai aspre. În visarea sa fără şir, Iorgos se învârtea în jurul aceluiaşi punct. La ce sunt bune aceste tancuri ultramoderne cu radar, aceste vase despre care se povesteşte că au maşini atomice şi roboți care comandă de pe pasarelă? Da, la ce serveşte progresul acesta, dacă marinarii sunt izgoniți de pe vasele bune şi, ca să trăiască, trebuie să se îmbarce pe alde Port Polis?

Iorgos îşi şterse fruntea cu dosul mâinii. Aerul era vâscos. S-ar fi zis că e o pânză de păianjen agățată între cer şi pământ, o pânză tremurătoare, străbătută din când în când de cărăbuşi mari cu reflexe multicolore: erau peştii zburători, dintre care unii aterizau pe punte.

Agis îndreptă din nou jetul furtunului de stropit asupra oamenilor ce gâfâiau de căldură. Nostromul profită de harababură ca s-o şteargă.

Pentru că nu era cu putință să coboare în fundul calei fără să treacă prin fața cambuzei care se afla pe puntea de

jos, luă hotărârea să se oprească acolo şi să stea niţel la taifas. Îl găsi pe Sotiris, bucătarul, instalat pe un scaun chiar în mijlocul bucătăriei. Gol până la brâu, cu spatele rotund, cu braţele grăsuţe, cu pântecul revărsat peste pantaloni, sufla într-o ceaşcă de ceai clocotit pe care-l sorbea cu înghiţituri mici.

— Te-ai ţicnit? întrebă nostromul. Bei ceai cald pe un timp ca asta?

Bucătarul îşi încreţi ochii mici şi veseli.

— Am învăţat de la englezi, zise el. Pune mâna pe pielea mea, adăugă el. Ei? Asud ca o fântână şi uite ce răcoare îmi e.

Nostromul care atinsese, cu oarecare silă, umărul gol şi fleşcăit al bucătarului, îşi dădu seama că Sotiris avea dreptate.

— Al naibii cambuzier mai eşti, zise Iorgos, cu prefăcută convingere. Nu-ţi ajunge căldura de-afară, îţi mai torni şi apă fierbinte în stomac. Ceai, brr...

— Ar trebui să-l încerci, Kir Iorgos, răspunse bucătarul, sorbind ceaiul cu zgomot. Când i se năzărea, tata făcea pe doftorul în sat. Zicea că răul se vindecă tot prin rău sau tocmai dimpotrivă. Aşa, de pildă, ţi se aprind maţele: ori le mai încălzeşti cu o cataplasmă, ori le îngrijeşti cu gheaţă. Cald peste cald poate să scadă căldura. Uite, să zicem că eşti rănit. Rana s-a infectat. Ce faci ca să scapi de temperatură? Înroşeşti un fier în foc şi arzi carnea acolo unde face puroi. Nu-i aşa?

— Şi ajutorul tău unde este?

— L-am expediat pe punte. El e ca dumneata, nu vrea să bea ceai. Şi i-a venit aşa ca un leşin.

— Adevărat, aici te înăbuşi.

— Trombele trebuie să fie înfundate.

— De ce nu dai de ştire şefului?

— Aş, o să se destupe ele...

— Cum aşa? O să se destupe de la sine? Sotiris se uită cu ochii săi strălucitori la nostrom şi dădu din umeri:

— În viață, Kir Iorgos, nu trebuie să-ți pese. Cu timpul toate se orânduiesc. Uite, mama: zece ani şi mai bine s-a zbuciumat să aibă un țânc. Du-te cu lumânări la Maica Domnului, freacă-te eu usturoi unde trebuie, gustă cea dintâi din mâncarea femeilor însărcinate. Nimic. Până în ziua când nişte pescari de bureți au debarcat la Skiros. Pesemne că au căzut tocmai în ziua potrivită, de vreme ce după nouă luni m-am născut eu. Aşa cum spuneam, Kir Iorgos, totul se aranjează. E destul să aştepți.

Bucătarul mai aruncă o privire nostromului şi continuă să-şi bea ceaiul. Iorgos ştia că Sotiris este un optimist înfocat. Avea o înclinare pentru adevărurile generale pe care le ilustra însă cu exemple schiloade. Morala lui era totdeauna aceeaşi: trăim în cea mai bună dintre lumi, nimic supărător cu adevărat nu se poate întâmpla şi tendința firească a evenimentelor neplăcute este de a se preschimba în contrariul lor.

— Vasăzică, aştepți ca trombele de aer să se curețe singure, ca pisicile? zise şeful de echipaj supărat. Şi securitatea bărcii? Nu-ți pasă de loc? Poate că nu te afli în aceeaşi oală cu noi.

Bucătarul îşi mângâie pieptul, pe care muşchii îi aliniau ca nişte sâni.

— Nu te încălzi, Kir Iorgos, zise el surâzând Nu e momentul. Cât despre securitatea bărcii, mai vezi şi de alții. Mie nu trebuie să-mi cereți prea mult. Eu sunt bucătar. De vreme ce nu ard buratele...

Hotărât lucru, de la Sotiris asta nu era nimic de scos. Nostromul îi luă ceaşca din mină, o mirosi şi i-o dădu înapoi, strâmbându-se. Pe urmă, apucând o cârpă azvârlită

pe masă îşi şterse gâtul leoarcă de sudoare.

— Du-te da naiba cu ceai cu tot, mormăi el. Mă duc să-i spun Pelicanului să cerceteze trombele.

— Nu te mai osteni, Kir Iorgos, strigă bucătarul în urma nostromului, care tocmai ieşise din bucătărie. Ai să vezi că-ntr-o bună zi se curăţă ele de la sine...

Iorgos ocoli culoarul maşinilor, unde ar fi putut să dea de mecanici, şi, cu băgare de seamă, o apucă pe scara îngustă de lemn care ducea de la puntea de jos la cale, Din ziua când locotenentul îi băgase un cui în inimă, pândea prilejul de a cerceta mai de-aproape încărcătura vaporului. Bineînţeles, tânărul ofiţer nu-i mărturisise ce gândea în fond... Cu toate acestea întrebările lui erau pline de subînţelesuri. Skirioţii ambarcaţi pe Port Polis aveau vederea scurtă, ca nişte oameni sărmani şi neştiutori ce erau. Dar Capetan Fortis încărunţise pe pasarelă. Din ce motive primise să comande această strecurătoare putredă? Trebuie să fi avut motive, şi încă temeinice... Vorbele locotenentului lăsau să se înţeleagă că nu toate puteau fi mărturisite, Iorgos voia să ştie cum stau lucrurile. În fundul calelor, o căldură ce duhnea ca din măruntaiele unui trup îi tăie răsuflarea simţind o greutate pe piept, înaintă încet, luminând cu lanterna sacii stivuiţi în rânduri încrucişate. Ruliul aproape nu se simţea, şi lemnăria vasului vibra numai de duduitul maşinilor.

Nostromul se opri, lăsă jos lanterna şi tăie cu briceagul un sac. Apropiind de lumină pulberea ce-i căzu în mână, o cercetă cu băgare de seamă. Săpunoasă la pipăit, bătea mai mult în cenuşiu decât în alb şi avea un miros aparte. Era pesemne bauxită, minereu pe care Grecia îl producea în cantităţi mari şi din care se extrage aluminiul. După spusele lui Fortis, guvernul indian cumpărase pentru tânăra sa industrie aeronautică. Dar să fie oare bauxită chiar în toţi sacii? Cum să afle? Iorgos trecu mai departe şi

luă la întâmplare un alt sac, pe urmă altul şi iar altul. Din fiecare ieşea aceeaşi pulbere cenuşie. Stăruitor nostromul se duse în cala de sub castelatură şi continuă să cerceteze, ici şi rolo, încărcătura sacilor. Tocmai când credea că a terminat, se opri în fața unei uşi perfect închisă, zăvorâtă şi încuiată cu lacăte. Să fie al dracului dacă se aştepta să mai găsească vreun compartiment în acest capăt al vasului, unde anume se afla fără îndoială, în dreptul teugei. Asta să fie oare faimoasa „cală de pulbere” cu care erau prevăzute numeroase cargouri? Nu ştia că şi Port Polis are una.

Inima îi bătea cu putere. Iorgos începu să pipăie zăvoarele şi lacătele, să le zgâlțâie. Ce dobitoc! Să nu aducă el un drug de fier! Ar fi putut să scoată niturile. Tunând şi fulgerând contra lui însuşi, le zgâlțâi cu sălbăticie. Deodată unul dintre ele cedă. Iorgos nu îşi credea ochilor. Bulonul se rupsese în două de la jumătate, ros cum era de rugină. Mormăind, nostromul atacă un alt bulon care sări, ca şi cel dintâi. De putredă, e putredă afurisita asta de rablă! Ți se sfărâmă între degete, ce să mai vorbim!

Leoarcă de sudoare, nostromul trase zăvorul. Uşa se deschise scârțâiind. La lumina îndoielnică a lanternei, i se păru mai întâi că vede şi alți saci, dar se înşela. Rânduite ingenios, astfel încât să lase liberă circulația aerului între rânduri, mai multe lăzi se îngrămădeau unele peste altele. Din ce în ce mai intrigat, nostromul dădu la o parte una din ele şi smulse scândurile, care-o acopereau. Nişte ouă metalice vopsite în roşu ieşiră la iveală din rumeguşul de lemn. Grenade...

Iorgos dădu din cap. Port Polis fusese încărcat înainte de angajarea echipajului. Nici căpitanul Fortis, nici vreo altă persoană de pe bord nu suflase un cuvânt despre această încărcătură. Contrabandă? Hm, asta ar lămuri multe lucruri! Iorgos închise lada la loc şi avu grijă să bată cuiele. Acum era grăbit să se întoarcă pe punte, deoarece se

înăbuşea, simțea că ameţeşte şi urechile îi vâjâie.

Soarele scăpătase, dar o zăpuşeală cumplită domnea în aer şi pe mare. Se zăreau în depărtare, la orizont, nave cu vele, poate şebecuri arabe, ce păreau abătute din drumul lor, intrate într-o zonă de calm plat.

Iorgos se izbi de Marcos. Era tocmai omul pe care-l căuta. Dar înainte de a-i fi putut pune cea mai mică întrebare, sfrijitul îi făcu semne misterioase şi-l duse după un arbore care-i ascundea de vederea ofițerilor de pe pasarelă.

— Nostromule, îi spuse, gâfând. Ai auzit, azi-noapte?

— Ce să aud? întrebă Iorgos aspru.

— Se şuşotea prin toate colțurile, se uneltea în lege, îți spun.

— Cine uneltea? întrebă Iorgos căscând ochii.

— Oamenii, cine vrei să uneltească? Există agitatori, roşii...

— Ce-mi tot cânți acolo? Te-ai țicnit, ori ce? Marcos se strâmbă şi-şi frecă mâinile. Avea aerul să spună: „Ştiu eu ce ştiu...” Adăugă, privind cam cruciş, de atâta patimă câtă punea în vorbele sale repezite:

— S-au suit pe punte. Era lună. Ziceau: „Când Scorpionul şi Săgetătorul vor fi în confluență, dăm lovitura. Peste bord cu patronul. Proclamăm Sovietul...” Asta ziceau, nostromule, i-am auzit cum te aud. Sunt nişte diavoli, diavoli adevărați, adăugă el cu vocea scăzută. Au prins un şoarece din cală, i-au tăiat gâtlejul şi l-au sacrificat, murmurând farmece. Când se va face ziuă, nu vor şovăi, să ştii de la mine. Am vrut să te previn.

Iorgos era atât de buimăcit, încât nu găsi nicio vorbă potrivită cu care să răspundă acestui delir. Marcos era un om ciudat. Căldura însă trebuie să-i fi sclintit rău de tot căpățână. Nostromul se hotărî să nu ia în seamă aceste

rătăciri, de teamă să nu le dea el însuşi o aparență de temeinicie.

— Astea-s prostii, băiete, zise el cu prefăcută nepăsare Ai visat urât. Pe mâne alta mă frământă. Ascultă-mă bine şi răspunde-mi cum trebuie! Când m-am urcat pe Port Polis La Pireu, tu ştiai că vasul are o încărcătură de armament. De ce nu mi-a spus nimic?

Marcos lăsă în jos colțul buzelor, în chip de dispreț, expresie care, presimți îndată nostromul, nu avea nicio legătură cu ceea ce urma să spună.

— Aşa e, zise Marcos cu convingere. Vor să pună mâna pe arme şi să ne vie de hac: mie, dumitale, ofițerilor şi lui Capetan Fortis. Îi cunosc eu, ce mai! Dacă pot să ne facă să sângerăm, o fac fără nicio şovăire. Uite, în timpul războiului... adăugă el cu o strâmbătură care semăna a surâs de încredere. M-am ferit. Nici cu unii, nici cu ceilalți, Dar aveam o puicuță, cum n-ai să întâlneşti pe toate drumurile. Se cam ținea ea după nemți şi nemții erau nebuni după ea. Pe atunci nu prea găseai de ronțăit, şi fără ea nu ştiu ce m-aş fi făcut. Ei bine, mă crezi? În ’44, prin decembrie, când roşii stăpâneau oraşul, a trebuit să mă pitesc, fiindcă mă condamnaseră la moarte, blestemații... Îți dai seama. Să te culci eu cine ai poftă nu e totuşi o crimă. Şi pe urmă, în niciun caz, pe nemțişori nu i-am inventat eu, nu. Ca să vezi. Chiar aici, şuşoti el, au o, cum zic ei?... o ramificație. Nu se dau înapoi de la nimic, pe cuvântul lui Marcos! Nu le placi. Te curăță! Scurt!

Marcos avu iarăşi o expresie rătăcită, ca şi cum ar fi descoperit o amenințare nelămurită dar groaznică, de proporții cosmice. Pe nostrom îl trecu un fior. Marcos era oare bolnav de-a binelea? Să amestece horoscopul cu roşii, să amestece o târfă a lui cu complotul împotriva căpitanului, toate acestea nu arată oare că s-a scrântit ceva în capul băiatului? Iorgos renunță să-l mai întrebe de

prezența armelor pe bord, ce încredere putea să aibă în spusele lui? Mai bine să încerce pe altă cale.

Marcos părea gata să dea drumul altor tirade, dar nostromul tăie scurt convorbirea.

— Fă-ți nod la limbă, auzi, băiatule! Destul pentru azi. Şi te sfătuiesc să nu mai trăncăneşti şi față de ceilalți. Au să creadă că ți-ai pierdut busola şi-au să te trimită la balamuc.

— Ceilalți, nostromule? întrebă Marcos pe un ton de dojană. Care ceilalți? Păi tocmai ceilalți...

Dar Iorgos se şi îndepărta dând din umeri. Avea o intuiție pătrunzătoare, lămurită, că Marcos îl amenință cu pumnul, pradă unei furii neputincioase. Dar nu întoarse capul. Pe teugă, oamenii şedeau în jurul Pelicanului. Bătrânul lemnar îşi mesteca vorbele, făcând să-i tremure guşa. După cum apunea el, barometrul se prăbuşise subit. Radiogramele erau tulburate de o formidabilă furtună magnetică. Toate vânturile din larg aveau să se arunce în golul de aer pe care-l făcuse depresiunea. Port Polis era amenințat de una din acele furtuni groaznice, pe care le dezlănțuie musonii.

X

Caravițas îşi termina tocmai rondul. Copleşiți de căldură şi epuizați nervos, oamenii erau totuşi pregătiți.

Mai adineauri, pe când cobora în cala de provizii, locotenentul auzise pentru prima oară în viață „privighetoarea”. Din timpuri uitate, marinarii numesc astfel țipătul jalnic pe care-l scot şoarecii într-un glas când, izgoniți de sete din culcuşurile lor, joacă nebuneşte împrejurul rezervoarelor cu apă de băut ale navei.

Caravițas puse mâna pe clanța de bronz şi o trase iute înapoi, mormăind o înjurătură: simțise o puternică

descărcătură electrică. Obiectele metalice de pe Port Polis condensau electricitatea şi pârâiau de scântei nevăzute. Aerul foşnea ca o mătase mototolită fără încetare. La orizont, soarele era doar un balon de flăcări cu marginile conturate. În partea opusă, cerul se brăzda de fulgerele căldurii. Un nor urca drept în sus, desfăcându-se ca o imensă coloană corintică. Încet-încet capitelul devenea fronton şi o nouă coloană se avânta, de dincolo de marea neteda ca oglinda, pentru a-l sprijini.

Caravițas contempla cu exaltată duioşie norii cumulus care se îngrămădeau. Forma lor de templu grec îi apărea ca un semn al destinului. Aici, pe marea aceasta ce se va dezlănțui în curând avea să se isprăvească poate viața lui, care arsese şi era gata să se stingă. Ascunzând tuturor slăbiciunea sa extremă de ofticos, Caravițas nu se ținea pe picioare decât datorită acestei unice speranțe: să moară marinar, să scape de agonia lungă, la care îl condamnau plămânii lui răvăşiți de boală. Port Polis avea puțini sorți să scape de îmbrățişarea musonilor. Dacă o fi să se înece, Caravițas nu va fi singurul acoperit de valuri. Puțin îi păsa. Deşi tânăr, se afla la hotarul morții. Nepăsarea sa față de soarta celorlalți nu era chiar egoism. Dar în fața veşniciei, o viață omenească, oricare ar fi fost, îi părea din cale-afară de scurtă şi cu totul neînsemnată. Câțiva ani mai mult sau mai puțin. Speranța de supraviețuire a camarazilor săi nu era, față de nestrămutarea morții, decât o amăgire măruntă de care nu se preocupa. Gândirea sa, năzuind spre metafizică, mergea atât de departe, plutea la o înălțime atât de mare, încât perspectivele pământeşti se ştergeau, zigzagurile destinelor individuale se nivelau. N-avea nevoie să dorească potopul ca o despăgubire amară a propriei sale morți. Potopul era necontenit şi numai miopia de furnică a omului putea să nu-l vadă. Oricum, nici de viața asta, nici de viața cealaltă nu-i păsa, ci numai de „trecere”. Să fie scurtă şi să

aibă pecetea demnităţii, iată ce trebuie să ceară de la bunăvoinţa zeilor un om cu sufletul tare.

Cufundat în aceste gânduri, locotenentul îşi înfăşură mâna într-o batistă şi împinse uşa spiralului. Se opri fără voie şi încruntă sprâncenele. Manos, însărcinat să curețe pasarela, ieşea din cabina lui Capetan Fortis. Bine, dar el nu era de cart.

Oricât i-ar fi plutit gândurile în sferele înalte al e cerului, Caraviţas îşi păstra încă reflexele ofiţerului de marină. Prezenţa acestui marinar uşuratic în cabina căpitanului, la o oră nepotrivită, izbea spiritul său de ordine. Manos trebuie să-şi fi dat seama de încălcarea disciplinei, căci se înroşise pană în vârful urechilor, în culoarul strâmt, cei doi bărbaţi se priviră în tăcere câteva clipe. Caraviţas îşi aminti apoi că peste câteva ore Port Polis avea să fie jucăria oceanului înfuriat, şi mustrarea ce-i ardea buzele i se păru zadarnică. Privirea sa înfrigurată alunecă peste Manos şi se înfipse în depărtare. Simţindu-se iertat, matelotul se dădu la o parte pentru a-i face loc să treacă.

În careu locotenentul îl găsi pe Capetan Fortis, pe Panaiotis, secundul, pe mecanicul şef şi pe radiotelegrafistul care se aşezaseră la masă. Panaiotis ar fi trebuit să fie pe pasarelă, dar prevăzându-se vreme rea, Fortis ceruse tuturor ofiţerilor să se folosească de ultimele clipe de acalmie pentru a lua un prânz substanţial şi-l însărcinase pe Thassois, timonierul, să ţină drumul şi să supravegheze marea.

Ofiţerii erau în cămaşă şi cu tot ventilatorul electric, pete mari de sudoare le apăruseră la subţiori.

Agis servea masa. Prea puţin inteligent, musul avea în schimb mâini dibace, se deprinsese cu viaţa de pe vas şi eu micile îndatoriri ce-i cădeau în sarcină. Tocmai servise nelipsita carne de vacă pe care bucătarul se străduia s-o ascundă, gătind-o în fel îşi chip şi pe care secundul

împreună cu Barba Costas, burtă de popă, amândoi, o atacaseră fără întârziere.

Mai mult ca oricând, Caravițas n-avea poftă de mâncare. S-ar fi zis că organismul său, ostenit de a tot lupta cu boala, respingea orice hrană. Pigulea când şi când o bucățică din farfurie, fără a se hotărî s-o ducă la gură. Comesenii tăceau toți, afară de Magaras, radiotelegrafistul. Acesta, victimă a miopiei şi a tulburării, pusese mâna pe lingură în loc de cuțit şi încerca zadarnic să taie carnea împingându-şi cu arătătorul ochelarii ce-i alunecau pe nasul cârn, îşi dete seama în cele din urmă de greşeală. Mânuia, acum, cuțitul, dar aşa, la întâmplare, făcând să scârțâie farfuria, iar el continua să vorbească repezit şi cu o urmă de afectare în glas. Prinsese mai adineauri semnalele S-O.S. emise de mai multe vase aflate în primejdie, care se găseau însă la o distanță prea mare pentru ca Port Polis să le poată veni în ajutor. Cel puțin aşa îşi închipuia radiotelegrafistul, care avea îndoieli asupra poziției lor exacte.

— Ce să fac, domnilor, zise el ştergându-se la gură, pâcâie în cască de-ți țiuie urechile. Parcă aş auzi clopote. Mă gândesc doar – şi e datoria mea să vă spun – că n-am trecut niciodată prin asemenea furtună magnetică. Când vom ajunge în miezul ei, mesajele noastre vor fi prinse tot atât de greu cum prindem şi noi acum pe ale altora...

Magaras îşi roti privirea înecată în apa tulbure a ochelarilor săi. Izolat de restul lumii prin miopia sa, era incapabil să controleze efectul vorbelor sale asupra celor din jur. De aceea nici nu avea aerul să-şi dea seama că felul său de a privi furtuna magnetică drept mai gravă decât vijelia care-l pândea pe Port Polis îi necăjea cum nu se poate nu ai mult pe comeseni.

Capetan Fortis furişă o privire grăitoare mecanicului şef. Furtuna avea să ceară o sforțare teribilă fochiştilor şi

mecanicilor. Şi Capetan Fortis ştia mai bine ca toţi că maşinile lui Port Polis erau şubrede şi că fără Barba Costas, cârpaci de geniu, ele ar fi clănţănit şi pe timp frumos. Oare aveau să se ţină bine până la capăt? Asta era cu totul altceva. Fortis blestema furtuna păcătoasă care putea să-i primejduiască planurile. Sfârşind masa, el îşi trase scaunul mai înapoi, ca să fie chiar în dreptul curentului de aer pe care-l făcea ventilatorul.

— Prieteni, mormăi el, frecându-şi bărbia spânatecă. Cred că o să ne cam zgâlţâie. Tăbăceala pe meleagurile astea şi în anotimpul ăsta nu e o plăcere. Dacă maşinile se ţin bine, fug de furtună. Dacă nu, voi pune la capă. Cred că sunteţi de acord?

Ultima întrebare fusese pusă doar de formă, căci Fortis dădea ordine fără să întrebe pe nimeni, dar într-un chip care să convină cât mai mult firii bănuitoare şi îndărătnice a skirioţilor. Cu toate acestea, neştiind nimic despre starea sufletească a locotenentului Caraviţas, rămase surprins când acesta zise:

— De ce să fugim de furtună, comandante? Port Polis va fi repede ajuns din urmă. Ne obosim degeaba...

Panaiotis, secundul, tresări. Caraviţas, fost elev al Şcolii de Navigaţie, nu era în ochii săi decât un băiat de bani gata, ignorant şi pretenţios. Cu ce drept îşi permite să pună în discuţie directivele lui Capetan Fortis? Oare pentru că e singurul de pe acest vapor care a pretins şi a obţinut să i se spună de către toată lumea dumneavoastră, îşi închipuie că ştie mai mult chiar decât şeful?

— E o părere, zise el sec. Nu o împărtăşesc. Spusese „părere” pe tonul care s-ar fi potrivit cuvântului „injurie” sau „crimă”. Panaiotis era un om iute. Orice împotrivire îl iscotea din sărite, şi, într-o zi, la Malta, plătise scump faptul că uitase să se ferească de el însuşi. Cu toate acestea, nu era câtuşi de puţin un ticălos. Dimpotrivă, respecta întru totul

ceea ce majoritatea oamenilor găsesc demn de respect. Avea un cult exagerat pentru ierarhie şi disciplină. Cei care se răzvrăteau împotriva acestor monştri sacri puneau la îndoială anii îndelungaţi de sforţări, mulţumită cărora ajunsese în cele din urmă căpitan secund. De altfel, generalizând, el privea lumea ca fiind construită tot atât de solid după cum e organizată o navă. Să critici autorităţile înseamnă să te pui, oarecum, în afara legii. Să te abaţi de la tradiţie, de la ideile sănătoase împărtăşite de societate, înseamnă să batjocoreşti strădaniile graţie cărora un om de treabă ajunge să urce treptele scării sociale. Astfel, conformismul lui Panaiotis era reversul ostenelilor sale, a sacrificiilor făcute, după cum fanatismul unui monarh nu este adesea decât reversul îndoielilor care îl împresoară.

— Port Polis a trecut prin atâtea, reluă secundul. Dacă-l va ajunge din urma furtuna, vom vedea ce-i de făcut. Dacă vor osteni cărbunarii, ei bine, o să-i înlocuim.

— Dacă oamenii ostenesc, ostenesc şi maşinile, obiectă locotenentul.

— Chiar dacă vom da maşinilor presiunea maximă ca să fugim, ele vor fi mai puţin puse la încercare decât dacă marea se năpusteşte asupra noastră, vântul fiindu-ne împotrivă, zise secundul încruntându-şi sprâncenele. N-am dreptate, Barba Costas?

— Adevărat, zise scurt mecanicul şef.

Cu gâtlejul strâns, Caravitas abia putu să înghită o bucată de carne. Bău şi o gură de apă minerală...

— Şi dacă, după ce aţi obosit zadarnic maşinile, furtuna vă ajunge din urmă şi sunteţi nevoiţi totuşi să puneţi la capă? zise el.

Panaiotis îşi mototoli şervetul cu mâna dreaptă. Broboane de sudoare îi apărură pe frunte. Stăruinţa acestei mici haimanale de locotenent îl irita. În sinea lui era supărat

pe Capetan Fortis că stârnise discuția. Un veteran din vechea gardă n-ar trebui niciodată să îngăduie să i se discute hotărârile.

— Când poți alege între două riscuri, zise el cu glasul biciuitor, trebuie să alegi pe cel mai mare? Aşa ați învățat dumneavoastră la şcoală, domnule Caravițas?

Panaiotis subliniase cuvântul „domnule" cu o ironie apăsată. Locotenentul părea că simțise lovitura. Încă din prima zi îl privise pe secund ca pe un mitocan de care trebuia să se ferească. Dar în clipa de față nu se gândea decât la un singur lucru: să împiedice o manevră care îndepărta Port Polis de furtună.

— Nu alegeți, ci îngrămădiți riscurile, zise el cu voce sugrumată. Să fugim de furtună. N-aveți decât cuvântul frică pe buze. Nu cumva ți-e frică, secundule?

— Mergi prea departe, Caravițas, zise alene Capetan Fortis, ca pentru a sublinia că numai zăpuşeala era de vină de neînțelegerea dintre ofițerii săi.

Secundul se încleştase de marginea mesei. Nimic nu se clintise pe fata lui de icoană bizantină, dar obrazul lui îmbujorat îi trădă deodată mânia.

— Ai merita o lecție, Caravițas, zise el cu dinții strânşi. Dar nu-i timpul pierdut. Află numai că am făcut bătălia Atlanticului pe un vas petrolier. Cu buline de stricnină în buzunar. Să te îneci nu e nimic, dar să arzi de viu, aş vrea să te văd ca să te ții bine, trebuie să ai stofă, şi nu e nimeni pe lume care să mă poată numi laş.

Radiotelegrafistul era tulburat de violența cuvintelor şi de răsunetul vocilor. Pus în inferioritate de miopia lui, socoti că poate să întoarcă vorba.

— Aveam un văr, începu el tuşind, care era pe un vas-cisternă în timpul războiului. El mi-a povestit că într-o zi...

— Mai las-o, interveni Barba Costas, plictisit.

Magaras tuşi din nou, se întoarse către mecanicul şef şi tăcu. Cu capul răsturnat pe speteaza scaunului, Capetan Fortis îi observa pe cei doi adversari cu o privire subţire şi ascuţită. Pleoapele îi erau atât de grele, încât păreau simetrice cu pungile de sub ochi. Un freamăt pe faţa lui spânatecă arăta că e gata să vorbească, dar îşi prelungea tăcerea înadins.

— E hotărât, zise în cele din urmă cu acel glas înfundat care mânca unele silabe. Schimbăm drumul. Panaiotis, du-te şi supraveghează manevra! Şi tu, Barba Costas, fă tot ce poţi şi forţează maşinile. Chiar dacă furtuna ne ajunge, tot e mai bine să-i dăm ocol. Haideţi, copii, nu vă mai ciorovăiţi degeaba. Nu putem să ne luăm la trântă cu marea şi totodată să ne certăm între noi. Hai, Panaiotis, Caravitas, daţi-vă mâna!

Se ridică cu stângăcie şi corpul său uriaş, încovoiat, exercită în camera strâmtă o constrângere fizică ce părea că se datorează atât masivităţii cât şi mişcărilor sale încete, de o majestate vegetală. Ceilalţi se ridicară şi ei. Secundul şi locotenentul îşi deteră mâna, căutând să nu-şi întâlnească privirile. Panaiotis părăsi cel dintâi careul, urmat aproape îndată de Barba Costas. Peste puţin, Capetan Fortis rămase singur în faţa mesei grele, pe care curentul de aer al ventilatorului o mătura în răstimpuri mereu egale. Avea un simţ foarte pătrunzător pentru tot ce ţine de bunul mers al vasului. De aceea, încă de mai multe zile îşi dădea seama că ceva scârţâie pe Port Polis, atât în privinţa ofiţerilor, cât şi în privinţa echipajului. Era un rău nedesluşit căruia nu izbutea să-i pună diagnosticul, îşi puse de gând să aibă o convorbire între patru ochi cu şeful echipajului. Deocamdată întreaga sa luare-aminte avea să fie îndreptată asupra taifunului. Şi nu numai luarea-aminte, ci toată ştiinţa, toată experienţa sa. Ar fi fost o prostie, să-i fie smuls câştigul de furia oarbă a mării. Zarurile erau măsluite,

bineînțeles, dar el n-avea să câştige decât putea să joace în voie ultima lovitură.

XI

Port Polis se deplasa cu toată puterea aburilor spre răsărit, având furtuna pe urmele sale lochul arăta treisprezece noduri, dar furtuna mergea mult mai repede. După o cursă inegală de câteva ore, nimeni de la bord nu se mai îndoia că vijelia îl va ajunge din urmă pe fugar.

Posaci, marinarii trebăluiau pe lângă baleniere, şi picioarele lor goale şi plate lăsau urme umede pe lemnul uscat al punții. Controlau proviziile de pe bord, frânghiile macaralelor şi cablurile vinciurilor. Unii dintre ei dregeau fileurile de salvare. Aceste treburi mărunte şi rău-prevestitoare nu erau făcute să le ridice moralul. Mişcările lor ostenite şi leneşe trădau un stoicism străvechi. Din când în când, aruncau priviri bănuitoare către norii care se îngrămădeau la orizont şi către soarele colțuros şi palid ce se ivea dintr-o lumină de pulbere.

Nostromul se ducea de la unul la altul, tăcut, cu sufletul tulburat. Între aceste cârtițe oarbe, care abia începeau să se neliniştească de soarta lor, şi el însuşi, vijelia avea să hotărască. Triumful său va izbucni odată cu dezastrul. Dar putea oare să se bucure? La ce servea luciditatea cu care îi înfrunta pe ceilalți, de vreme ce – întocmai ca şi ei – era prizonierul întâmplărilor. Se lăsase înşelat la plecare, iată adevărul! Scoțând la iveală înşelăciunea, se umflase în pene fără să aibă de ce. Însă asta era o amăgire şi mai rea decât înşelăciunea dintâi. Dăduse pe față primejdia. Ei şi? Putuse oare schimba cât de cât mersul Lucrurilor? Scăpa oare cel puțin de nelinişte? Iorgos era nevoit a-şi mărturisi că judecata, lipsită de

mijloace de acțiune, întețeşte simțul apăsător al neputinței. Slaba mulțumire de a fi avut cel dintâi dreptate este, în cazul acesta, mângâierea celui lipsit de putere.

Iorgos se întoarse pe călcâie. De pe pasarelă, locotenentul Caravițas, cu mâinile pâlnie la gură, îl chema. Mecanicul şef cere ca nostromul să se ducă îndată la el. Iorgos rămase câteva clipe nemişcat. O adiere venită dinspre larg îi gâdila ceafa. În căldura jilavă, era ceva asemănător cu o atingere sinistră. Cu ochii strânşi, nostromul scrută orizontul cu duşmănie. Marea avea luciul şerpuitor al unui caşmir măsliniu. În depărtare, sumbra fortăreață a norilor care se clădea sporise cu încă un foişor. „Se apropie... gândi Iorgos. Nu mai ajungem departe”.

Pe culoar se încrucişă cu unul din tinerii mecanici însărcinat să curețe buncherele. Cu pasul nesigur, cu fața mânjită de cărbune şi cu orbitele albe, părea un coşar nițel afumat. Lacrimile săpaseră două brazde pe obrajii săi negri. Oare fumul îl făcuse să plângă?

Iorgos se cufundă în camera cazanelor. Acolo domnea o căldură atât de înăbuşitoare, încât deschise gura ca un peşte afară din apă. Gâfâind, se uită la oamenii oare se osteneau cu lopata în mâini. În gura căscată a focarelor, caracatițe de foc îşi aruncau, viclene, tentaculele, ca şi cum ar fi vrut să apuce cu fiecare întoarcere a flăcării brațele care le hărțuiau. Oamenii munceau din greu, şi pâlpâirea focarelor făcea la picioarele lor nişte pete roşii asemenea unor băltoace de sânge.

În camera maşinilor, alături de cazane, aerul mirosea a ulei şi a metal supra-încălzit. Iorgos păşi înăuntru sfios, ca totdeauna când trebuia să se apropie de monştrii de oțel în plină acțiune. Cilindrii, capetele de manivelă aruncau fulgere. Scânteierii lor de pumnal îi răspundea strălucirea dulce a aramei. Bielele cu încheieturi rotunde se mişcau încoace şi încolo, ca mădularele unui schelet, aruncând pe

pereți lungi umbre în zigzag. Ele țâşneau şi se strângeau metodic, umbrele înmulțeau mişcările sacadate, astfel încât sala întreagă se scălda în frenezia unui dans macabru, orânduit cu precizie maşinală.

Îmbrăcat într-o cămaşă cu mâneci scurte şi unsuroasă, cu o cârpă atârnată la brâu, Barba Costas, mecanicul şef, supraveghea manometrele. Privirea grea îi cădea asupra acelor, vrând parcă să le insufle voința lui. Ca dezamăgit de zadarnica sa încercare de a înlătura farmecele, bătrânul izbi cu un deget cocârjat în geamul aparatelor, în chip de mustrare.

— A, iată-te, spuse el zărindu-l pe nostrom. Am o vorbă cu tine, Iorgos. Vino în cabina mea, să fim mai liniştiți, Dimitris! strigă el spre fundul sălii. Mă duc pentru o clipă sus. Stai cu ochii la presiune! Suntem la douăzeci... asta e tot ce se poate face.

Ştergându-şi mâinile pe cârpa mânjită de ulei, o luă înainte şi-l conduse pe nostrom în cabina sa. Cămăruța strâmtă, pe care Iorgos nu o vizitase încă, avea pereți, goi şi dați cu var, asemenea unei celule de schimnic. Ferestrele erau prevăzute cu perdeluțe de etamină. Nici rafturi, nici farfurii, nici haine aruncate prin colțuri. Era celula cea mai sihastră în care Iorgos pusese vreodată piciorul.

Nostromul se aplecă asupra unei fotografii înfiptă cu boldul deasupra cuşetei. O femeie îmbrăcată orăşeneşte ținea o mână de stăpân pe capul unui băiețaş. Trăsăturile ei semănau mult cu ale mecanicului.

— Fiică-ta? Nu se poate! exclamă Iorgos. Ei, dar încolită mai e... o adevărată doamnă! Pe la Skiros n-a văzut-o nimeni, după câte ştiu!...

Un val de tristețe încreți obrazul tăbăcit şi grunzuros al lui Barba Costas.

— Iartă-mă, bătrâne frate! spuse nostromul cu părere

de rău, crezând că a zgândărit durerea unei pierderi. Nu ştiam că...

— N-a murit, dacă asta vrei să spui. Dar e tot aia... S-a măritat la Halkis cu un băcan angrosist. Se crede cineva şi-i ruşine cu mine. N-am mai văzut-o de mult. Cu toate astea o iubesc, adăugă el suspinând.

Mecanicul şei se aşeză pe cuşetă şi-i arătă lui Iorgos unicul scaun din cabină. Avea gâtul țeapăn şi ochiul şters. Nostromul zări pe ceafa lui de om bătrân – zbârcită, încrețită, scorțoasă ca de reptilă – roşeața unui buboi în formare.

— Ia zi, Costas, de ce m-ai chemat? întrebă el ştergându-şi fruntea cu antebrațul.

— Ascultă, Iorgos, am presimțirea c-o să iasă râu cu rabla asta. Va trebui să ne ținem strâns uniți.

— Maşinile?

— Mai ales cazanele! Fier vechi. Dacă le forțez, au să crape.

— Şi unde mai pui c-o să trebuiască să le forțezi, zise nostromul.

— Da.

Gânditor, nostromul părea că cercetează în palma sa deschisă linia vieții şi cea a fericirii.

— Aşadar, zise el, fără să mai punem la socoteală vijelia, o să trăim câtăva vreme ca pe vulcan?

— Dacă zici tu aşa. Bine. Şi atunci?

— O să am nevoie de oamenii tăi. Şi pe ei o să trebuiască să-i forțăm.

— De-asta m-ai chemat aici?

Mecanicul şef îşi îndopă pipa cu gesturi din cale-afară de migăloase, ca să nu piardă niciun fir de tutun. După ce puse la încercare răbdarea nostromului, aprinse un chibrit şi răspunse repede, în valul de fum care îi ascundea fața:

— Nu, Iorgos, nu de asta te-am chemat! În privința asta, mă bizui pe tine, ca orice om de pe barca noastră. Nu, te-am chemat pentru... Îmi vorbiseşi de o hârtie care-ar trebui s-o semnăm. Merg şi eu. Semnez ce vrei tu. Dacă o scoatem la capăt... cu ce-o mai veni peste noi, avem noroc noroc mult! Pe diavol nu trebuie să-l ispiteşti de două ori!...

Nostromul se scărpina în cap. După atâta trudă, făcea în sfârşit un pas înainte. O cucerire de seamă. Barba Costas! Ar fi trebuit să se bucure, dar nu, nu se bucura de loc. De unde îi venea această descurajare, această amărăciune? îi dădu prin cap ca în adâncul desfătării sale ursuze, clocea încă speranța că poate se înşală. Nu e oare greşeala o însuşire proprie omului? Faptul de a nu-i fi putut convinge pe ceilalți nu se datora oare unei spărturi în judecata? Atât a vreme cât numai el îşi alinta temerile, o îndoială mai era îngăduită. Dar iată că de-acum înainte neliniştea îi era împărtăşită. Un om cumpănit, priceput, cu mintea rece, dădea greutate, şi ce greutate! funestelor sale prevederi. Iorgos fu cuprins de o revoltă înăbuşită

— A, iată-te, cap gros! strigă el. În sfârşit, ai trecut de partea mea! Mi se pare că e nițel cam târziu, om pierdut! Făceai mai bine să-mi fi dat o mână de ajutor câtă vreme mai era de ales.

Barba Costas scoase de sub pernă o batistă roşie, îşi şterse fruntea, apoi îşi suflă nasul cu zgomot

— Vezi că, în sinea mea, mormăi el în pătratul batistei, eu am fost totdeauna de părerea ta.

— În sinea ta, în sinea ta... Că mult ne mai foloseşte asta! îi trânti Iorgos țâfnos.

— Trebuie să înțelegi... ei, trebuie să înțelegi! repetă încetişor mecanicul. Suntem nişte sărmani oameni. Oameni sărmani, vreau să zic. Nu trebuie să ceri prea mult. Când stai şi cloceşti în mizerie, orice schimbare e bună. Da, îți

spui: numai de s-ar schimba lucrurile. Nu prea te uiți bine. Îți spui: mai rău nu poate să fie. Şi îndată ce se pune în mişcare un lucru cât de mic în afurisita asta de viață, începi să tragi nădejde.

— Să tragi nădejde, în ce? În minuni?

— Şi în minuni. Pentru cine e în fundul gropii, să-şi umfle burta în fiecare zi e o minune.

— Aşa e, dar vezi! Câtă vreme trăieşti, nu eşti de loc în fundul gropii. Numai când mori eşti. Ei, atunci da, atunci eşti, şi încă de-a binelea! Şi uite asta o să ni se întâmple nouă. Barba Costas.

— Lasă, lasă, deocamdată mai trăiesc, dovadă e cucuiul ăsta din ceafă care mă doare al dracului! Şi la urma urmei, ce tot îmi bați capul. Cine te-a silit pe tine să te îmbarci pe strecurătoarea asta?

— Cine m-a silit?... Cine m-a silit? Voi toți m-ați silit. Da, voi!... Mormăi Iorgos, scos din fire. Tu crezi că omul e singur şi că e liber să facă totdeauna ce-l taie capul? Am trăit cinci ani printre voi. Am prins peşte împreună, am mâncat o pâine împreună, am băut adesea din acelaşi gât de sticlă. Voi, însă, m-ați cam luat totdeauna drept străin. Dar ce-ați fi spus dacă v-aş fi lăsat să plecați singuri? Bate-n retragere Iorgos asta, aşa ați fi spus! Un pripăşit care trage chiulul, o viperă pe care am încălzit-o la sânul nostru... Nu, nu puteam să fac altfel! Eram dator să vă urmez, să împărtăşesc soarta voastră, ori cât aş suferi, să vă sâcâi mereu, ca un țânțar, ca să tulbur somnul ăsta din capul vostru...

Iorgos se întrerupse. Îşi legăna bustul puternic înainte şi înapoi şi dădea impresia materială, dureroasă, că se luptă cu sine însuşi. Milos, şi pentru a-i lăsa timp să-şi stăpânească tulburarea, Barba Costas îşi suflă iarăşi nasul, îndelung şi metodic, Iorgos se opri. Concentrarea îi

încordase vinele tâmplelor până într-atâta, încât păreau ea nişte mici umflături ciudate.

— Ei şi pe urmă, să fie al dracului! exclamă el deodată. Asta e adevărat doar pe jumătate sunt şi eu un biet om... Aveam şi eu nevoie, ca şi voi, de un salariu...

— Da' pentru ce? întrebă mecanicul surprins. Tu n-ai familie de hrănit...

— Aşa crezi tu, răspunse Iorgos cu glasul înăbuşit.

— A! exclamă mecanicul şef. Ce spui! Ce spui! Hm! Hm!

Rumegă o bucată de vreme această mărturisire neaşteptată, dar, judecând că nostromul era, la urma urmei, stăpân pe secretul său, se feri să-l mai întrebe ceva. Poate că avea să vorbească de la sine. Prelungea însă în zadar tăcerea, Iorgos rămânea cu pumnii strânşi, cu buzele lipite.

— Da scrisoarea? întrebă în cele din urmă Barba Costas.

— Am s-o fac, zise Iorgos. Trebuie să-mi dai o mâna de ajutor la ortografie.

— Şi la mai ce? întrebă mecanicul arțăgos. Mă iei drept secretarul primăriei? Ai face mai bine să te duci la locotenentul Caravițas. Cred că el ar putea să ne...

— Nu, eu nu cred. Ala pluteşte de pe acum pe... Cum îi zice? Pe Stix...

Cu buzele încrețite ca de un zâmbet silit, nostromul întinse mecanicului mâna. Barba Costas i-o strânse îndelung şi arăta astfel încrederea, trecând peste lucrurile care nu se spun şi peste părerile ciudate care făceau totuşi din şeful echipajului un străin.

Zăpuşeala continua să plumbuie cerul şi marea. Culca fumul care ieşea pe coşul cargoului, iscând o ploaie de funingine pe punte. O adiere venea totuşi, din când în când, dinspre fundul zărilor întunecate de nori şi înnegrea marea

pe mari suprafețe neregulate. Încet, marea se acoperi de vălurele dese şi începu să se înspumeze. Umbra se mărea văzând cu ochii, dungată, piezişă, asemenea unei perdele imense, pe care o mână nevăzută ar fi tras-o numai dintr-o parte. Port Polis era străbătut de freamăte prevestitoare.

În timp ce controla pe teugă munca oamenilor din echipa lui, nostromul se lovi de Marcos.

Marinarul avea fața trasă şi ochii injectați. Şi noaptea asta veghease, fără îndoială, ca să poată surprinde manevrele „complotiştilor”. Observând la Marcos un tremur la colțurile buzelor, Iorgos îşi zise că flăcăul fumează haşiş, şi, lipsit de această iarbă pe vas, face o criză de depresiune nervoasă.

— Uite, nostromule, zise Marcos, arătând cu brațul întins şi holbând ochii. Cruci de lemn.

Iorgos se întoarse repede înspre partea din care se apropia furtuna Gestul vizionar al lui Marcos exercita o putere de sugestie atât de mare, încât, fără să vrea, i se păru că zăreşte un cimitir mare întinzându-se la infinit, în care piscul înspumat al fiecărui val părea o cruce albă de lemn.

— Ia mai slăbeşte-mă cu gogoşile tale! mormăi el mânios. Îți dau un sfat: debarcă în primul port unde ancorăm. Aerul de mare nu-ți face bine...

Marcos rânji o clipă.

— Primul port? întrebă el. N-o să fie niciun port. Uită-te la crucile albe, nostromule Uită-te bine la ele! Asta îi aşteaptă pe răzvrătiți! Pedeapsa se apropie. Domnul îi va pedepsi pe răsculații cei nelegiuiți care se joacă cu stelele. El îi va repezi în abisuri, aşa cum stă scris. Iar cei care încearcă să răstoarne legea lui vor fi loviți de trăsnet. N-o să aibă prea mult de săpat. Brazdele mării vor fi mormântul lor, şi numai grația divină le va da o cruce, o cruce de

spumă...

Marcos vorbea ca din carte. Elocvența lui descusută părea să invoce furtuna. Pradă unui fior, nostromul îi întoarse spatele îşi se îndreptă spre teugă.

O hulă înceată şi lungă ajungea acum vasul dinspre întinsul fără de margini. Port Polis începu să ruleze. În depărtare, cerul cu norii musculoşi era plin de amenințări. Lumina mai scăzuse încă. Şi marea lua, cu fiece clipă, o înfățişare tot mai sălbatică.

Iorgos înainta pe dibuite la piciorul comenzii. Manos punea ogarnitură de câlți unui tambuchi care nu se închidea bine. Desluşind în penumbră statura bondoacă a nostromului, îl striga cu jumătate glas. Iorgos se apropie, apucându-se de o parâmă, ca să țină piept ruliului.

— Ei, zise el. A imers?

— Da, răspunse Manos. Dar m-a văzut Caravițas când ieşeam din cabină.

— Te-a întrebat ce cauți înăuntru?

— Nu.

— N-avea grijă. Nu e turnător. Ei, şi pe urmă? Ai văzut hârtiile?

— Da. Conosamentul e în regulă, nostromule. Ai nişte idei! Explozibilul e trecut fără nicio prescurtare. Scrie: „exploziv pentru mine...”

— Ce dracu’! zise nostromul mirat. Eşti sigur că ai văzut bine, că ai citit bine?

— Sigur, Kir Iorgos!

— Atunci nu mai înțeleg nimic. Afurisită istorie, Manos! Totuşi, dacă nu e contrabandă, atunci trebuie să fie altceva. Capetan Fortis nu e copil de țâță. Ca să accepte riscurile pe care le-a acceptat, trebuie să fie un ciolan mare de ros. Ai să-mi spui: „Ce-are-a face! Uite vijelia, şi ar fi mai bine să ne gândim cum să scăpăm!” Şi ai avea dreptate,

fiindcă e tot atât de greu să scapi de iad pe cât e de greu să intri în rai! Dar omul e o pasăre ciudată. Până la ultima suflare îl sfâşie curiozitatea. Vezi tu, de pierdut sunt pierdut, dar eu toate astea aş vrea să ştiu...

— Ai avut dreptate, Kir Iorgos, zise Manos cu voce necăjită. Am făcut rău că ne-am îmbarcat. Crezi că o să naufragiem?

O pală bruscă de vânt făcu să vibreze arborii, să scâncească sarturile, şi răpi cuvintele nostromului. Marea se brăzdă. Port Polis rula şi tanga în chip dezordonat. Deodată obiectele de pe bord începură să se însufleţească. Tot ce nu era bine ancorat scăpă din legături: lăzi, cuşti, butoaie, saci şi unelte jucau pe punte şi pe spiraiuri o sarabandă smintită. Bordul de serviciu trudea şi sufla din greu să le mai stăpânească, ceea ce nu se făcea fără degete zdrobite, fără cucuie şi răni. Însă, chiar domesticite şi în pas cu mişcările nepotrivite ale vasului, lucrurile aşa-zise neînsufleţite deveneau agresive, îi pândeau pe marinari cu colţurile lor ascuţite, cu muchiile lor tăioase, având mii de vicleşuguri ca să rănească, să facă rău. Până şi lui Agis, musul, care se gândea în sine: „Maică Preacurată, ce ne-aşteaptă! O să pătimim...”

XII

Capetan Fortis se ivi pe pasarelă, cu o ultimă sforţare pentru a-şi sălta carcasa greoaie Vântul se răcorise şi mătura vasul în rafale. Aerul era saturat de umezeală. Fortis îşi simţi plămânii îmbâcsiţi şi tuşi înfundat. Scuipă peste balustradă şi se strâmbă: gustul de sare amară în gură anunţa, mai sigur decât barometrul, o furtună zdravănă. Cât putea cuprinde orizontul cu privirea, ziua şi noaptea stăteau faţă în faţă. Port Polis naviga într-un ciucure îngust

de amurg artificial, ca un fluviu galben şi negru care despărțea lumea celor vii de lumea umbrelor şi fantomelor. O hulă prelungă, tânguindu-se de a fi parcurs întinderi prea mari, se încrucişa cu valurile scurte şi cârcotaşe, acoperite de spumă.

Fortis îl zări în cele din urmă pe secund, care măsura pasarela încoace şi încolo, când scoborând-o cu paşi mici şi repeziți, când suind-o ca un om de la munte, cu pieptul înclinat şi cu genunchii îndoiți. Sprijinindu-se de balustradă, se îndreptă înspre el.

— Vine ceva năprasnic, şefule, observă Panaiotis îndată ce comandantul ajunse în bătaia vocii sale.

Trombele, Panaiotis!

— Le-am... Iartă-mă, şefule.

O smucitură a vasului îi apropiase fără voie pe cei doi bărbați, şi Fortis se izbise cu umărul de secundul său.

— Trombele, da... reluă Panaiotis. Am pus să le acopere. Dar voiam să-ți spun...

Secundul şovăia. Fortis îşi întoarse către el fața-i spânatică, cu ochii depărtați şi proeminenți, de moloh.

— Voiai să-mi spui

— N-aş vrea să te supăr, dar...

— Haide odată! Dă-i drumul!

— Băieții murmură, şefule. Cineva trebuie să le fi sucit capul... Mi-e teamă că uneltesc ceva.

— Nu mai eşti de cart, Panaiotis, du-te şi culcă-te! zise scurt comandantul. În orice caz, multă vreme n-ai de dormit...

— Nu e glumă, şefule, stărui secundul... Panaiotis dădu drumul suportului de prelată de care se încleştase. Un ruliu neaşteptat îl aruncă brutal, izbindu-l de balustradă. Regăsindu-şi cumpătul, se întoarse către Fortis, dar vântul îi seceră vorbele. Marea mugea suferindă. Lumina scădea.

Norii albi începeau să alerge pe suprafața apei, amestecându-se cu jerbele de spumă. Smuciturile vasului deveneau din ce în ce mai violente.

După un mic tropot involuntar, secundul veni iarăşi în fața comandantului. Ridică spre Fortus ochii săi albaştri-cenuşii, opaci ca faianța.

— Trimite să-l cheme pe Marcos, zise el.

— Pe Marcos? De ce?

— El e la curent cu toate.

Un val mare se izbi la pupa, abătând atenția lui Fortis. Port Polis primi lovitura, fremăta şi se afundă, cu pupa sa rotundă, ca un delfin. Comandantul făcu un pas, dar în loc să apuce tubul acustic, bătu în geamul camerei de navigație.

— Dă drumul rozei, Thassos! strigă el. Ține timona cu burta! Pune burta, îți spun! Atenție, vine iar! Îndreaptă! Îndreaptă!

Vasul se afundă iar şi fu zguduit de o teribilă reîntoarcere a valului. De astă dată Fortis împinse uşa timoneriei, urmat de secund. Un vârtej de apă sărată şi de spumă năvăli odată cu ei în cameră.

— La stânga, cinci grade, comandă Fortis.

— Cinci grade la stânga, repetă Thassos, timonierul, cu o voce calmă.

— N-ai auzit ce ți-am strigat adineauri?

— Fac tot ce-mi stă în putință, şefule!

În camera de navigație mai domnea căldura de după amiază. Prin geamurile spălăcite se vedea teuga udă şi etrava care dispărea din când în când în vâltoarea spumei. Mai încolo totul se tulbura. S-ar fi zis că e un cazan fumegând de smoală şi de bazalt, asupra căruia suflau mii de vrăjitoare.

Fortis, care se aplecase pe masa hărților, simțea în

spatele său prezența secundului. Lăsă lada cu pavilioane de care se rezema, se întoarse pe călcâie, cu umerii săi lați, într-o mişcare de proastă dispoziție.

— Tot aici eşti?

— Şefule.

Fortis îşi puse mina uriaşă, grasă şi grea pe umărul lui Panaiotis împingându-l spre unul din ungherele camerei, unde să nu-i vadă timonierul, îi mormăi aproape de ureche:

— Tu, Panaiotis, ai cam început să mă pisezi cu istoriile tale!

— Astea nu-s istorii, şefule.

— Vrei să mă faci să cred că există răzvrătiți pe bord?

— Răzvrătiți sau nerăzvrătiți, pun la cale o lovitură urată, şefule.

— Cine?

— Canalia de nostrom, Manos şi alții încă...

Cu picioarele depărtate, ca să-şi păstreze echilibrul, Fortis cerceta figura secundului cu o privire subțire, întunecată. Îşi zicea că Panaiotis trebuie să fie cam într-o parte ca să creadă că skirioților poate să le vină pofta de răscoală. Chiar dacă ar fi aşa, unde s-a mai pomenit vreodată marinari răzvrătiți în ajunul unei vijelii? Oamenii se agită, se revoltă atâta vreme cât nu simt nevoia să fie ținuți în frâu. În plină primejdie, ei nu cer decât să se supună. „Dacă n-aş fi eu aici, gândi Fortis, amărâții ăştia m-ar fi născocit...”

Secundul tăcea. Mic, țeapăn, cu privirea stinsă şi fixă, cu obrajii scofâlciți, el semăna cu Sfântul Gheorghe dintr-o frescă bizantină. Un fanatic mărginit, mereu în căutarea unui balaur pe care să-l doboare, în numele ordinii care domneşte în ceruri”. Ce pisălog! gândea Fortis mânios. Unul din ăia: «serviciul, serviciul!» care se hrănesc dimineața şi seara cu paragrafele Codului Maritim... Dacă ar şti el... ei,

da de unde, n-are imaginație!... Un automat care execută ordinele. Un mecanism care merge minunat câtă vreme funcționează maşinile. Un suflet de procuror chițibuşar, în stare să tragă în cadavre...”

— Ai face mai bine să te duci la culcare, Panaiotis, zise Fortis, fără a izbuti întru totul să-şi ascundă disprețul.

Secundul se îmbățoşă. Un muşchi începu să-i tremure nervos sub ochiul stâng. Cu voce scăzută, dar răguşită, stărui din nou:

— Cangrena nu trebuie lăsată să se întindă, şefule! Trebuie să pui cuțitul pe ea!... Asta nu-i glumă, ce-ți spun... Nu-mi fac decât datoria... Cheamă-l pe Marcos, el a auzit totul!... Cât despre nostrom, te-am mai prevenit...

Peretele camerei de navigație răsună deodată de un ciocănit neregulat, ca de alice, ascuțit şi înăbuşit, des şi intermitent.

— Uite grindina, zise Fortis gânditor. Ce-mi tot cântai?... A, da! Iorgos. El e capul răsculaților? Bine. Spune-i lui Marcos să urce la mine în cabină. Când îți vei relua cartul, nu înainte! Nu e nicio grabă...

Comandantul luă din cui impermeabilul, îl îmbrăcă, îşi legă gluga sub bărbie. Ca să deschidă uşa, trebui să învingă împotrivirea vântului. Adăpostindu-se după coşul vasului, se căzni să străpungă ceața pe care ploaia şi grindina o țeseau în fața ochilor săi. Abia dacă putu distinge nedesluşitele contururi mişcătoare ale vasului.

În depărtare, dinspre furtună, zgomote înăbuşite şi bizare umpleau cu ecourile lor spațiile fără margini. Trenuri uruiau pe sub poduri nevăzute. Fiare mugeau în întuneric. Şi numeroase turme de bivoli făceau să tremure pământul sub copitele lor...

XIII

Toate intrările fuseseră închise. Apa care ajungea în cala numărul trei până la glezne provenea dintr-o crăpătură în cocă.

Oamenii înaintau unul câte unul înarmați cu torțe. Se bălăceau în apă şi călcau mereu alături din cauza ruliului puternic. Semănau oarecum cu nişte mineri surprinşi de o surpare de pământ, căci mulți saci se desprinseseră de la locul lor şi împiedicau trecerea. Aproape la fiecare pas trebuiau mutați şi legați, în timp ce micii echipe îi fugea pământul de sub picioare. Pelicanul pipăia pânza sacilor îmbibați de umezeală şi îndrepta lumina tremurătoare a torței sale asupra carlingelor şi pereților etanşi. Să ajungi la locul pe unde intră apa e o treabă afurisită. Presupune multă agerime, un mare noroc şi, în orice caz, hamalicul sacilor în hurducăielile unui cutremur de pământ.

Deodată bătrânul lemnar se opri. Dibăcise oare avaria? Întorcându-se către însoțitorii săi, le dădu să înțeleagă prin semne că trebuie să curețe o mare porțiune din tabla chilei. Cei doi ştrengari din echipa de corvoadă a lui Papariţas îşi făcură cruce, jumătate în serios, jumătate în bătaie de joc, pe când Vasili Chiorul, care fusese aruncat de o puternică hurducătură în brațele lui Iorgos, îşi mişca mâinile în aer în căutarea unui reazem. Cum să ataci muntele asta de încărcătură? Marea bocănea în coastele vasului şi cala amplifica zgomotul ca o uriaşă cutie de rezonanță. Oamenii nu se puteau înțelege decât prin semne.

Resemnați, ei se cățărară pe panourile de sus şi începură să mişte încărcătura. Era o muncă de ocnaş dublată de aceea a unui dansator pe sârmă. De o sută de ori erau cât pe-aci să alunece şi să-şi rupă gâtul. Şi tot de o sută de ori scăpară cu greu de sacii care se prăvăleau, amenințând să-i zdrobească. Uzi de sudoare, cu ochii ieşiți din cap, luptară astfel ore întregi. După ce dezgoliră o mare

suprafaţă a cocăi, fură nevoiţi să se plece în faţa evidenţei: Pelicanul se înşelase. Le cădeau braţele de oboseală. Trebuiră totuşi să reia corvoada câţiva metri mai departe.

Furtuna era acolo, deasupra capului, ciocănind nava cu lovituri de pumn, cu lovituri de cuţit. Era o înverşunare de fiinţă vie. Marea părea înciudată de această împotrivire neînsemnată. Se auzea mugetul ei de turbare. Uneori se desluşea un scârţâit sinistru, ca şi cum cleştele de fier al unui spărgător de nuci uriaş ar fi râcâit tabla, căznindu-se s-o sfărâme. Port Polis trosnea, pătimea, dar rezista, şi marea se retrăgea, pentru ca din nou să umple calele cu vacarmul ei neobosit.

Echipa de ajutor găsi în cele din urmă avaria. Rugina mâncase metalul prefăcându-l în pulbere roşie. Apa începuse să se strecoare prin acest rumeguş, apoi îl măturase, astfel încât tăbliile jucau una peste alta, făcând să iasă niturile. Colmatarea nu era prea grea. Pelicanul turnă în crăpătură ciment rapid şi consolidă lucrarea cu un tampon de lemn. Întărit astfel, bordajul vasului avea să ţină. Cel puţin, aşa îi asigura Pelicanul, însă nostromul nu împărtăşea nici pe departe această încredere. Avaria dezvăluia până la ce punct vasul nu mai era decât un morman de fier vechi. Iorgos nu-şi făcea nici cea mai multă iluzie: rugina era pusă pe lucru aproape pretutindeni, şi sub asaltul marii alte crăpături aveau să apară curând. Asemeni unei case de la tropice roasă de termite, Port Polis era în pericol să se scufunde, fără a se putea descoperi la timp locul unde se găurise.

Frânţi de oboseală, ameţiţi, oamenii puseră sacii la loc, de bine de rău, îi aranjară şi urcară pe puntea de jos. Acolo, morţi de sete, se îndreptară spre bucătărie, după ce Iorgos îl anunţă mai întâi pe comandant, prin portavocea maşinilor, că vasul era iarăşi – pentru câtă vreme?

— Teafăr.

Bucătarul Sotiris şi ajutorul său erau ocupați cu domesticirea tacâmurilor care, din cauza furtunii, încetaseră să mai asculte de legea gravitâții, în împrejurări mai puțin dramatice, spectacolul ar fi fost distractiv. Cu brațele scurte şi grăsulii, cu pântecele proeminent şi şoldurile groase, Sotiris se învârtea ca o sfârlează în micul său regat, apucând ici o coadă de tigaie, colo un capac ce zbura, făcând o săritură în lături pentru a se feri de o jerbă de apă fierbinte, sau repezindu-se cu o splendidă lunecare, să primească un borcan desprins din raft. Ajutorul său, un băiat urduros, cu nasul subțire, se învârtea în jurul lui, aflându-se şi el în treabă, dar având grijă mai cu seamă să nu-l plesnească stăpânul în cap.

Oamenii se aşezară pe scaune de bucătărie sau se lăsară să alunece de-a lungul pereților, şi Iorgos, cu încuviințarea lui Capetan Fortis, ceru poruncitor o porție dublă de răşină pentru el şi pentru echipa sa.

Aici, în cambuză, zgomotele furtunii se estompau. Izbiturile erau mai îndepărtate, mai înăbuşite decât în cală, dar se simțea mai puternic zbuciumul vasului. Se scutura după fiecare lovitură de val, smucindu-se violent, ca şi cum ar fi vrut să scape de un duşman de moarte. La bubuitul mării se adăuga vuietul neastâmpărat al vântului care scheuna şi chelălăia a pustiu printre şarturi.

Nostromul le dădu tuturor să bea pe rând cu carafa, apoi, la rândul său, bău cu înghițituri prelungite şi se şterse la gură cu dosul mâinii.

— Nu m-aş mira să avem în curând altă gaură de astupat, zise el.

Lemnarul îi aruncă o privire mânioasă, şi guşa i se umflă ca nişte foale mici.

— Alta gaură? întrebă el cu voce apăsată. Damned fool! De ce vrei tu să mai fie o altă gaură? Nu eşti destul de

spetit şi aşa?

Iorgos ridică iute capul. Bătrânul vorbea serios? Citi şi pe figurile celorlalţi aceeaşi lipsă de convingere: „Fir-ar să fie afurisită mama care m-a adus pe lume între asemenea dobitoci!” gândi el, dar supărarea lui avea toane, era gata să se topească în aburii vinului. Ridică alene amândouă braţele a neputinţă şi bombăni.

— Atunci... va să zică... dacă trebuie să mai coborâm odată... eu sunt de vină!...

Nikos Papariţas întinse fratelui său carafa şi se plecă la urechea nostromului.

— Tranca-fleanca, şopti el. Nu asta am spus noi.

— Tranca-fleanca, tu! răspunse Iorgos cu un zâmbet sălciu.

— Cobe! scheună lemnarul. Cobe Cobe! Sprijinindu-se de perete, nostromul încercă de două ori să se ridice în picioare. Nu izbuti şi se prăbuşi din nou în colţul său. Pe urmă începu să cânte, cu vocea sa de bas, un cântec făcut de el.

— Când o să-mi fie curul în apă, curul în apă, curul în apă, Când o să-mi fie curul în apă, ce baie de şezut o să mai fac!

Tânărul Stathis îşi puse mâinile, care mai tremurau încă după sforţările făcute, pe umerii lui Iorgos:

— Hai, hai, nostromule, zise el De ce să pui mereu răul înainte?

Apropiindu-şi faţa, mai-mai să o atingă pe a nostromului, el adăugă:

— Omul nu se gândeşte niciodată la mai rău, altfel cum ar putea să trăiască? Ştii vorba ceea: „Să nu dea Dumnezeu omului cât poate îndura!...”

— Amin? oftă Iorgos apucându-se de nas, ca să imite glasul dascălului care dă popii răspunsurile.

— Dacă omul s-ar gândi mereu la cărămida care poate să-i cadă în cap, reluă Stathis cu voce gravă, ar trebui să-şi zboare creierii... Decât să trăieşti cu frica-n sân, mai degrabă s-o termini numaidecât şi de-a binelea...

— Bine zis, băiete! zise Iorgos cu prefăcută veselie. Să crăpi numaidecât ca un mişel sau mâine ca un dobitoc. Între astea două, hop şi noi cu predicile! Sfântă Fecioară de Mestecă-Vânt, fereşte-ne... Maică Preacurată de Speranță-Deşartă, o mică minune! Uite, asta îmi aduce aminte de cloşca aia din satul meu... Nu era ca oricare, puica... Ţ,i se strica deşteptătorul, n-aveai decât să i-l vâri sub pene: găinuşa îl clocea, şi unde mi se punea ceasul să meargă.

— Destul! Damned fool! Fucking swine! strigă Pelicanul cu glas pătrunzător. Lasă-ne în pace cu palavrele tale!

De mânie ori sub înrâurirea vinului, obrajii cărămizii ai bătrânului lemnar se făcuseră vineți, şi el îşi astupă ostentativ urechile. La rândul său, Stathis – cu ochii săi mari, strălucitori de beție – se îndărătnicea să discute cu gravitate şi să-l combată pe nostrom la fiecare vorbă. După cum se întâmplă adesea, cuvintele sale rostite liniştit, fără nicio grabă, se auzeau, cu tot zgomotul, mult mai bine decât țipetele Pelicanului ori şansonetele improvizate ale lui Iorgos. Împărtăşiți şi ei destul de bine cu sângele domnului, frații Paparițas, Vasili Chiorul, bucătarul şi ajutorul său îi sorbeau fiecare vorbă.

— Să trăieşti de azi pe mâine, nostromule, este ceva, zise Stathis. Al naibii curaj trebuie, întâi şi-ntâi. Vorba e cu ce să te bați? Cu lucrurile care-ți cad în mină. Nu cu alea pe care le ai în cap. Nu ai „cine ştie?”, „poate”... „o să vedem ce-o fi!” Nu cu amăgiri, vreau să spun...

— Of, suspină nostromul, mare nevoie ar avea capul tău sec de o clocitoare!...

Vasili Chiorul alunecase cât era de lung pe podea. Se întoarse încet pe-o parte, grație unei legănări a vasului, țintindu-l pe nostrom cu degetul.

— Mă-nscriu voluntar! zise el cu voce cleioasă.

— Pentru ce? întrebă Piaiparițas cel mare.

— Mă-nscriu voluntar! repetă Vasili încruntând sprâncenele. Mi-e groază, o groază afurisită de muiere, da mă-nscriu voluntar.

— Pentru ce? întrebă iarăşi Papariţas, scoţându-şi în afară fălcile puternice.

Bucătarul, cu picioarele scurte, răscrăcărate, cu burta rezemată de cuptorul rece, băuse mult din carafă. Scuipă pe jos o ultimă înghițitură de răşină şi se întoarse către Vasili.

— Vai! Vai! strigă el. Dați din picioare şi va suciți, de parcă n-ați fi apucați de amețeala răşinii, ci de friguri!... N-ați priceput până acum, capete pătrate, că totul se îndreaptă pentru cine ştie s-aştepte? Aş, nu frigurile, nostromul vă zgâlțâie, ca boala lui Calachi! El tropăie mereu şi vrea să se repeadă! Contra cui? Contra cărui lucru? Parcă poate să oprească vijelia? Nu! Atunci, la ce bun strigătele astea? Trebuie să aşteptăm, să treacă... O să treacă... Toate trec...

— Aşa e, reluă nostromul cu fața potolită. Aşa e, repetă el dând din cap. Toate trec... Şi viața. Toți o să trecem, şi chiar înainte de vreme...

— E adevărat, nostromule, zise Papariţas cel mare, arătându-şi caninii albi într-un rânjet de nelinişte. Vinul e tras, trebuie să-l bem.

— O, mare, dac-ai fi de vin... cântă Vasili să spargă urechile.

— Ce să facem? întrebă Iorgos închizând ochii. Să credem în minuni ori să pornim la faptă cot la cot?

— Păi asta am şi făcut, mi se pare, zise Papariţas

privindu-şi fratele cu aer dezamăgit, căci se aşteptase la un alt răspuns.

— Spărtura? Da, a fost ceva şi asta... Cum am goli marea cu lingura... Ca să ne salvăm, trebuie... Ei, şi mai duceți-vă dracului! bombăni el ursuz şi binevoitor în acelaşi timp. O să mai vorbim, dacă pârdalnica, asta de furtună ne-o da nițel răgaz...

Însă furtuna îşi îndoia violența. Vântul aci se topea în vacarmul mării, aci şuiera între arbori melopei destrămate. Un val uriaş se desfăşura înapoia vasului, spărgându-se în comandă, şi forță vasul să-şi cufunde prova în adâncul spumei. Elicea, ieşita din apă, îşi mărea turația, şi învârtirea nebună a axului acesteia făcu să tremure puntea ca o piftie. Câteva clipe, care părură o veşnicie, Port Polis dădu impresia că nu poate să se mai îndrepte. O nouă izbitură îl scăpă în sfârşit de încleştarea mării şi începu iar să danseze giga deznădăjduită de tangaje şi ruliuri, ca un urs greoi şi nenorocit pe care țiganul îl deprinde să joace pe tăblii de fier încinse la foc.

XIV

Valurile se spărgeau pe punte, ritmând vuietul nelămurit al oceanului, asemeni icnirilor unui pădurar îmbătat de puterea sa care mânuieşte barda cu o voință de moarte stăruitoare, răbdătoare. Cu toată oboseala sa, Fortis tresărea ori de câte ori groaznica secure se abătea asupra navei.

În noaptea limpede care scânteia dincolo de geamurile timoneriei, stelele aci se aplecau în mare ea o ploaie de meteoriți, aci țâşneau spre bolta cerului ca un foc de artificii de dimensiuni cosmice. Împărtăşind aceste mişcări. Port Polis se smulgea uneori din albia hulei. Atunci Fortis zărea

norii destrămaţi de vânt care se urmăreau cu graba de nălucă a unui zbor de corbi. După câteva clipe, timoneria se scălda într-o lumină verzuie, bolnăvicioasă, venită nu din cer, ci de la zidurile de apă mişcătoare ce se ridicau în jurul navei, adevărate geamuri de acvariu monstruos.

Comandantul simţi pe cineva în preajmă. Era locotenentul Caraviţas care tocmai îşi luase cartul. Fandându-se ca un duelist, pentru a-şi menţine echilibrul. Fortis arătă locotenentului un punct pe hartă şi-i zgârie câteva cuvinte pe carnet: „Ţine drumul! Ia rigla de calcul! Pune să sondeze! Consultă cărţile! Vreau să cunosc deriva!"

Caraviţas îi făcu semn cu capul că a înţeles. Fortis, care lăsase din mină creionul, îl reluă: „Dacă deriva prea mare, scrise el, pun la capă".

Locotenentul avu un zâmbet fugar, care-l lăsă pe comandant nedumerit. Ceva nu se potrivea cu acest surâs. Fortis o simţea, fără să-şi poată lămuri impresia. Îşi aducea foarte bine aminte că tânărul ofiţer fusese de la început pentru mersul la capă. Resimţea oare un sentiment de amor propriu, acum, când el, Fortis, se gândea să recurgă la această manevră? Nu, nu era chiar asta. Se afla îndărătul acestui surâs o stare sufletească nedesluşita şi destul de ciudată: uşurare naivă, amărăciune, ironie provocatoare...

„Doamne, gândi Fortis, parcă ar fi o puşlama care cloceşte o lovitură, bucurându-se dinainte şi că-i va izbuti şi că va fi pedepsit pentru ea". În orice altă împrejurare, Fortis ar fi încercat să ghicească gândurile ascunse ale locotenentului. Dar oboseala îl împiedica s-o facă. Se grăbea chiar să ajungă în cabină. Apropiindu-se de Caraviţas, îi strigă la ureche:

— Nimic de semnalat?

— Nimic, comandante!

— Oamenii?

— Spetiți, comandante.

„Spetiți, da, îmi închipui”, mormăi Fortis pentru sine. Se gândea cu melancolie la propria sa oboseală şi la faptul că, hotărât lucru, îmbătrânea. Dincolo de geamurile lucitoare, sub stropii valurilor, apele răvăşite, măslinii, izbucneau în jerbe de spumă. Fuioare de negură alergau ici-colo, asemenea unor pachete de bumbac îmbibate de bale şi puroi.

Dezgustat, Fortis scuipă pe jos. Cu o mină din ce în ce mai nesigură însemnă în carnetul său instrucțiuni privitoare la obloanele camerei de navigație care trebuiau închise înainte ca „ticăloşia” să izbucnească în toată furia ei. „Şi deşteptați-mă, de îndată ce va fi nevoie”, încheie el în post-scriptum.

După o ultimă rotire a privirii, Fortis se îndreptă spre uşă, dar trei paşi făcuți fără voie, din cauza înclinării vasului, îl repeziră în nostrom. Iorgos tocmai îl înlocuise pe timonier. Ghemuit, el ținea mânerele timonei ca pe coarnele unui tăuraş pe care ar fi vrut să-l supună. De acea, izbitura nici nu-l clinti. Regăsindu-şi echilibrul, Fortis îl privi din cap până-n picioare cu o admirație îndoită cu ciudă. Privirea sa întunecată, piezişă, trecea de la nostrom la locotenent. Necazul lui sporea, cu neputință de stăpânit, devenea mânie.

— Capetele înfierbântate nu-mi plac, urlă el deodată, fără motiv aparent. Să ştiți!...

Fără a-i păsa dacă cei doi oameni al pricepuseră, le întoarse spatele şi coborî pe scara interioară, spre puntea de jos.

Fortis îşi dădu repede seama că cineva scotocise, în lipsa lui, despărțiturile biroului. Mânia lui, până atunci risipită, făcu de îndată un abces de fixație. Mama lui de ticălos! Cine era puiul de lele care-şi îngăduia să-şi vâre

nasul în treburile sale?

Comandantul nu era meticulos din fire. Birocrația sâcâitoare, statornicită în marina comercială, îi făcea silă. Dar, decât să-şi atragă mustrările umilitoare ale armatorilor, ale agenților vamali şi ale altor autorități, prefera să-şi calce pe inimă şi să vegheze ca hârtiile de bord să fie ținute fără cusur. Dezordinea pe care o constata şi care se datora unei mâini străine, îl scotea din sărite. Era culmea să fie spionat în propria lui cabină! Cine avusese îndrăzneala?

Fortis ar fi trebuit să răsfoiască dosarele ca să-şi dea seama dacă vreun document important nu fusese furat. De asemenea, el ar fi trebuit să purceadă numaidecât la o cercetare pe bord, ca să-l descopere pe făptaş. Dar nu prea îi ardea de aşa ceva, căci iată, durerea de stomac, care însoțea tot mai des dezlănțuirile sale nervoase, devenise sfâşietoare. Clătinându-se, sub efectul dublu al durerii şi-al tangajului, se târî până la cuşetă, unde se lăsă grămadă, gemând.

De cum închise ochii, zgomotul uraganului prinse relief articulându-se cu zvâcnirile sângelui în urechi. Defilau armate în pas cadențat. Circulau tancuri în uruit de şenile. Avioane umpleau spațiul cu zgomotul lor, la început puternic, apoi din ce în ce mai stins. Haosul se ordona, devenea alarmă de război, pentru ca în cele din urmă să-şi însuşească un ritm de viață propriu.

O arsură în stomac îl făcu să deschidă ochii. Ducă-se dracului mânia! Ducă-se dracului furtuna, hârțoagele, avertismentele secundului! Ce mărunte-s toate! Asta era ultima lui traversada, cea mai de pe urmă. De ce să-şi facă sânge rău? De ce să ia lucrurile în tragic? De ce să se pună cu biciul pe oameni? Deodată, la gândul că era ultima lui călătorie, încremeni. Cum? Să renunțe de la sine la apriga plăcere de a comanda? Era cu adevărat în stare să zică adio mării? Ar fi o nebunie de neînchipuit. Chiar pe jumătate schilod, nu dai cu piciorul puterii. Cum să zici: du-te pe

mare, galeră, vei fi comandată de altul! Iată portul în care trebuie să intrăm, dar nu eu te voi călăuzi până acolo! Afară de pe pasarelă, la ce bun să mai trăieşti? Aşa e, a te smulge de pe vaporul tău înseamnă a-ţi scoate inima din piept, înseamnă a te condamna să te târăşti ca o reptilă, ca un vierme nenorocit... pe pământ.

Fortis trase o înjurătură. Se schimonosea sub durerea cumplită care îi sfâşia măruntaiele. Ajunge cu navigaţia! Se îndărătnicea zadarnic. Era bolnav, avea nevoie de odihnă. Răsuflând din greu, închise iarăşi ochii, apoi, ca să mai schimbe, începu să viseze la bunătăţile – cu totul inofensive faţă de conservele de carne, mereu aceleaşi – pe care mama sa i le pregătea cu multă migală după reţete rafinate, odinioară la mare cinste în arhipelag.

Mama sa se apropia voiniceşte de nouăzeci de ani. Nu numai că se ţinea de minune, dar nu-şi pierduse de loc energia. Adevărată stăpână a casei! Îndată ce punea piciorul pe uscat, Fortis se încredinţa cu un fel de voluptate autorităţii ei.

— Fortis! Du-te şi smulge vâscul de pe cedri! O să trebuiască sa dai şi smochinii cu var, altfel îi năpădesc furnicile!

Bătrâna îl striga totdeauna pe numele lui de familie, aşa cum făcuse şi cu răposatul ei soţ. Ea conducea casa mare de la Psihico, casă care consfinţise reuşita profesională a lui Fortis. Vastă, cu linii cumpătate, înconjurată de un parc şi ascunsă privirilor indiscrete printr-o perdea de brazi şi de cedri, această locuinţă patriciană situată într-un cartier al elitei era adevăratul port de origine al lui Capetan Fortis. Ori de câte ori, între două călătorii, trăgea de cordonul de la intrarea principală, ca să se audă clopotul, se simţea ca un pelerin venit să caute refugiu într-o mănăstire, departe de orice larmă omenească. De fiecare dată, după ce suna, o găsea pe mama sa pe peron, aşteptându-l calmă,

țeapănă şi severă, însoțită de Calipso, servitoarea bătrână, aproape oarbă.

Fortis venea întru întâmpinarea mamei sale, îi săruta cu evlavie mâna zbârcită care mirosea a verbină. Kira Fortina îi mângâia pe furiş părul şi rostea cuvintele rituale:

— Binecuvântată fie ziua întoarcerii tale! Scoate-ți încălțămintea!

Calipso ținea în mână papucii fără de care nimeni nu pătrundea în holul cu parchetul cernit, unde tavanul se răsfrângea ca într-o oglindă. Fortis se descălța, îşi punea papucii brodați cu mătase şi o urma pe mama sa în sufrageria cu mobile grele, împodobite cu plante verzi. Bătrână servitoare păşea mărunței spre bucătărie, în timp ce Kira Fortina punea masa. Avea încă mişcări îndemânatice şi vioaie, încât niciuna dintre farfuriile înflorate cu artă de meşteşugarii din Skiros nu era în primejdie să-i scape din mâini. Gura ei, strânsă, în conjurată de zbârcituri, făcea ca bărbia să-i pară şi mai mare şi mai voluntară. Asemenea lui Fortis, avea pleoapele groase, însă cea stângă nu se închidea niciodată de tot, astfel încât privirea ochiului fixă, ca de vasilisc, avea ceva înfricoşător. Totdeauna în picioare Fortis nu o văzuse, ca să spunem aşa, niciodată şezând, servea fiului ei masa. La cafea ea îl întreba:

— Vântul v-a fost prielnic, fiule?

Kira Fortina, penultima scoborâtoare a unui şir de marinari şi constructori de nave, nu se putuse împăca niciodată cu gândul că vasele moderne sunt puse în mişcare de maşini.

— Da, mamă, am călătorit bine, răspundea Fortis ferindu-se s-o contrazică.

— V-a adus câştig bun?

— Am luat solda şi-o pălărioară7

— Ai să-mi numeri galbenii numaidecât! Cred că nu te-ai lăsat jumulit de vreo flerţotină...

— Nici gând, mamă! zicea Fortis plecând ochii.

De când îşi aducea aminte, această obsesie a mamei sale îl stânjenea. Lui Fortis îi plăceau banii, oceanul şi aventura, şi prea puţin îi păsa de femei. Nici în porturile unde ancora, nici la el acasă, unde atâtea peţitoare de meserie îl pândeau, el nu se simţea de loc atras de aceste fiinţe uşuratice şi buclucaşe. O avea pe mamă-sa lângă el. Şi asta îi era de-ajuns, cu atât mai mult cu cât i se părea nemuritoare.

Da, ora ieşirii la pensie sunase! Liniştit, Fortis nu-şi mai simţea durerea. O calmă resemnare îl împăca cu propria lui soartă. Strânsese ceva avere. Avea amintiri. La capătul vieţii, omul trebuie să-şi orânduiască un loc sub soare, să-şi vadă de trup şi de suflet, să se bucure de un repaus binemeritat. Micşorându-şi lampa, el îşi apropie noaptea, îşi uşurează alunecarea blinda, fără zguduituri, fără o împotrivire vană, către ceea ce trebuie să se împlinească. Căpitan aventuros, pirat din cap până în picioare, Fortis năzuia de-acum înainte la retragerea de pelerin în tăcuta casă de la Psihico, în umbra acestei femei fără vârstă care îl născuse şi care avea să-i închidă ochii. Uneori i se părea chiar că marea nu era decât o vastă replică a născătoarei sale, că o singură matcă înfăşură pe el, împreună cu misterul naşterii sale şi cu peregrinările lui de somnambul trecut prin atât ea păţanii. Vasta curbură a cerurilor şi a zărilor, atât de crudă pentru alţii, nu fusese pentru el decât prelungirea dragostei de mamă, o anină iubitoare veghind asupra destinului său.

Amorţit în toropeala sa, Fortis era în al nouălea cer.

---

[7] Gratificaţie calculată după importanţa încărcăturii (n.a.).

Ca mulți jucători, credea în steaua lui cu ardoarea copilăroasă care proiectează în galaxii sentimentul de a fi ocrotit fără condiții. Putea să înfrunte orice primejdie, s-o ia pe lângă orice Scile ori Caribde, să străbată cele mai grele încercări, căci el rămânea alesul, copilul răsfățat al sorții norocoase, care nu e decât o atotputernică şi omniprezentă maternitate.

De fapt, Fortis nu era prea neliniştit de ideea că netrebnicul vas pe care îl comanda putea să se scufunde în orice clipă, victimă a musonilor înfuriați. Desigur, Port Polis era la capătul puterilor şi încă de pe acum o epavă. Totuşi se agăța de viață ca un om în agonie şi lupta încă împotriva forțelor care voiau să-l nimicească. Ca un bătrân marinar ce-şi ascultă vaporul, asemeni unui clinician încercat, Fortis avea intuiția că această criză nu este cea de pe urmă, că vasul muribund o va trece cu bine încă odată şi nu-şi va da sufletul de-a binelea decât în vijelia următoare.

Nu numai sensibilitatea lui ascuțită față de comportarea vasului îl făcea pe Fortis netemător. Bila mai sărea o ultimă dată în căsuțele ruletei. Juca totul, ca să-şi dubleze miza. Soarta nu putea fi nici atât de oarbă, nici atât de ironică, pentru a compromite dintr-o singură lovitură nenorocită martingala unei vieți întregi. Zeul întâmplării rânduise bine lucrurile până acum. Fortis nu avea niciun motiv să se îndoiască de dânsul. Vijelia? O muzică sălbatică, ce va obseda poate zilele paşnice ale pământeanului care va fi devenit el. Un peisaj obişnuit, asupra căruia era gata să arunce o privire melancolică înainte de a-l părăsi pentru totdeauna. Nimic mai mult.

Singurul lucru care-l neliniştea pe Fortis era deriva puternică a vasului. Împins de vânt şi de curenți răi, Port Polis se depărta rapid către sud-sud-est, înspre insulele Lachedive. Cargoul o lua astfel pe o scurtătură neprevăzută. După planurile îndrăznețe ale lui Fortis, aceste insule nu

erau o escală întâmplătoare, ci însăşi ținta călătoriei. Port Polis trebuia să le abordeze – în condiții, ce-i drept, cam neobişnuite – la întoarcere, după ce-şi va fi descărcat bauxita la Bombay şi după ce va fi îmbarcat la Colombo baloturile de ceai, sau de ceea ce avea să-i țină locul... Dar, dacă Port Polis era abătut prea mult de furtună, planul minuțios în care mareele jucau un rol de primă însemnătate risca să fie compromis. Dacă ar fi trebuit să urce spre Bombay timp de zile întregi, niciodată Fortis n-ar mai fi ajuns la vreme în insulele Lachedive, sau, în orice caz, nu la vreme ca să profite de refluxul cel mai scăzut al echinoxului.

Fortis cercetă ceasul de la mână şi busola fixată în tavan. Se trudi să calculeze în minte drumul parcurs de la ultimul cart. Dar capul îi era plin de vuietul nedesluşit al furtunii, de o bătaie de tobă din mijlocul căreia izbucneau trompetele stridente ale vântului. Se încurcă în cifre, o luă de la capăt şi... ațipi.

XV

Înfăşurat într-un halat roz, de o nuanță nedesluşită, pe cap cu casca de T.F.F., radiotelegrafistul îşi manevra aparatele. Când şeful de echipaj îl atinse pe umăr, el tresări atât de tare, încât era cât p-aci să alunece de pe scaun.

— Vai, cum m-ai speriat! exclamă el, trăgându-şi casca de pe urechi. Când bate cineva la uşă, de obicei îl aud... Dar cu hărmălaia asta... Şi apoi, e multă vreme de când nu a mai venit nimeni să mă vadă. Pe vas lumea mă uită... Nu numai pe asta... Totdeauna... Îşi aduce aminte de mine numai când totul merge prost... Hei, atunci da!... Telegrafistul în jos, telegrafistul în sus... Telegrafistul nu mai e numai telegrafist: sunt celelalte vase, stațiunile meteorologice, porturile, lumea întreagă!... Aşadar, lucrurile

nu merg cum trebuie! Comandantul te-a trimis? O pană la maşină? O crăpătură în vas? E grav? Cu marea asta, nu mă mai mir de nimic! Ascultă!... S-au adunat toți diavolii! Gâlgâie, chicoteşte, zăngăne lanțuri!... Ți se face părul măciucă, nu alta. Prin urmare? Trebuie să transmit un mesaj? Poate chiar un S.O.S?

Omul trăncănea fără să răsufle. Evada din singurătate, se scuza, îşi amăgea spaima. Nostromul cerceta privirea înecată în grosimea sticlelor, privire ce părea fără apărare. Din cauza miopiei sale, Magaras pierduse obiceiul de a-şi supraveghea mişcările feței. Chipul său îşi schimba trăsăturile în voie, se dezgolea inocent, ca la copii.

— Aşază-te pe pat, nostromule! reluă telegrafistul mereu cu sufletul la gură. Scaunul mi-e înşurubat, şi cu leagănul ăsta care ne întoarce mațele, nu îndrăznesc să mă scol închipuie-ți că mă răstorn şi-mi sparg ochelarii. Doamne fereşte, aş fi pierdut. N-aş putea nici măcar să mai scriu ce aud. Bagă de seamă că deocamdată nu prind nimic. E chiar alarmant! Ultima radiogramă pe care am prins o eră de pe Muntele Athos, ştii dumneata, cargoul Companiei Orientale. Navighează sub pavilion panamez. Radiotelegrafistul e un băiat bun, un anume Terzakis. Pe vremuri ne întâlneam adesea la Colombo sau aiurea. Terzakis, cum zic, îmi transmite că nevastă-sa i-a născut un al treilea mormoloc. Băiat ori fata? îl întreb. Băiat, zice. Atunci îi propun să-i fiu naş. Bate palma! zice. Pe ce ladă te afli? Pe Port Polis. Aştept să-mi răspundă. Nimic. Până la urmă îmi transmite: Sărmane prieten, dacă eşti pe Port Polis, grozav ți s-a scurtat vederea. Ce vrei să spui? îl întreb îmi răspunde: Dacă mergi pe cufărul ăsta putred, nu cred că ai să-mi fii naş, şi nici că pe băiatul meu o să-l cheme Manolis, ca pe tine... Drum bun, totuşi! Şi iese din undă. Uite-aşa mi-a spus. Pe urmă a venit furtuna asta magnetică care-mi face în cască un tărăboi infernal. Am prins un SOS,

însă cargoul era la sute de mile de noi. Şi după ce musonii au început să ne hărțuie, nimic. Tăcere de moarte. Numai pocnituri, ori de câte ori trăsneşte, şi de trăsnit, trăsneşte mereu. Parcă ar fi în cer o suveică şi ar țese foc.

Magaras se întrerupse, lipindu-şi urechea de un receptor al căştii.

— Mi s-a părut... Nu, nimic, zise el.

Un freamăt de îngrijorare îi tulbură trăsăturile.

— Când eterul e aşa, pustiu... Dumneata nu poți pricepe... Te simți singur, pierdut... Te cuprinde o descurajare. E ca şi cum ți-ar veni să te rogi şi te-ai îndoi de existența lui Dumnezeu... Omul întreabă, are nevoie de răspuns. Dar chemi, chemi. Aici Port Polis, Aici Port Polis... Şi numai fulgere care pârâie, numai vijelia care vuieşte. E o turbare fără sens.

Magaras se întoarse către nostrom, arătându-şi fața goală, aproape necuviincioasă prin lipsa de sfială a îngrijorării sale. Dar Iorgos, rezemat de tăblia cuşetei, tăcea. O zdruncinătură îl aruncă pe telegrafist înapoi şi-l făcu pe nostrom să se poticnească. În cabină, dar şi în depărtare, pe puntea de jos, un zgomot înfiorător de sticlă spartă zăngăni scurt.

— Ce e? Ce-i asta? strigă Magaras pipăind masa. Of, se tângui el. Cutia mea, cutia mea cea frumoasă! Am cumpărat-o de la Hong-Kong în ea îmi puneam tutunul. Porțelan veritabil de China, şi uite-o spartă! Semn rău, semn foarte rău, nostromule! Dacă se sparge şi Port Polis, n-o să fie niciun câine – auzi ce-ți apun? niciun câine – până la o sută de mile în jurul nostru, oare să ne vină în ajutor, crede-mă. De fapt, Terzakis, când a zis cufăr putred, asta voia să spună... Se gândeşte că o să ne scufundăm pe drum şi că naşul țâncului său va fi sfâşiat de rechini... Da, asta gândeşte, chiar asta. Mi s-a scurtat vederea, zicea. Are

dreptate, de o mie de ori dreptate! Dar nu aşa cum crede el! Poţi să mai fi atent, când e vorba de vasul pe care te-mbarci, odată ce porţi ochelari de şapte dioptrii, care la anul vor fi opt? Lumea se îndepărtează de mine, nostromule! O ia din loc, îşi pierde volumul. Sunt înconjurat de umbre şi fantome, parcă aş fi de pe-acum în împărăţia morţilor!... Cu toate astea, mi-e foame! Ei da! Cel puţin îmi era. E caraghios! Îţi vine să mori de râs!... Mi s-a întâmplat, nostromule, să n-am decât o coajă de pâine pe masă. O sugeam, o lingeam, o mâncam firimitură cu firimitură, ca să ţină mai mult. Ce ţi-e şi omul, când n-are de lucru! mai puţin decât nimic! O zdreanţă mizerabilă, crapă de ciudă când se uită la păsările cerului. Trecuseră luni şi luni de când nu mai avusesem treabă pe mare. Nici societăţile de navigaţie, nici căpitanii de vase nu mai aveau nevoie de mine. Pe urmă Fortis m-a angajat. Puteam eu să dau cu piciorul unui asemenea noroc?... Ascultă, nostromule, ascultă ce turbare!... Câte încasează bătrâna ladă! Pac! Una în bot! Pac! Una în şale! Parcă se împleticeşte, pe cuvântul meu... Parcă e beată de atât ea lovituri. Vezi dumneata, nu e o luptă dreaptă, asta mă scârbeşte. Dar cu rablele astea, e ca şi cu vitele, ce zic eu, ca şi cu oamenii! Oricât ar fi de ostenite, oricât de strâmbe le-ar fi picioarele, oricât ar fi de bolnave, n-au nici pensie, nici odihnă! Trebuie să crape la treabă... sub lovituri... Şi noi, crăpăm şi noi cu ele. Cum? Credeam c-ai zis ceva... Ai vreodată vedenii, nostromule? Eu, care sunt aproape orb, am. Îţi spun că barca asta pute a hoit şi că uraganul se învârte deasupra ei ca un vultur, gata să se repeadă s-o sfâşie. Nu crezi dumneata că...

— Magaras, zise brusc şeful de echipaj cu voce înăbuşită. Vreau să te întreb ceva.

Holbându-şi ochii spălăciţi, telegrafistul îşi potrivi ochelarii cu o mişcare sfioasă şi stângace.

— Ceva... vrei să mă întrebi ceva... zise el ca un ecou,

fără a-şi ascunde uimirea. Şi ce vrei să mă întrebi, nostromule? Trebuie să fie important... Te aud hârşâind podeaua cu picioarele.

— Vreau să te întreb, Magaras, dacă ai primit până acum pe Port Polis telegrame cifrate.

— Telegrame cifrate? Ce vrei să spui?

— Telegrame cifrate... după un cod... Cum dracu' să-ți explic?

— Înțeleg. Telegrame cifrate. Nu. N-am primit, nici n-am transmis. Dar ce rost are întrebarea asta?

— O, niciun rost! O idee, uite-aşa... Şi eşti sigur că n-ai primit?

— Sigur.

— Atunci, în cazul ăsta, te las. Am dat cărțile greşit.

— Mai stai o clipă, nostromule! se rugă Magaras. Numai o clipă! Am şi eu să te rog ceva... De la om la om de la marinar la marinar. Dac-o fi să crape lada asta, nu mă lasa în voia sorții!... Nu că m-aş gândi să dezertez de la postul meu! Nu. Voi înfrunta lovitura cât va fi nevoie! Dar dacă trebuie să părăsim vasul... În ultima clipă... Camarazii mă văd purtând ochelari, dar ei nu ştiu cât de slabă îmi este vederea. Spun drept, nostromule, nu văd aproape nimic. Dacă mă uiți, dacă nu mă ajuți, n-am sorți de scăpare. Nu, de loc. Te rog, nostromule, promite-mi! Promite-mi că dumneata, personal, în care am toată încrederea când o veni momentul, n-ai să mă uiți...

Iorgos nu îndrăznea să privească obrazul de paiață, schimonosit, al lui Magaras. Nenorocitul surâdea în aiurelile sale şi surâsul lui era nesuferit.

— Haide, nu-ți mai face gânduri! zise nostromul iritat, dar supunându-se unei nestăpânite dorințe de a-l linişti. Îți promit! Pe cuvântul lui Iorgos, n-am să te las baltă. Ce greutate ai? Nici măcar şaizeci de chile. Un pisoi, ce mai! Aş

putea să trec peste baricadă ținându-te în dinți.

Socotind că a spus totul, făcu un pas către uşă.

— Nu pleca încă, nostromule, strigă telegrafistul şi agățându-se de flanela lui Iorgos o trase şi o mototoli nervos. Mai am să-ți pun o întrebare, adăugă el răsucindu-se pe scaun. Da, o întrebare gravă... O întrebare cum să-ți spun? Mereu mă gândesc la ea... Poate că dumneata. Voiam să te întreb. Da, eşti credincios? Vreau să spun... crezi în ceva... În lumea cealaltă?

Iorgos ar fi vrut să se smulgă din mâna care se încleşta de el. I se părea că se şi află în mijlocul valurilor şi că pe omul care se îneacă alături de el nu-l poate face să-i dea drumul. Da, se îneca şi el, din cauza disperării şi neputinței acestui om. Ar fi vrut să-l scape, dar, înconjurați cum erau de oceanul mânios, ce ajutor putea să dea acestui naufragiat lipsit de forțe şi de mijloace; Magaras se îneca de pe acum, şi amețeala sa era molipsitoare. Cu inima bătându-i tare, Iorgos rămase tăcut câteva clipe, prizonier al sentimentului că nu avea nicio putere. Pe urmă, îşi desfăcu binişor îmbrăcămintea din mâna încleştată şi se întoarse către Magaras:

— Ascultă, Fără-Firule, trebuie să-mi caut echipa... Dacă există ceva, zici... dincolo?... Ei, cum să ştim? Dar stai, am să-ți spun o istorie... o amintire din copilărie... Să fi avut opt sau nouă ani. Părinții mei lucrau pe moşiile unui mare proprietar de pe lângă Naxos, scoborâtor din Paleologi. Kir Theodoros, cum îi ziceam, un om în vârstă, ursuz şi zgârie-brânză, care ținea însă la mine. Gologanii îi veneau nu numai de la măslinăriile sale, dar şi de la o fabrică de săpun, pe care o avea la marginea oraşului. Se zicea despre el că e un patron al naibii, cu care omul nu se poate înțelege. Eu unul cred că viața pe care o ducea la Naxos nu era pe placul lui. În tinerețe bătuse şcolile Parisului, mi-a spus-o chiar el. Şi vorbea despre asta de parcă ar fi vorbit de

paradis. Mai cred că el ar fi vrut să ajungă altceva decât proprietar. Poate poet sau filosof. Pare-se că unii oameni nu fac decât asta. Pe scurt, aveam vârsta care-ți spusei şi mă înduram totdeauna printre picioarele lui, din cauza cărților cu poze care-mi plăceau al dracului şi pe care le rânduise în singura încăpere pe care o ocupa, ca flăcău bătrân ce era, că-ți era şi milă să vezi toate odăile goale din casă. Aşadar, într-o zi, uite că-l apucă un atac. L-a lăsat inima, ziceau doctorii, şi data viitoare o să-l lase de-a binelea!

— Doamne! strigă Magaras, zgâlțâit de o hurducăială a vasului. Parcă ar creşte, borâtura asta! Nu găseşti, nostromule?

— Da, zise Iorgos, parcă ar creşte.

— Urmează, urmează iți istoria, nostromule! zise telegrafistul cu patimă. Data viitoare, ziceai, omul nostru avea să se curețe!

— Da. Cocârjat de suferință, nu mai putea nici să se mişte şi abia dacă mai făcea un pas-doi, rezemat în baston. O jumătate a feței îi era țeapănă, îi curgeau balele de-ți făcea milă, dar pe dinăuntru capul îi rămânea limpede şi îşi aştepta moartea într-un fotoliu. Popa din sat – ți-ai găsit să scape chilipirul – repede la el, fără să fie poftit, cu evanghelia sub braț. Zicea că dacă Kir Theodoros vrea să-şi mărturisească păcatele şi să se căiască, are să meargă în cer printre cei prea fericiți şi are să audă îngerii cântând laudele Domnului. Dar Palleologul, cât era de aproape moartea de el, rânjea cu gura strâmbă şi-şi bătea joc de părinte. Ba chiar au venit de la oraş şi nişte domni, prieteni de-ai lui, care au început să-i bage-n cap câte-n lună şi-n soare despre mesele care mişcă şi spiritele care ciocănesc şi cum că, după moarte, sufletul se desparte de trup şi se plimbă peste tot, căutând să se apropie de cei vii. Dar Kir Theodoros rânjeşte iar şi mi ți-i face afurisiți şi necredincioşi. Se povestea că o femeie de treabă, şi ca ca vai de lume, o fostă

iubită pe care o avusese la Atena, îi trimisese, de milă, o carte veche despre Buda, despre vacile şi lebedele care în viaţa lor dinainte au fost oameni cică. Însă Kir Theodoros a aruncat ceaslovul în foc, că nu citea decât cărţi de ştiinţă, scrise de-alde-ăia care nu-s duşi la biserică şi nu cred în nimic. Şi ca să se gătească mai bine de moarte, unde-i porunceşte tâmplarului din sat să ţintuiască în faţa lui scândurile coşciugului în care avea să fie pus. Şi plăteşte bocitoarele, ca să-i bocească toate bocetele care le ştiau, ca atunci când merg după dric. Şi mai aduce, nu ştiu din care oraş al Italiei, un schelet şi o ţeastă, şi bea din ţeastă ca din pahar, şi mă pune să mişc scheletul, şi eu, chicotind, joacă-te cu el, o minune, ba-l făceam să se mişte de parcă era Karaghioz la teatrul de umbre. Toate astea îl făceau parcă să se bucure foarte mult pe Kir Theodoros, şi, cu toate că vorbea strâmb, cu spume la gură, făcea glume pe seama morţii lui şi nu-i păsa şi aştepta să se curețe în fotoliul său. Şi pe urmă, într-o zi...

Nostromul şovăi câteva clipe, ca pentru a mai lăsa să treacă vacarmul ca să poată vorbi mai încet. Dar uraganul apucase vaporul de gât şi-l zgâlţâia, urlând şi râgâind.

— Şi pe urmă, într-o zi... reluă nostromul, resemnat că trebuie să vorbească tot atât de tare, ca mai înainte uite că mă întreabă Kir Theodoros, cu gura sucită şi în chip de glumă: „Şi tu, ploşniţă, ce crezi despre moarte?” Atunci, ştiu eu, poate pentru că nu eram decât un puşti, poate pentru că auzeam mereu vorbindu-se de lumea cealaltă şi pentru că tot mişcăm scheletele... Pe scurt, îmi apropii faţa de amândouă mâinile reunite şi mă fac că dorm. Ce? răcneşte bătrânul? Somnul, zic eu niţel speriat, asta e moartea. Somnul... Şi Kir Theodoros, care rânjea întotdeauna, unde-mi horcăie odată şi mi se ridică din fotoliu, groaznic la vedere, şi-mi vântură bastonul către afurisitul de copil care eram. Am fugit, altfel mă dobora. Şi după puţină vreme a

murit. Şi uite aşa. Asta voiam să-ţi spun, Margas. Lucruri pe care le uitasem. Dar şi astăzi mă-ntreb: ce mânie i-o fi apucat pe Paleolog?

Telegrafistul ascultase, chircit în sine, muşcându-şi pumnii. Îşi întoarse către Iorgos faţa lipsită de privire:

— Nu era mânie, nostromule... Era frică.

XVI

Buna rânduială a vieţii de la bord fusese dată peste cap. Clopotul bătea la fiecare patru ore, ca şi înainte, dar vântul, ducând cu el sunetele, îl amuţise. Nu mai existau nici carturi, nici schimburi. Oamenii, grupaţi după tăria şi priceperea lor, în echipaje volante, făceau faţă mării. Neîncetat cu ochii în patru, se odihneau puţin, mâncau pe sponci, mormăiau, fără ca pentru asta să se dea înapoi de la muncă. Îi comanda mai mult pericolul decât ofiţerii. Fortis şi secunzii săi aveau de altfel prea multe de făcut pentru a păstra oarecare stăpânire asupra navei, din ce în ce mai turbată.

Aşa încât, în mijlocul dezordinii aparente, luase fiinţă o disciplină spontană şi mlădioasă, însufleţită de voinţa neobosită a nostromului.

Alte spărturi apăruseră şi fuseseră astupate cu câlţi, cu scânduri sau cu ciment. Mai mulţi saci se prăbuşiseră împreună cu lemnăria de care erau ţinuţi, dar fuseseră iarăşi rânduiţi, înainte de a face vaporul să se aplece într-o parte. Instalaţia electrică fusese reparată, ori de câte ori o pană de curent silise să se recurgă la grupul electrogen de ajutor.

Acum oamenii cădeau din picioare unul după altul, şi surescitarea lor măcina în gol din pricina epuizării fizice.

Noaptea întârzia, nedesluşită, pe marea răsturnată de

uragan. Flutura ca un liliac şi întuneca la răstimpuri cu aripile ei opace întunericul înşelător care contopea cerul cu marea. Dar timpul îşi pierduse dimensiunea. Dacă n-ar fi fost întețirea furioasă a vântului şi salturile neprevăzute ale vasului, s-ar fi putut confunda, în această monotonie a paroxismului, zgomotul nemăsurat al furtunii cu tăcerea şi mişcarea necontenită a valurilor cu neclintirea. Pentru marinarii de pe Port Polis, zdrobiți, măcinați între roțile nemiloase ale acestui sabat mecanic, furtuna nu mai avea nici început, nici sfârşit. Fărâme de vis se amestecau cu suferințele lor, ştergând marginile realului. În felul acesta, omenescul se apăra mai bine de ceea ce era neomenesc...

Întins pe cuşetă, Iorgos gemea. Toți muşchii îl dureau. Chinga nu-l lăsa să cadă, când nava se apleca spre babord. Dar fiecare ruliu la tribord îl repezea în ferestrele postului de echipaj şi îl smulgea din somnolența înfrigurată care îi ținea loc de odihnă.

În amorțirea sa, Iorgos auzea tânguirea întărâtată a vântului care se înfăşură în jurul rufului, vuietul mării venind dinspre nemărginire şi, mai aproape, trăncănelile unei cutii de conserve goale, atârnată la una din cuşetele de sus pentru vreo nevoie mai mică. Şi toată această larmă sălbatică şi stăruitoare se prelungea în capul lui, ciocnindu-se cu frânturi de gânduri, de teamă, de coşmar.

Cu toate acestea, încetişor, cu pieptul apăsat, ca atunci când sui pe munte, nostromul îşi croi drum către culmile însorite. La picioarele sale, un oraş alb coboară în vale ca un râu cu cataracte ce saltă dintr-o terasă calcaroasă în alta. Atena?... Nu, Aden... căci oraşul este mărginit de palmieri.

Cu haina la subțioară, nostromul deschide o portiță. A împins-o prea tare, zăplazul ştirb se apleacă, gata să se prăbuşească. În curticică, rufărie roză şi albastră întinsă pe o sârmă. Lângă prag, în cenuşă pe mangal, ştiuleți de

porumb stau să se coacă. La stânga, un ulcior asudă la soare. Prelungindu-şi plăcerea, Iorgos se uită printre gene la combinezon, la cămăşuță, pe care adierea vântului le umflă unde trebuie.

Îşi scoate espadrilele şi trece prin perdeaua de mărgele multicolore care acoperă intrarea cocioabei. Umbra şi răcoarea îl primesc numaidecât, ca şi cum ar fi pătruns într-o peşteră. Desculț, păşeşte pe rogojină. Din cel mai întunecat ungher, cineva a scos un țipăt slab.

— Iorgos!

Cristina i s-a atârnat de gât. Îşi freacă sălbatic obrajii fragezi de fața lui nerasă. Iorgos zâmbeşte, aducându-şi aminte de un proverb absurd: „Vin de la Constantinopol şi, pe culmi, scorțişoară”. De fapt, e învăluit de parfumul mirodeniei pe care îl emană trupul Cristinei şi care se amestecă cu alte parfumuri exotice ce-au pătruns în întreaga încăpere.

Ochii nostromului s-au deprins cu penumbra. O îndepărtează o clipă pe Cristina, ca s-o privească mai bine. Tulburată de această privire, Cristina îşi pleacă fruntea şi pufneşte în râs. Doamne, cât e de neagră! Neagră de un negru albăstrui, negru de Africa şi, prin contrast, albeața dinților e fosforescentă, supranaturală. Tânăra negresă îşi îngroapă din nou capul şi părul creț la gâtul lui Iorgos.

— Iorgos, Iorgos al meu! geme ea. Eu aşteptat, mereu aşteptat!

Ea bălmăjeşte greaca, de pe timpul când mamă-sa era bucătăreasă la nişte negustori bogați de fel din Hios. O fi spunând oare drept? E fragedă, bine hrănită. Doi ani e multă vreme pentru un corp tânăr şi însetat! Ce-are a face! Iorgos e marinar. N-are prejudecățile ghiorlanilor de pe uscat. În această clipă bucuria Cristinei e sinceră. A iubit-o când abia trecuse de vârsta copilăriei, în timpul unei

escapade nebune. Din îmbrățișările lor s-a născut un mormoloc. De atunci, el îi trimite când şi când ceva bani. Vine s-o vadă ori de câte ori are prilejul. Sunt legături pe care un şoarece de port nici nu şi le poate închipui.

— Tu mâncare? întreabă Cristina cu acel gângurit înnebunitor ce pare să iasă dintr-un loc mult mai adânc decât pieptul ei.

— Da, mi-e foame, zice Iorgos. Dar stai, ți-am adus ceva.

Scotoceşte buzunarele hainei şi scoate o cutiuță înfăşurată în hârtie mătăsoasă. Nerăbdător să vadă bucuria Cristinei, o deschide el însuşi cu degetele lui groase, înfrigurate. O cruce mare placată cu aur spânzură la capătul unui lănțişor aurit. Cristina face ochi mari. E mută de încântare. Deodată se învârte, bate din palme, îl ia pe Iorgos în brațe, apoi se-nvârte iarăşi, pe urmă iar îl ia în brațe I-a trebuit multă vreme lui Iorgos ca să-i treacă lănțişorul de gât. La atingerea metalului rece, vârfurile sânilor i s-au ridicat. Cristina îşi dă seama.

Iorgos îşi înfrânează dorința. E vreme pentru toate. Cristina flecăreşte în timp ce aşază masa lângă divanul cel scund. Orez cu stafide de Corint, porumb, smochine şi curmale. Iorgos se îndoapă şi bea apă proaspătă. Stând jos lângă el, cu picioarele încrucişate, Cristina îl priveşte. Pare vrăjită de lăcomia lui. Şi Nicos, ce face?

— Nicos... zice Cristina.

Nostromul scoate un geamăt înăbuşit, îşi întinde muşchii. I-a căzut un sac pe umeri. Oricare altul în locul lui ar fi fost strivit. În!... Mama voastră! Mişcați-vă!... Oceanul izbeşte, izbeşte, cu zgomote sinistre, ca bulgării de pământ ce cad pe coşciug. Dumnezeul mă-sii... Suntem îngropați de vii! Bietul Nicos, n-o să-l mai văd niciodată... O să-nvețe latineşte, la călugării Barnabiți... Auziți, burtă-verde?

Latineşte!... Cristina! Cristina!... Iorgos se răsuceşte în culcuş. E măcinat, de frig. Ah, Cristina! Pielea ei netedă, neagră şi dulce ia pipăit, cu firişoare de puf aproape nevăzute...

Soarele a ocolit casa. Câteva raze au străpuns jaluzelele, scaldă încăperea într-o lumină de pulbere. Cristina e goală pe cearşaful alb, cafenie şi zemoasă ca un ciorchine de tămâios, neagră ca un vas de lut, răsfrântă ca o amforă antică. Sânii grei ţintesc înspre azimuturi contrarii. Şi-a desfăcut picioarele şi sexul triumfător se iveşte ca o semilună portocalie dintr-o mare de asfalt. Deschide braţele dar, ca un joc, strânge picioarele şi se împotriveşte aprinderii bărbatului. Râsul ei, din ce în ce mai subţire, devine freamăt de scoică marină. Acum şuşoteşte cuvinte fără nicio legătură, ca într-un descântec, cuvinte barbare, presărate cu vocabule greceşti care înseamnă când os de sepie, când iarbă de dragoste sau orhidee veninoasă. Bolboroseala gâdilă urechea lui Iorgos, îi atinge ceafa, îi întărită centrii vitali. Contaminată ea însăşi de dorinţa pe care o inspiră, Cristina se ridică şi se apără, limba i se împleticeşte.

— Vino, amor... vino, şarpe... Răneşte, răneşte, fă rău, muşcă pe Cristina ta...

Dar ea e aceea care se îndoaie ca un şarpe, care muşcă şi zgârie, care vrea şi nu vrea să se lase. Ea întărită dincolo de orice margini această forţă care se întinde spre el, o smulge sufletului ca şi trupului care o acoperă, o vrea pătrunzătoare, ameninţătoare, irezistibilă.

Deodată se lasă învinsă, totuşi în mişcare, strigându-şi victoria şi totodată înfrângerea, împărtăşeşte cu o desăvârşire delirantă voluptatea bărbatului, largile lui mişcări de călăreţ teribil.

Ah, dragoste cu Cristina! Când, când oare va putea s-o ţină iarăşi în braţe? Iorgos se izbeşte cu capul de tăblia

patului. Vasul a săltat, însă a fost oprit scurt, în plin avânt, ca un câine de pază ce uită de lanţ. Buimac, ciuleşte urechea. Maşinile., ce s-au făcut maşinile? Nu se mai aud... Vântul vuieşte şi urlă, asemenea unei haite de lupi care se învârteşte, mereu mai aproape, în jurul prăzii; iar vasul tremură, hămăie şi încearcă să se smulgă din lanţurile sale nevăzute. Un duduit slab... Maşinile trudesc. Liniştit, nostromul îşi lasă capul pe pernă. Îşi închipuie mişcarea pistoanelor şi, pe nesimţite, revine în culcuşul Cristinei.

Naivă, mândră neruşinare! Corp de abanos lustruit, lucios, pe care orice mângâiere alunecă fatal înspre miezul secret. Oboseala nu înseamnă potolire. Sânii, pântecele, şoldurile sculpturale sunt carena vaporului. Dar toată forţa vine din acest focar de flăcări vii asupra căruia trebuie să veghezi zi şi noapte, dacă vrei să-ţi mai rămână ceva sorţi de scăpare. Da, ultima speranţă e în maşinile lui Barba Costas. Haideţi, copii! Băgaţi cât puteţi în gura de foc! Cărbuni şi iarăşi cărbuni. Aur negru... Soare negru... Cristina pândeşte. Buze lucinde, sclipire a dinţilor, şi în ochii ei de catran focurile Sfântului Elme! Cristina? Dar ce caută ea?... Crucea de aur îi străluceşte pe un sân, lănţişorul s-a întortocheat în jurul unui sfârc răsculat, enorm, nelegiuit. Crucile de lemn ale mării... Marcos, nebunul, are dreptate! Un cimitir al mării până în fundul întunericului... Ce e moartea? Ce e amorul? Întuneric, uitare... o bucată de noapte şi, la mijloc, incandescenţa sexului... Mă arde, afurisita asta, mă sfâşie... Prin magia neagră a descântecelor sale, un fior coboară de-a lungul spinării. Ea are palmele albe, iscusite, care ating şi fac să fiarbă sângele. E tare, musculoasă, şi înăuntru e musculoasă şi dulce! Dă din picioare şi frenezia ei, înnăscută ştiinţă, schimbă amura după cum suflă vântul plăcerii, mereu mai aproape, mai nebuneşte, mai încordat. Vezi de schimbă direcţia. Şi iat-o sărind pe noul suflu, în pas cu mersul cel nou, spre

voluptatea fremătătoare, nocturnă. Ei, făcătoare de farmece, ei, vrăjitoare, ai să te aprinzi de la propriii tăi tăciuni! Vai, se poate muri şi din altceva decât din dragoste! Lasă-te în voia mării! Lasă-te doară pe ea, pe această uriaşă stingătoare, această Menadă, această omoaie dezlănţuită. Ea ne va lua cu forţa în braţele sale fluide, pe tine, luntre a dragostelor mele, pe mine, servitorul tău, ea ne va frânge, ne va înăbuşi pe inima ei, şi vom dispare pentru vecie în poala ei lacomă!

Nostromul aiura în culcuşul său, pe când uraganul îl hurduca pe Port Polis, fir de paie pierdut în nemărginirea apelor clocotitoare.

XVII

Fortis se deşteptă tresărind. Un curent de aer îi atinsese uşor pleoapele. Ridicându-se într-un cot, văzu, ca prin ceaţă, capul secundului prin uşa întredeschisă.

— Şefule, zise Panaiotis, Marcos e aici, te aşteaptă.

— Marcos?

Comandantului îi trebuiră câteva clipe ca să se smulgă din cleiul somnului şi să-şi amintească. Marcos, foarte bine. Perfect. Marcos. Aruncă o privire la cronometru. Patru... Patru dimineaţa? Da, dimineaţa. Şi afară vântul care sufla ca un ciclon.

— Adu-l înăuntru, Panaiotis! zise Fortis pe un ton repezit care înghiţea silabele.

Secundul îşi retrase capul, deschise larg uşa cabinei şi-l împinse înainte pe Marcos, ajutându-l totodată să-şi ţină cumpătul pe duşumeaua mişcătoare. Schiţă apoi un drepţi şi dispăru.

Cu capul plecat pe umăr, Marcos îl privea pe furiş pe comandant. Ochii săi injectaţi clipeau nervos. Prost pieptănat, părul îi stătea zbârlit, încâlcit, afară de un singur

loc unde un pic de vopsea albă îl lipea de frunte. Era asudat leoarcă. Din când în când pupilele i se dilatau, şi nările îi fremătau de lăcomie şi nerăbdare. Pe urmă teama îi pricinuia un fel de chircire a întregului trup, şi faţa se închidea. Alternanţa rapidă a acestor expresii potrivnice avea ceva jalnic şi bestial. Parcă era un câine care, nesigur de ce va face stăpânul, şovăie între fugă şi mâna pe care o va linge.

Fortis se ridică în capul oaselor, apoi în picioare nu fără greutate. Deşi gârbov, păru a umple cabina cu trupul său enorm. Ghemuit, Marcos se dădu puţin înapoi.

— Ce ai să-mi spui, Marcos? Hai, vorbeşte!

Rezemat de uşă, Marcos lăsase capul în jos. Gâtul lui avea mişcările unduitoare şi umile ale unui animal care se pregăteşte să se târască. Se îndoi din ce în ce mai mult şi deodată se prăbuşi la picioarele lui Fortis.

— Se... fule... dă... dă-mi... bâlbâi el, îmbrăţişând pulpele comandantului. Nu... nu mai pot! Cu o mişcare scurtă, Fortis se desfăcu din strânsoare şi-l respinse pe Marcos cu piciorul, fără violenţă însă. Lipsit de sprijin, Marcos se rostogoli pe jos odată cu ruliul navei, pe jumătate inconştient. Fortis se uită câteva clipe la figura vicleană, cu ochii închişi, frământată de tresăriri, apoi, când Marcos se zgârci într-un spasm, îl apucă de piept, îl ridică în picioare şi-l pălmui zdravăn.

— Haide, vino-ţi în fire, mama ta de... mugi Fortis. O să ai numaidecât iarba, dar mai întâi vorbeşte! auzi? O să-ţi dau îndată porcăria asta! Dar întâi spune-mi ce ştii!

Marcos deschisese iarăşi ochii. Fortis îl ţinea ca pe un om beat, ori de câte ori acesta risca să-şi piardă echilibrul. Expresia de foame şi lăcomie i se zugrăvi iarăşi pe faţa crispată, făcând să-i tremure colţurile buzelor.

— Da... da... şefule, spuse gâfâind. O să-mi dai?... O

să-mi dați?

— Da. Dar spune-mi ce-ai de spus. Dacă nu...

— Da, comandante. Da, şefule. Trebuie să afli... Ei... au turbat. Vor să se răzvrătească. Bat, bat, bat în pereții cursivelor la... la puntea de jos. Două lovituri, trei lovituri. Rare, apoi trei lovituri încete. Care... care vin una după alta. O să-mi dai, şefule? Ai? O să-mi dai?

— Da, urmează!

— Ziceam... loviturile. Pum... pum... şi iar: pum, pum, pum! (Marcos ciocănea cu pumnul într-un zid nevăzut.) Se înțeleg prin semne. Într-un... limbaj secret. Eu ştiu asta, şefule. La închisoare...

— Slăbeşte-mă cu închisoarea ta. Pe urmă?

— Da, şefule.

— Hai! Dă-i drumul!

— Se înțeleg între ei. Pentru ziua cea mare. Pun la cale o lovitură... o lovitură fără pereche. Când... când au să fie gata; hârşt! (Marcos făcu gestul că-şi taie gâtul.)

— Asta-i tot?

Marcos avu din nou un acces de sfârşeală. Se ghemui în brațele lui Fortis care, din cauza tangajului puternic, era cât pe-aci să se prăbuşească împreună cu povara sa.

— Şefule, zise Marcos cu voce răguşită, dă-mi puțin! O bucățică doar! O să... o mestec, o să... o să-mi facă bine.

Marcos răsufla din ce în ce mai greu, limba îi devenise cleioasă. Se uita cruciş. Fortis, care-l susținea eu brațul întins, privi în jurul său. Îi era silă să-l întindă pe propriul sau pat. Îl aşeză pe jos lângă uşă şi se duse să deschidă dulapul cu medicamente atârnat deasupra lavaboului. Cu picioarele depărtate, ca să-şi asigure cumpătul cu toate hurducările vasului, scotoci mult printre sticle, răsturnă una, care se sparse în chiuveta de faianță. Marcos îl urmărea cu privirea încrucişată şi, când Fortis se întoarse

spre el cu o cutiuță de metal în mână, găsi puterea de a se ridica singur în picioare şi de a face un pas, cu brațele întinse.

— Blestemată fie ziua când m-am încurcat cu o zdreanță ca tine! bombăni Fortis, în timp ce Marcos îi smulgea din mină bila neagră şi vâscoasă. Hai, vorbeşte! reluă comandantul mânios. Dacă-ți închipui că te-am scăpat de sticleți şi te hrănesc la bord ca să stai cu mâna în sân, te-nşeli! Vorbeşte, îți zic!

Cu fața destinsă, Marcos mestecа repede haşişul. Deşi îl privea pe comandant drept în ochi, nu-l vedea. Simțurile i se îndreptaseră înăuntru, era în aşteptarea îngrijorată şi în acelaşi timp bucuroasă a primelor efecte ale ierbii. Încet-încet, amenințarea lui Fortis îşi făcu loc în spiritul său amorțit, căpătă un înțeles.

— Da, şefule, zise el visător.

— Ei, merge?

— Da, şefule... Se înțeleg între ei, şefule. (La două-trei vorbe Marcos mesteca repede extractul de cânepă.) Pun la cale o lovitură... Fac întruniri...

— Unde?

— În postul de echipai.

— Amândouă schimburile?

— Amândouă schimburile... Şi cărbunarii de asemeni... Se urcă prin tunel... Tunelul arborelui de transmisiune...

Fortis rămase gânditor. Mintea sa dusă aiurea îl făcu să danseze nițeluş, şi izbuti astfel, cu picioarele depărtate, să se împotrivească aceleiaşi afundări extraordinare a vasului care pe Marcos îl dădu peste cap. Acesta din urmă rămase trântit în colțul cabinei unde fusese aruncat, mestecând mereu, ca în extaz.

— Să ştii, şefule, reluă Marcos încet între două

mestecături, flăcăii sunt de-ai roşii. Ceea ce vor e Sovietul! Ah, drăguți băieți ai îmbarcat, Capetan Fortis. Demoni! Vor să ne expedieze în întunericul veşnic! Întunericul ştie de ei, răzvrătiți în fața lui Dumnezeu! N-au nici credință, nici lege. Vor pielea noastră şi aşteaptă să vină ceasul. Când le va fi favorabilă învecinarea astrelor... Ba chiar, cu vrăjile care le fac, au să grăbească ceasul ăsta! Mişcă-te, strigă el deodată, dacă nu, sfârşitul ți se apropie! Poate chiar e prea târziu! Îți închipui că eşti comandantul acestui vas? Ha, ha! Cu farmecele lor, cu pasele lor magnetice, au stricat busola. Dumneata comanzi un vas beat, Capetan Fortis! Un vas beat...

Marcos vorbea acum cu uşurință, cu privirea fixă şi cu un zâmbet pe buze. Avea într-adevăr aerul unui apucat.

— Nu mai căsca gura, şefule. Trebuie s-o iei repede şi să loveşti tare! mai bine să pierim cu toții, decât să-i lăsăm pe demonii ăştia să ne încalece. Pe roşii trebuie să-i hăituim oriunde-i aflăm, să-i repezim în prăpăstiile iadului, chiar dacă ar fi să plătim cu viața prăbuşirea lor. Fiindcă noi, noi vom fi mântuiți, dar ei nu! Domnul va număra o mie de-ai lor pentru unul de-ai noştri, fiindcă i-am zdrobit pe aceşti răzvrătiri. Să nu-i lăsam să facă ei legea, şefule! Trebuie să-i pustiim, chiar de-am fi târâți la moarte, căci moartea lor va fi eternă, pe când noi ne va fi mântuit sufletul! Haide, fă o faptă bună şefule! Fii cel care va da dreptate zilei împotriva nopții, celor buni împotriva celor răi, eşti omul însemnat de arhanghel! Ai o lumină aici, în frunte. Şi eu te voi urma pretutindeni, chiar în foc numai ca blestemații ăştia să ardă în vecii vecilor.

Fortis înălță din umeri. Marcos era un smintit şi aiureala lui nu era impresionantă decât prin această elocință bruscă provocată de haşiş. Dar cuvintele sale aiurite nu cuprindeau oare şi o părticică de adevăr? Fortis se simți copleşit de un sentiment perfid de singurătate. O

răzvrătire pe bordul lui Port Polis în plină tăbăceală? Era într-adevăr de neînchipuit. Şi totuşi... Secundul credea şi el acelaşi lucru. Nu iese fum fără foc. Trebuia să lămurească lucrurile.

— Cine e căpetenia, Marcos?

Pitulat în colţul său, cu bărbia sprijinită de genunchi, Marcos surâdea răutăcios. Avea înfăţişarea unui spiriduş schimonosit, punând la cale o pozna. Fortis se apleca şi repetă întrebarea.

— Căpetenia? întrebă Marcos cu o blândeţe insinuantă. E Iorgos, şeful echipajului.

XVIII

În orele care urmară, şi cu toată funcţionarea intensă a pompelor, apa începu să clipocească aproape pretutindeni; în tambuchiuri, în cale, în magaziile de cărbuni, înghiţind umezeală, combustibilul se prefăcuse, în unei e locuri, într-un fel de turbă noroioasă, care ardea prost. Presiunea cazanelor scădea primejdios. Echipele de fochişti fură dublate cu marinari. Cu preţul unei munci de ocnaş, de bine de rău, focarele erau întreţinute.

Spre dimineaţă, Manos coborâse la maşini pentru a lua locul unui fochist ajuns la capătul puterilor. Mânuia lopata cu tragere de inimă, când un bolovan de cărbune se desprinse din grămadă şi căzu, zdrobindu-se de încheietura mâinii lui. Manos scoase un strigăt şi dădu drumul lopeţii. Ajutat de camarazii săi, se urcă la postul de echipaj. Acolo, vânăt de durere şi de emoţie, fu cât pe-aci să leşine. Cineva se duse să-l caute pe şeful echipajului.

Dând la o parte oamenii din jurul patului pe care fusese întins rănitul, Iorgos luă în mâinile sale mari şi bătătorite, cu nemărginită băgare de seamă, încheietura

ruptă a lui Manos. Tânărul marinar țipă iarăşi. Oamenii se priviră copleşiți. Fețele lor supte, pline de murdărie şi de cărbune, exprimau acelaşi gând nelămurit: „E unul de-ai noştri. Dacă țipă, nu țipă de-a surda. E lovit rău...” Harababura deşteptă pe lemnar şi pe cei trei-patru oameni care furau un pic de somn din ziua lor nesfârşită. Pelicanul se apropie de fiul său schimonosit de durere. În ochii săi mici, urduroşi, se târa încă un vis de plumb, iar guşa îi zvâcnea ca un gâtlej de broască buboasă. Puse mâna pe umărul nostromului.

— Ce are băiatul? întrebă el cu glas tremurător.

Iorgos îi ocoli privirea şi, mişcat de un sentiment de ciudată sfială, scoase din buzunar o batistă pe care o băgă între dinții rănitului.

— Îl doare, asta e, bombăni el. Încheietura mâinii ruptă... Trebuie înştiințat Capetan Fortis.

Manos muşca batista şi strigătele lui nu mai erau decât gemete. Oamenii făcură o mişcare în grup, ca pentru a-şi strânge coatele. Să-şi rupă mâna... Nimic mai rău nu se poate întâmpla unui om care lucrează cu mâinile. Poți şchiopăta şi să-ți vezi totuşi de treabă. Poate să-ți lipsească un deget, o ureche, limba chiar, să ai o față mutilată şi să nu mori de foame. Dar să nu mai poți mişca o mâna... Şi dacă Manos rămâne beteag pe toată viața?

Marea cufunda şi ridica postul de echipaj ca un ascensor în cuşcă, cu un zgomot înăbuşit de fiare vechi.

— Blestemată să fie barca asta! zise deodată o voce arțăgoasă. Unde e hârtia ta, nostromule? Vreau s-o semnez!

Oamenii se întoarseră cu toții către Papariţas. Mişcarea, prea bruscă, făcu pe câțiva să-şi piardă echilibrul şi totul se sfârşi printr-un fel de înghesuială, îndată un curent de sens contrar se desenă înspre Barba Costas, mecanicul şef. Acest du-te vino de cor antic era urmarea

raliului. Totuşi, tânguirile furtunii se potoliseră, trecuseră într-una din acele false acalmii în care ciclonul pare că vrea să se înduplece înainte de a reîncepe asaltul împotriva unei şi mai mari întinderi de apă. Înnodat, înecat în propria-i violenţă, vârtejul se întorcea de jur-împrejur, sfâşiindu-se pe sine. Emoţionaţi de accidentul lui Manos, oamenii se foloseau de această momentană acalmie pentru a-şi mai veni în fire.

— Bine, băiete, răspunsese Barba Costas la exclamaţia lui Papariţas. Hârtia e la mine.

Echipajul se strânse puţin, ca să facă loc mecanicului şef şi marinarilor care se priveau acum în tăcere. Barba Costas venise din sala cazanelor. N-avea pe el decât un tricou murdar de cărbuni care-i descoperea până la umeri braţele subţiri de om bătrân, presărate cu smocuri de păr alb. Nostromul îi aruncă un veşmânt de lână.

— Ia-l şi îmbracă-l, altfel te îmbolnăveşti şi crăpi.

Mecanicul îi ascultă sfatul, fără grabă, cu gâtul înţepenit de uriaşul buboi care copsese. Papariţas strângea pumnii. Încreţituri orizontale se desenau pe fruntea lui îndărătnică. Cu capul plecat, părea să aştepte o hotărâre de care ar fi atârnat întregul său viitor.

— Bine, băiete, reluă mecanicul. Cine mai vrea să semneze?

— O dată ce fratele meu semnează, semnez şi eu, zise celălalt Papariţas.

Barba Costas îşi pipăi buzunarul de la spatele pantalonului şi scoase o hârtie îndoită în patru, acoperită de pete negre pe care se desluşeau amprentele unor degete.

— Staţi, interveni nostromul. Agis, urcă-te şi spune-i comandantului. Şi tu, Pelicane, trebuie să ne faci nişte scândurele ca să-i legăm încheietura mâinii.

Musul îşi luă de jos şaptea de lână şi părăsi postul de

echipaj, dar lemnarul nu se mişcă. Se uita ţintă, abătut, la rănit. Acesta continua să geamă cu ochii închişi. Căluşul său se muiase de salivă.

Îndoind genunchii, ori de câte ori îşi pierdeau echilibrul, oamenii se strânseră în jurul lui Barba Costas, ca să asculte mai bine. Mecanicul şef dezdoi hârtia pe care-o ţinea în mână. Sub sprâncenele dese, ochiul umed al bătrânului părea să răsfrângă, asemenea unei oglinzi şterse, o vedenie lăuntrică. Fiecare îl aştepta să rostească cine ştie ce cuvinte hotărâtoare.

— Eu nu sunt credincios, băieţi, zice mecanicul, cu toate astea nu mi-e teamă de adâncul cel negru care mă va înghiţi. Şi nu va întârzia, sunt bătrân. Nu mi-e teamă, vă spun, pentru că mi-am trăit traiul, mi-am mâncat mălaiul. Dar voi, voi sunteţi tineri. Viaţa e un bun nepreţuit, oricare ar fi suferinţele de pe acest pământ. Gândiţi-vă că aţi fi putut să nu fiţi nimic, sau, dacă nu, să fiţi o piatră ori un biet fir de iarbă. Dar sunteţi oameni, băieţi, şi, într-un fel, voi aţi tras lozul cel mare, nu uitaţi! Viaţa, vă spun, e cel mai mare bun, prost cine o risipeşte. Atotputernicii, precum şi cei mai puţin puternici din lumea asta n-au dreptul să se joace cu viaţa noastră. N-au dreptul să ne ucidă în războaie, n-au dreptul să ne ucidă în muncă. Şi nu au nici dreptul să facă din noi nişte betegi, nişte neoameni! Rău au făcut cei care ne-au îndemnat să ne urcăm pe barca asta. E făcută să se înece, şi noi cu ea. Nostromul a văzut limpede de la început, dar noi ne-am lăsat duşi ca nişte copii. E poate prea târziu, poate încă nu. Până acum, şase inşi am semnat hârtia. Dacă semnaţi şi voi, şi dacă scăpăm cu viaţă din vijelia asta, o să cerem dreptate. Dacă nu, cei îndrăzneţi vor plăti pentru cei laşi. Dar până la urmă laşii vor plăti cu viaţa pentru laşitatea lor.

Oamenii rămaseră tăcuţi. Păreau că se gândesc.

— Dă-ncoa'! zise Paparițas.

Luă hârtia şi, punând-o pe spatele unui camarad, o semnă. Fratele său făcu la fel. Ceilalţi dădeau din cap şi se priveau, nehotărâţi.

— Tu şi nostromul, zise un omuleţ dând din coate ca să se apropie de mecanic, voi doi va să zică... propovăduiţi nesupunerea în plină mare. Asta nu s-a mai văzut! Asta o să vă coste scump. Tribunalele maritime nu-s făcute pentru câini!... O să vă pedepsească! O să vă dea afară!... N-o să mai puneţi piciorul pe un vas de comerţ cât trăiţi!...

Marinarul făcea parte din schimbul Pelicanului. Se numea Matziotis şi trecea drept om tăcut, care voia să se ţină de o parte. Dar în momentul acela chipul său cu trăsături colţuroase era tulburat de ticuri. Îşi uda mereu buzele cu limba-i ascuţită, şi ochii săi strâmţi aruncau sclipiri reci de agată.

— Legile sunt făcute pentru oameni, şi nu oamenii pentru legi, zise mecanicul cu gravitate. Sunt gata să mă supun pentru bine, nu pentru rău, nu pentru nenorocire...

— Eu unul am încredere în Capetan Fortis! interveni tânărul Stathis, fără a părăsi culcuşul pe care rămăsese întins. E un vechi vântură-hulă, nu e muiere!

Oamenii care-l ascundeau vederii lui Barba Costas se dădură puţin în lături pentru ca acesta să-şi poată privi noul adversar. Stathis se ridică într-un cot. Surâsul său era silit, căci de oboseală buzele se spuziseră, ca de friguri.

— Haideţi, sunteţi nişte curci plouate, reluă tinerelul. Nu vă e ruşine să tremuraţi aşa pentru viaţa voastră?

— Faci pe grozavul, băiete! zise mecanicul întrucâtva cu milă. Am mai văzut eu închipuiţi ca tine, care se tem mult mai tare de răspundere decât de moarte. Dar nu eşti singur pe cufărul ăsta, ce dracu'! Încrederea pe care o ai în şef... foarte bine! Şi dacă ne face să venim peste cap? Un căpitan de treabă poate îmbătrâni, iar judecata să-i

şchioapete. Poate să cadă bolnav, poate fi apucat de nebunie, şi câte altele. Trebuie să-ți treci încrederea prin ciurul minții, altfel ceea ce numeşti tu încredere nu e decât laşitate de cel mai rău soi...

— Cum asta, laşitate?

— Laşitate este să-ți distrugi busola inimii şi sextantul minții pentru a putea spune: ei, nu mai am instrumente de bord, dacă mă rătăcesc, nu e vina mea! Ş-apoi m-am îmbarcat după voința altuia, navigator bun, care mă va scoate la liman! Dar cum ai să faci să deosebeşti drumul cel bun de cel rău, dacă ai ales o dată pentru totdeauna să rămâi în ceață?

Glasul bătrânului se sugruma. Vasili Chiorul luă petiția din mâna fratelui Paparițas care o semnase la urmă. O parcurse din ochi cu o strâmbătură de dispreț.

— Şi cu hârțoaga asta vrei dumneata să ne salvezi, Barba Costas? Sărmanii de noi! Dacă ne curățăm, ne curățăm! La ce-i bună comedia asta? Pune mâzgălitura într-o sticlă şi arunc-o în mare. Dar de ce vrei dumneata să semnez? La ce te duce asta, ai? La drept vorbind, nostromul avea dreptate. Şi tu de asemenea, Barba Costas! De scufundat, tot o să ne scufundăm! Nu-i nicio îndoială! Chiar dacă am prinde-o cu ace de siguranță, grămada asta de scânduri tot nu va mai ține mult...

— Acum câtăva vreme nu vorbeai aşa, Vasili, zise nostromul, care până atunci tăcuse.

Vasili se întoarse către nostrom cu o mişcare bruscă. Ochiul îi scânteia.

— Să zicem. Ei şi? exclamă el cu harță. M-am agățat cu dinții, cu unghiile de o speranță. Era dreptul meu, nu? N-aveam poftă să crăp. Cine zice altfel, îl scuip în față. Acum, am înțeles. Mai bine să mă scufund deodată, bâldâbâc, decât să-mi înghit nerozia bucățică cu bucățică.

Mă pregătesc. Şi mai lăsaţi-mă-n pace cu prostiile voastre!

— Ascultă, Vasili, reluă mecanicul cu blândeţe, am să-ţi povestesc o istorie...

Făcu semn celorlalţi că vrea să se aşeze pe marginea unei cuşete. Dar bucătarul, care dădea semne de nerăbdare, îşi umfla bucile şi se scărpina la subţiori prin ruptura tricoului, izbucni:

— Să ne scufundăm? Cum să ne scufundăm? se indignă el. Sunteţi cu toţii într-o parte, pe cuvântul meu! Cine vorbeşte de scufundat? Va să zică aşa, ai, v-aţi pus în cap să vă scufundaţi? Da' pe noi ne-aţi întrebat, pe noi ăştilalţi? Mamă doamne, de unde gândul ăsta negru? A, e băiatul ăsta, bietul, cu laba lui!... E tânăr, o să se vindece, dar ce-are a face asta cu lada noastră? Ca să se scufunde-s făcute vapoarele? De când, mă rog? Eu nici nu lăsasem bine sfârcurile doicii, că şi băteam mările. Aş fi eu aici, dacă m-aş fi scufundat? Uite ce vă spun, băieţi: pe-afurisita asta de vreme, nici vorbă să pot găti. Şi-atunci, am să aţipesc puţin. Astăzi e miercuri sau joi. Să zicem joi. Ei bine, n-am decât să mă deştept sâmbătă: nici tu vijelie, nici tu harababură, nici tu nimic.

— Aşa-i! zise nostromul plictisit, dând din umeri. Du-te dar şi te culcă, bine c-am scăpat! Ai să te deştepţi în paradisul maimuţelor, pe care bunul Dumnezeu l-a făurit înadins pentru tine... Cine mai semnează? adăugă el.

— Eu.

— Eu.

— Eu.

Doi cărbunari şi un marinar din schimbul lui Iorgos cerură să semneze. Nostromul se aplecă asupra rănitului.

— Ai auzit ce-au spus? întrebă el scoţând batista în care Manos îşi strângea dinţii.

Manos făcu semn printr-o clipire a pleoapelor că da.

Iorgos şterse tâmplele înfierbântate ale rănitului cu aceeaşi batistă plină de salivă.

— Mă doare, şopti Manos.

— Capetan Fortis are să-ți facă o injecție. Şi tu, Pelicane?... Tu semnezi? Şi-afară de asta, ce dracu', mişcă-te! Ți-am mai spus: am nevoie de scândurele!

Năucit, lemnarul îşi îndreptă către nostrom ochii mici, sclipitori.

— Nu iscălesc, zise el Vreți să-mi luați pâinea de la gură? Nu, nu iscălesc Trebuie să scot gologani, gologani mulți" din cauza ăstui damned fool de băiat. Pentru însurătoarea lui. Aşa, ăla n-o să aibă încotro! O să verse zestrea...

Apoi, aruncând o privire lui Manos, tresări:

— Îl doare pe băiat, nu? Scândurele... Îi trebuie scândurele Mă duc...

Se grăbi spre uşă, împiedicându-se în propriile sale picioare. „Bietul om, gândi Iorgos. Existența, însurătoarea băiatului. Hotărât, n-are niciun amestec! Dar ceilalți? Ca nebunii, iată-i înzorzonați eu vorbe mari – pălării garnisite cu flori. Legalitate, disciplină, încredere... pălării de paie înfundate peste urechi, prea largi, ridicole pentru capetele lor şi care – departe de a-i face să semene cu ceilalți – trădează țicneala şi spaima care-i stăpâneşte. Nişte săraci cu duhul cărora li se pare că sunt grozavi. Şi-i arde fiecare câte un mic discurs, plin de demnitate, gesticulând ca coțcării din bilei. Dar dacă rupi coaja cuvintelor, dai de o cocă mizerabilă. Om trăi şi om vedea... asta e toată înțelepciunea lor. Aşteptarea înseamnă acțiune, aşa văd lucrurile nătărăii ăştia. Şi Vasili, care e cuprins de disperare? Şi bucătarul ăsta, dobitoc şi sinistru îmbătat de optimism: «De ce să ne facem gânduri? Totul se aranjează.» Şi ajutorul de mecanic?... Da, Dimitrie, care rămăsese la

postul său, nu semnase, nu voia să semneze. Un iluminat, Dimitrie asta, se credea ocrotit fiindcă purta iconița Sfintei Fecioare. «Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus, nostromule», zicea el. Să te ia dracu'!", gândea Iorgos mâniat. Nu, mare lucru nu e de scos de la oamenii aceştia. Şi dacă printr-o minune vijelia se potolea, chiar şi cei care semnaseră şi-ar lua vorba înapoi şi nu s-ar mai gândi la ziua de mâine.

Iorgos simțea că se zbate într-o vârşă cu ochiurile dese. Câte zvârcoliri inutile! Amărât, numără în minte: şase, nouă, unsprezece... şase, nouă, unsprezece... cu Manos, doisprezece. Nu, nu era de-ajuns! Totuşi, băieții fuseseră zguduiți de accidentul tânărului marinar, şi Barba Costas vorbise ca un înțelept. Era uimitor chiar cum ştia să le vorbească fără să-şi iasă din țâțâni, fără să-i jignească. Iorgos constata lucrul acesta cu o urmă de invidie... Dar nu de asta era vorba. Marea dezlănțuită rodea ca un şancru hârdăul de brad. Nostromul simțea descurajarea pătrunzându-i în suflet. Ce rost avea semnarea petiției? Cine avea s-o expedieze? Când? Unde? Vasili avea dreptate. Mai bine s-o bage într-o sticlă şi s-o arunce în mare.

Cu toate că era abătut şi din ce în ce mai posomorât, nostromul nu se putu abține să nu ciulească urechile. Stând pe marginea unei cuşete şi frecându-şi încet genunchii, Barba Costas spunea o istorie, după cum făgăduise. Era vorba de două muşte care căzuseră într-un vas cu lapte. Una zicea: „La ce bun să murim atât de încet?" Şi, lăsându-se să cadă la fund, se înecă. Cealaltă îşi zise: „N-am nicio speranță de scăpare. Cu-atât mai rău! Dar voi lupta până la capăt!" Şi înotă, şi înotă, izbind laptele cu aripile ei mărunte până într-atâta, că laptele se prefăcu deodată în unt, îngăduindu-i să scape, tocmai când puterile o părăseau.

Nostromul pândea pe fata lui Vasili o tresărire care să însemne altceva decât simpla înțelegere a fabulei. Tocmai îşi

zicea: „Al naibii Costas” şi trăsăturile feței i se destindeau ca să surâdă, când o voce înăbuşită, cu care era deprins, îl sili să se întoarcă.

— Unde e rănitul?

Capetan Fortis sta în pragul postului de echipaj cu o trusă mică în mână. Chipul său rotund şi spânatec era mai palid ca de obicei, poate în contrast cu impermeabilul negru, şiroind de apă, ceea ce arăta că musul îl găsise pe pasarelă.

Oamenii se ridicară, se depărtară de cuşete, şi însuşi Barba Costas se sculă în picioare, strâmbându-se din cauza buboiului. Fortis îşi plimbă privirea apăsătoare de la rănit la micul grup de marinari şi cărbunari. Deodată privirea îi înțepeni. Din ochii negri ce abia se vedeau de sub pleoapele grele, țâşni o lumină tăioasă, amenințătoare. Zărise hârtia pe care mecanicul şef o ținea în mână.

— Dă-mi asta, zise el fără a ridica vocea.

— Capetan Fortis, interveni nostromul, e o cerere pe care...

— Dă-mi asta, repetă comandantul fără să clintească. Îți ordon!

Barba Costas îl cercetă din ochi pe nostrom, înaintă şi-i dădu hârtia lui Fortis. Fără s-o desfacă, acesta o puse în buzunarul impermeabilului.

— Mai vorbim noi despre asta, zise el apropiindu-se de căpătâiul lui Manos.

Luă brațul rănitului şi cercetă îndelung încheietura zdrobită. În timp ce scotea din trusă fiolele şi seringa, Fortis se adresă nostromului cu jumătate de voce, fără să se uite la el:

— Iorgos, pregăteşte ciment rapid. O să-i imobilizăm încheietura, îndată ce injecția îşi va face efectul. Şi încă ceva. Te aştept peste două ore în cabină. Să vii singur. Dacă mai iei pe cineva, te dau pe uşă afară.

XIX

Degeaba se trudea locotenentul Caravițas să deschidă ochii. Ajunse până acolo încât se întreba dacă nu mai doarme, visând că vrea să se deştepte. Tâmplele îl dureau şi în gură avea un gust sălciu. Trăiesc, se gândi uluit. Răsufla greu, cu horcăitul său puternic în bronhii. Chiuveta, roşie de sânge... nu, nu era un vis urât! Nu dormise, leşinase acolo, sub cuier. Abia trăiesc, îşi zise el, sfârâi ca o candelă fără ulei, pe cale să se stingă. Limba lui cleioasă încă mai mesteca gustul acela scârbos... Îl cunoştea de mult... Din ziua aceea blestemată când...

Amintiri vechi i se rostogoliră în minte, ca nişte pietre de țărm rotunjite şi lustruite de bătaia refluxului. Nu mai aveau colțuri, totuşi îl făceau să şuiere.

Revedea ziua radioasă a acelei excursii făcute pe muntele Farnes. Cerul alb, unu fără nori, pe care un uliu plutea aproape nemişcat. Drumurile stâncoase, mărginite de pini. Mireasma puternică de levănțică. La unele cotituri, tamarinii încădrau cu verdeața lor oraşul îndepărtat şi alb. Mai sus, brazii, platanii la un loc. Şi strigătele de bucurie ale grupului de tineri, când un stejar măreț le porunceşte să se oprească, prin frumusețea frunzişului, prin umbra deasă din jurul său şi prin murmurul de apă ce pare să izvorască din rădăcinile sale. Toți camarazii lui Caravițas sunt sleiți. Evanthia e prima. Băieții, încărcați cu rucsacuri şi coşuri, sunt bucuroşi de acest popas de amiază. Obrazul lui Menis, bualat, e stacojiu, Vassos, muzicantul, îşi lasă jos poverile şi chitara, se aruncă pe burta şi bea îndelung de la izvor. Pardalos – ca şi Caravițas, viitor marinar – suflă des şi pare aiurit. Chiar bunul Sotiris, uriaşul, alege un colț unde să-şi poată întinde picioarele, rezemat de un copăcel. Cât despre

tinerele fete, ele s-au culcat în iarbă, cu rochiţele de vară ridicate până la jumătatea coapselor, şi chiar mai sus, căci oboseala e un pretext bun pentru neruşinare.

Caraviţas se simte ostenit Cum să nu fii? Cu toate că eşti tânăr, drumul povârnit, căldura te dau gata! Îngrijorător e că oboseala stăruie. Ceilalţi şi-au regăsit voia bună. Se necăjesc unul pe altul, desfac merindele, mănâncă plăcinte de spanac şi chifteluţe prăjite, toarnă din damigeană în păhărele vin cu mireasmă de răşină. Caraviţas nu are însă nici chef, nici poftă de mâncare. E obosit, obosit ca niciodată şi pătruns de nelinişte. Numai Evanthia îşi dă seama de lâncezeala lui. Devine mai duioasă, îi dă bucăţica în gură, îşi reazemă sânul bogat de braţul lui, îi murmură la ureche cuvinte dulci. Evanthia îşi poate îngădui aceste mici libertăţi: în ochii tuturor, tânărul viitor marinar este de multă vreme logodnicul ei. El se sileşte să mănânce, să glumească, dar fără tragere de inimă. Proasta-i dispoziţie îl desparte de camarazii săi ca un zid. Cum de pot fi atât de mâncăcioşi? De ce veselia lor e atât de vulgară? În prospeţimea pământului acoperit de muşchi domneşte un miros de putregai. Pe lângă asta, lui Caraviţas îi este frig. Priveşte, scuturat de fiori, scoarţa copacului secular şi descoperă în liniile ei torturate chipuri ameninţătoare. Gustarea la iarbă verde s-a sfârşit. Fetele clătesc farfuriile la izvor. Vassos zdrăngăne la chitară, Sotiris caută un colţ pentru siestă. Menis şi Aretia, la braţ, se îndepărtează spre pădure.

Evanthia l-a luat de mână pe Caraviţas. „Vino, îi şopteşte ea, cunosc un colţişor unde o să ne simţim bine...” Cu ochiul stins, Caraviţas o urmează, dorind din tot sufletul ca fata să-l ducă la soare. O cărare abruptă coboară până la un fel de colţişor, scobit de sus în jos în coasta muntelui. O vedere panoramică îşi desfăşoară aurita-i măreţie până la golful Salonic înecat în ceaţă. Soarele bate cu putere, dar ei

sunt la adăpost de privirile indiscrete. Evanthia se aruncă de gâtul lui Caravițas, îl sărută cu patimă, înfocarea tinerei fete, mai mult decât soarele, încălzeşte inima înghețată a viitorului marinar. Pământul e acoperit de un strat de ace de pin. Tinerii se rostogolesc pe jos, înlănțuiți, îmbătați dintr-odată unul de altul. Au ei un anume chip de a face dragoste, pentru că Evanthia e încă fecioară. „Ce-o să-ți mai dau, când o să ne luăm?” întreabă ea ori de câte ori tânărul devine mai întreprinzător. Caravițas s-a resemnat. Jocurile lor de dragoste au început pe când el nu era decât un adolescent, iar Evanthia o fetiță.

Cu anii, au devenit atât de rafinați, încât simpla îmbrățişare li se pare aproape de prisos. Astăzi însă Evanthia e mai înfigăreață, mai crudă, mai nesățioasă ca de obicei. Spinul dorinței se înfige ici şi colo. Dar, lipsite de potolirea adâncă, aceste încleştări rod rezistența nervoasă. De altfel, e şi timpul să se întoarcă la ceilalți. „Du-mă în brațe până sus”, îi cere tânăra, drăgăstoasă. Orgoliul bărbatului învinge împotrivirea, îngrijorarea inimii şi a muşchilor. Caravițas o ia în brațe pe Evanthia şi o duce, cu dinții strânşi, pe cărarea ce urcă. Gâfâie. În gură, scuipatul i se îngroaşe, musteşte în colțurile buzelor. Scuipatul? Durerea asta care îi străpunge umărul... Caravițas îşi lasă jos povara. Scuipă. Varsă. La picioarele sale, florile de muşețel se scaldă într-un lichid negru, vâscos. Cu dosul mâinii, fără să-şi dea seama, Caravițas se şterge la gură şi se uită la Evanthia. Niciodată nu va ierta sorții expresia tinerei fete, ochii ei negri holbați de groază şi de milă!... Atunci s-a rupt arcul. Chiar în clipa aceea, acolo, sub creasta Parnesului, în fața peisajului fără de seamăn al Aticei. Niciodată nu va uita această clipă, niciodată. Ce a urmat are puțină însemnătate: studiile întrerupte şi reluate, sanatoriile, primele călătorii pe mare, întoarcerile bolii, noile călătorii. Pentru Caravițas totul s-a sfârşit în acea clipă de

umilire vitală, în fața groazei pe care-o inspirase femeii iubite! Pe lângă asta, moartea nu e nimic. Când i-o veni ceasul, îi va fi destul să recheme acea clipă înțepenită în amintire, ca să alunece, fără nicio părere de rău şi fără împotrivire, în neființă.

Când i-o veni ceasul... Încă nu i-a venit. Galben, zace pe jos, lângă cuierul îmbibat de propriul său miros: Miros de mort!... Ah, nenorocitul ăsta de vapor îl dezamăgeşte, îi spulberă speranța! „Se ține încă, afurisitul...” gândeşte necăjit Caravițas. Vaporul stăruie şi el să înfrunte legile firii. Strigă, se vaită, trage să moară, dar e tare al dracului, o mai duce încă, destulă vreme poate, pentru a supraviețui unui om care-şi varsă plămânii. Cum? Caravițas avea să-şi dea sufletul în această cabină mizerabilă? În loc să se scufunde odată cu vasul, avea oare să i se arunce leşul peste bord, cum se aruncă cenuşa şi gunoiul? Ironia unei asemenea înlănțuiri a lucrurilor îi îmboldeşte ultimele puteri. Nu, doar nu de asta şi-a măsluit el actele, nu de asta a înfățişat autorităților din port un certificat medical mincinos, nu de asta s-a căznit atâtea săptămâni! A ales Port Polis, ca să moară marinar. Vasul e condamnat, ca şi el. Nu se poate ca unul dintre ei să-l lase în drum pe celălalt. Dacă vaporul se ține scai de viață, Caravițas o să se țină şi el. Oricum, nu mai era vorba decât de câteva zile, poate chiar ore.

Locotenentul deschise ochii. Se uită la ceas. Era timpul să-şi ia cartul în primire. Omul care şi-a hotărât ora morții găseşte în ideea lui fixă un izvor de energie nebănuită. Caravițas izbuti să se ridice în picioare, să-şi pună impermeabilul. Cu capul în jos, el se repezi pe scară, spre camera de navigație. Dar abia sui câteva trepte şi fu nevoit să stea locului, cuprins de amețeală. Îşi reluă apoi urcuşul, mai încet. Port Polis cădea în nas, încerca să scape în adâncuri, ca o balenă cu căngile înfipte în trup. I se apropia şi lui ceasul...

Pe pasarelă, cu picioarele în ceață, o siluetă neagră se încovoia sub palele vântului. Caravițas se apucă de un scripete. Apa sărată a spumelor îi şfichiuia obrajii. I se părea totuşi că respiră mai în voie cu o mişcare a capului dădu să înțeleagă secundului că a venit să-l înlocuiască Panaiotis îi arătă un punct pierdut în hăul zărilor. La câteva mile de Port Polis, un alt cargou se lupta cu vijelia.

Caravițas tremura din toate mădularele. Frigul i se cățăra ca un mele de-a lungul spinării şi devenea sloi, devenea junghi. Lumina searbădă avea bruşte scăderi de tărie. Cargoul care trudea în depărtare dispăruse. Locotenentul trase aer pe nas. Pleurele îl dureau groaznic. Lipite de plămânii găuriți, ele simțeau orice schimbare de presiune atmosferică, asemeni celui mai sensibil barometru. Durerea pătrunzătoare îi da de ştire că dincolo de acalmia relativă ceva era pe cale să înceapă pe întinderea fără de margini răscolită de musoni.

Întâi, alergând într-un spațiu mai vast, valurile îşi lungiră galopul de fiare apocaliptice Lucitoare, negre sau roze, nechezătoare, spumegânde, ele încălecau dintr-un salt pe Port Polis, făcând să țâşnească stropiturile lor albe până în vârful arborelui mare. Curând, bubuituri înăbuşite, produse parcă de explozii submarine, ritmară melopeea vântului. Valurile, împiedicate, în loc să-şi desfăşoare coamele de spumă, se căscau în chip de pâlnii învolburate. Vasul era scuturat în toate părțile. S-ar fi zis că e un ataxic apucat de dănțuiala lui Saint Guy[8].

Locotenentul îşi apăsa cu mâna pieptul dureros. Un rânjet îi încreți buzele. Ieşi de pe pasarelă ca să intre în camera de navigație. Acolo fu întâmpinat în treacăt de

---

[8] Maladie care se caracterizează prin contracții muşchiulare involuntare şi lipsă de coordonare a mişcărilor.

privirea deznădăjduită a timonierului Tassos Tifunias. Vasul devenise atât de năbădăios, încât abia mai putea ține timona. Încordat pe ea, cu vinele gâtului umflate de sforțare, timonierul se trudea să păstreze direcția. Aştepta un ordin care nu mai venea. Ce naiba o fi făcând locotenentul? Vântul îşi schimbase direcția şi-l lua pe Port Polis de-a curmezişul. Cu jocul pe care îl avea timona, cel mai mic „val nebun" putea să dea vasul peste cap. Timonierul era asudat leoarcă. Se uită pieziş către Caravițas, care se aplecase deasupra hărților. Îşi luă inima în dinți şi-l întrebă:

— Schimbăm drumul, locotenente?

— Nu. Tot aşa... bombăni Caravițas. Cerceta pe hărți drumul adevărat al vasului.

Port Polis fugea de furtună spre sud-sud-est. Dar căderea vântului arăta că uraganul se preschimbă în ciclon. Vântul se rotea către stânga, împingând vasul spre zona cea mai periculoasă. Trebuia primit aşadar din prova tribord şi menținut cât mai mult posibil noul drum. Manevra era clasică. Niciuna, în afară de aceasta, nu dădea cargoului vreo şansă cât de mică de scăpare din suprema încleştare a musonilor.

Locotenentul îşi stăpâni cu mare greutate bucuria care desena pe buzele sale strânse un zâmbet ironic. Ținea, în sfârşit, în puterea sa destinul vasului şi propriul său destin. Era destul să nu facă nimic. În jumătate de oră, cel mai târziu, cargoul va fi apucat de o trombă de apă învolburată, înaltă cât un munte. Se va scufunda repede, în zgomotul arborilor smulşi şi al tăbliilor zdrobite. Splendoarea sălbatică a catastrofei va desființa orice suferință. Un sfârşit de lume va înlocui sfârşitul fără de sfârşit, moartea înceată şi degradantă căreia îi era făgăduit el, Caravițas, marinar înnăscut, odinioară tânăr plin de speranțe, îndrăgostit de dragoste, de vasul lui, de călătoriile lungi pe căile totdeauna virgine ale oceanului. Cum adică? Mântuirea era acolo, la

răspântia vânturilor, la îndemână, şi Caravițas să aleagă înăbuşirea clipă de clipă, ruşinoasă, în sânge, flegmă şi puroi? El e condamnat. Şi cufărul ăsta putred, la fel. Nişte nebuni l-au echipat o ultimă dată, în bătaie de joc, dar zilele îi sunt numărate. A înfruntat cimitirul epavelor, dar nu va ajunge niciodată la capătul călătoriei. Atunci? Să-l mai lase să sufere pe acest Matusalem, această ruină, această biată carcasă care şi-a făcut datoria şi nu mai aspiră decât la repaus, la dulcele vis legănat pe fundurile nisipoase? Nu, bătrân frate, nu! Îți vei căpăta lovitura de grație! Aşteaptă; aşteaptă puțin! Iată-ne la capătul impasului! Acolo, acolo, masa oceanului se va învolbura şi ne va izbi între ochi şi totul se va sfârşi, se va mistui!

Înfrigurat, cu inima bătându-i tare, locotenentul se uită la cronometru. Peste jumătate de oră, o jumătate de oră cel mult...

La câțiva paşi de el, Trifunias se lupta cu vasul care nu mai voia să ştie de timonă. În viața lui de timonier nu avusese de stăpânit o barcă care să meargă atât de prost. Aşa încât neputința îl înspăimânta şi-i tulbura reflexele. Portavocea tutui prelung. În numele lui Fortis, care se ocupa de marinarul rănit, mecanicul şei se arăta îngrijorat de mersul vasului. Locotenentul Caravițas, stăpân pe el, îl linişti. Vântul îşi schimbase direcția. Şi-o va mai schimba. Nu era nevoie să schimbe drumul.

Uraganul gemea, urla, şuiera în întunericul devenit mai des. Câteodată sorbea cargobotul în gol, asemenea unei uriaşe ventuze gelatinoase, smulgându-i din apă şi înnebunindu-i elicea. După o clipă îi dădea drumul iar să cadă greoi în fierberea misterioasă în care Port Polis se năpustea, cu capul înainte, împotriva unor ziduri nevăzute, Din această pricină, timona ori se înțepenea, prinsă ca într-o menghină, ori se lăsa brusc în voie, ca şi cum arborele de transmisiune s-ar fi rupt deodată. Cu picioarele depărtate,

timonierul se lăsa cu toată greutatea pentru a ține piept mării, apoi se dădea în lături repede, când timona se libera, riscând să-l apuce în mişcarea sa. Dar nu putu scăpa de o sucitură nebunească a ei, şi unul din minere îl atinse rău la gură. Un fir subțire de sânge îi brăzda bărbia.

— Domnule locotenent, zise el plouat, nu mai pot! M-a apucat amețeala. Nu mai pot, vă spun.

Caravițas îl măsură din cap până-n picioare. O cută răutăcioasă mai sus de nas îi trăda mânia.

— Ei da, chiar e şi momentul să faci nazuri! Nu-i nimic! Lasă-mă la timonă!

Tassos Tifunias se supuse, dar o nouă sucire a cârmei fu cât pe-aci să-l trântească pe locotenent. Caravițas avu nevoie de toată energia lui pentru a se împotrivi presiunii formidabile a oceanului. Îşi încleştă fălcile şi apucă timona cu toată puterea. Nu atât din orgoliu, cât mai ales din voința sălbatică de a-şi împlini soarta. O jumătate de oră, numai o jumătate de oră... De-ar trebui să se lege de timonă, de-ar trebui să-ndure chinurile morții, se va ține totuşi tare.

De multă vreme, de foarte multă vreme locotenentul nu mai avusese prilejul să țină timona cu propriile lui mâini. Era surprins să simtă prelungindu-i-se în muşchi acest refuz viu al vasului de a-şi continua drumul. Port Polis tremura de sus până jos, se ridica pe spate, sărea în lături ca o vită apucată de nebunie, care simte primejdia. Freamătul zbuciumului lui se transmitea prin unde în fiecare abatere, fiecare lovitură de întoarcere a valului cerea omului de la timonă o contopire vitală, un mimetism al cărnii şi al sângelui. A ține timona însemna să te faci una cu trupul şi oasele vasului, să te faci coaste bătute de mare, să te faci punte încordată, catarge împotrivindu-se atacului mării. A ține timona însemna mai întâi să simți oboseala, disperarea vasului, rătăcirea şi bărbăția lui, dar mai însemna să-i previi abaterile la dreapta şi la stânga, să-l

aperi de loviturile cele mai sălbatice, să-i uşurezi suferinţa. Caraviţas, lipit de timonă, ducea cu marea o luptă fără speranţă, corp la corp. Da, chiar aşa! Şi trupul său părea una cu al vasului, îşi punea în joc ultimele forţe, isteţimea şi ştiinţa sa. O tulburare ascuţită se furişă în inima locotenentului. Era poate numai o durere, o suferinţă, dar la dimensiunile vasului. Era poate numai beţia împotrivirii, dar împărtăşită de vasul întreg. Etrava se ivea încă o dată din îngrămădirea de spumă, şi Caraviţas, sfâşiat de uimire şi disperare, îşi însuşea triumful ei fugar. Vasul se afunda iarăşi în adâncuri, şi locotenentul îşi pleca fruntea, ca şi cum ceafa i s-ar fi încovoiat sub genunchiul unui inamic neîndurător. Cu ochii holbaţi, cu obrajii supţi, cu pete întunecate pe frunte, el împrumuta vasului viaţa lui, îl însufleţea cu voinţa lui, devenea zălogul, miza unui joc teribil. Păstra drumul cu înverşunare. Nu mai ştia însă pentru ce.

— Domnule locotenent, zise sfios Tassos Tifunias, cred că acum pot să reiau cârma.

Caraviţas se uită ţintă la timonier, de parcă ar fi ieşit dintr-un vis. Cine era omul acesta în flanelă de lână groasă, cu fălcile puternice, cu ochii apropiaţi? Oboseala tulbura vederea locotenentului, îi lăsă lui Tassos cârma. O durere ascuţită îl sfârteca, îi străbătea mădularele! Era ca şi cum ar fi fost smuls, încă viu, de pe crucea răstignirii sale.

— Atenţiune! zise el cu voce înăbuşită.

— Atenţiune! repetă mecanic timonierul.

— Cârma stânga, încet! Patruzeci şi cinci de grade!

— Cârma stânga. Patruzeci şi cinci de grade! repetă Tassos, îndeplinind manevra.

Şi scoase un oftat căruia Port Polis îi răspunse, ca un ecou printr-un scârţâit prelung.

XX

Înainte de-a sui la comandant, Iorgos se abătu pe la bucătărie. Venise momentul să se lovească de Fortis. În aşteptarea ciocnirii care se anunța brutală, îi era sete.

Nostromul refuză vinul răşinat pe care i-l întindea bucătarul. Bău apă. Îşi dădu puțină pe mină şi pe față. Această purificare îi ridică, nici el nu-şi dădea seama cum, sentimentul demnității. Pe când se ştergea cu o cârpă şi sta rezemat de perete, privirea îi fu atrasă de pânza deasă pe care un păianjen o țesuse între burlanul cuptorului şi tavan. Pe jumătate ascunsă în crăpătura dintre scânduri, gângania neagră şi păroasă pândea o pradă ce nu părea a se ivi. Fascinat, Iorgos nu putu câtva timp să se sustragă acestei privelişti. În mijlocul oceanului zbuciumat, fără să aibă habar de vijelie, mica şi stupida răpitoare spera că un alt animal mărunt, mai inconştient decât ea, va veni să i se prindă în clei. Un sentiment de răzvrătire veselă îl apucă pe Iorgos. Ce era tâmpenia asta care se numea viață? O zădărnicie nesfârşită, țesându-se din lucruri fără niciun rost, până când nu mai rămâne decât un grăunte de nisip aruncat încoace şi-ncolo, în infinit. Dar toate sunt fără niciun rost pe acest cufăr al diavolului! Fără niciun rost să crezi că ar mai putea fugi multă vreme de vijelie. Fără niciun rost e să te încăpățânezi a-l cârmi. Fără niciun rost să umbli cu petiții. Fără niciun rost să ții piept comandantului. Şi nu era culmea absurdului să-ți speli mâinile la bucătărie cu câțiva stropi de apă, când apa din jurul tău se urcă până la cer?

Nostromul rânji pentru sine, spre uimirea şi neliniştea bucătarului.

— Îți iau cârpa, mormăi ei în urechea bucătarului. Ți-am risipit apa de pomană. Eu de-o baie am nevoie, să fac o

baie.

Fără să mai aştepte, desprinse impermeabilul ce atârna lângă rafturile pe care vesela se hâţâna, trăncănind şi săltând, îl îmbrăcă, îl încheie, şi-şi puse cârpa la gât. Bucătarul îl privea cu gura căscată. De emoţie, guşa de grăsime începu să-i tremure. Urlă:

— Te sui pe punte? Ce, nu ţi-e bine? Ai căpiat?

I se părea o nebunie ca Iorgos să-şi pună viaţa în joc fără să aibă de îndeplinit un ordin. Iorgos ridică din umeri şi, cu picioarele depărtate, cu paşi mărunţi, sacadaţi, o luă de-a lungul culoarului. Sui o scară, apoi alta. Dar în clipa când voi să împingă uşa glisantă a tambuchiului, presimţirea unui pericol iminent îi strânse inima. Poate că nu era decât apropierea mării, larma ei dezlănţuită, zgomotul ei mătăsos de târâtoare, amestec de tunet îndepărtat şi de atotprezenţă ascunsă, de atac furios şi de capcană vicleană. „Sunt pe cale să fac o prostie... îşi zise nostromul fără a-şi desluşi cugetul. Vreau să-mi dovedesc mie însumi ceva, dar ce anume?...” Ce noimă avea sfidarea asta singuratică îndreptată asupra mării? Nu era mai curând o fugă înainte? „Oare am într-adevăr nevoie să mă măsor cu această vrăjmăşie oarbă?” i se mai întreba nostromul. Răspunsul era da, în mod inexplicabil.

Port Polis îşi ridica etrava. Iorgos împinse uşa deasupra capului său şi apăru pe punte culcat pe burtă, zbătându-se în apă, înghiţit pe loc de un torent care se revărsa de la prova spre pupa. Agăţat de clanţă, fu luat şi dus în sensul de închidere al tambuchiului, pe care, fără să vrea, îl închise. Nu avu timp să-şi vină în fire. Un formidabil pachet de apă, deşi sfărâmat în avântul său de comanda vasului, îi căzu pe şale de sus în jos doborându-l şi înecându-l. Etrava se ridică iarăşi, scuipând apa prin nara ancorei, şi apa îmbarcată de prova, trecu peste trupul nostromului ca un torent.

Într-o licărire de conştiinţă, Iorgos înţelese că vijelia intrase în faza supremă. S-ar fi zis că e o culme a suferinţei, după care nu poate să urmeze decât iertarea, fie prin moarte, fie prin somn. Era o uriaşă spargere de diguri, o larmă necontenită care îţi umplea ochii, gura, capul; o sălbatică împreunare a vântului cu apa, presărată de strigăte îngrozitoare, care ajungeau adesea, în ascuţimea lor, până la tăcerea mincinoasă de dincolo de urechea omenească. Era o explozie fără margini de violenţe potrivnice, ligheanul enorm al mâniei care se făcea ţăndări, clătinând universul. Un muget feroce anunţă a doua năpustire a talazului. O lovitură puternică izbi în bordajul vasului, şi apa căzu pe punte făcând un zgomot asurzitor. Iorgos fu aproape turtit de prăbuşirea lichidă, atât de grabnică, de parcă cerul s-ar fi năruit dintr-odată. Simţi că oasele îi trosnesc. Zăpăcit, gâfâind, crezu că aude în toiul acestei tânguiri nedesluşite clopotele de bronz ale vijeliei. Vibrarea lor profundă, armonioasă, era un dangăt al morţii.

Iorgos făcu o sforţare disperată, căutând să se ridice pe genunchi, fără a da drumul clanţei. Dar era peste puterile sale să învingă apa ce năvălea dinspre teugă şi-l mâna de-a lungul torentului. Era tot atât de neputincios ca un om atârnat cu o singură mâna de o grindă, deasupra hăului. Puterile îi slăbeau. La următorul pachet de apă ce va cădea peste el, îşi va da drumul şi va fi măturat. Ispita morţii alunecă dulceagă, furişându-i-se în vinele de gheaţă. Pacea îl aştepta, era aproape. Avea gust de miere, era lumină bălaie, zumzet de bronz. Ce pace, dragii mei, ce pace! Cu toate că se zbătea să răsufle, Iorgos aluneca spre neant cu o minunată uşurinţă. Presimţirea unei linişti neobişnuite îl făcea să zâmbească. Şi cum ştia că această linişte însemna moartea, dorinţa de a zâmbi stârnea alt zâmbet, ironic, dar mai îndepărtat, mai şters. Şi îndărătul acestui zâmbet mijea un altul, încă mai şters, mai negrăit.

Astfel, din surâs în surâs, Iorgos se îndepărtă spre abisuri de linişte misterioasă...

Când îşi veni în fire, chipuri cunoscute se aplecau asupra lui: frații Paparițas, Vasili, Stathis, bucătarul Sotiris.

— Domnul fie lăudat, zise unul din frații Paparițas, deschide ochii.

— Dar ce credeai? întrebă Stathis, chipurile în zeflemea, dar mişcat. Un voinic ca el...

— Eu i-am spus, comentă bucătarul. Trebuie să fii țicnit să te urci singur pe punte.

Nostromul îşi plimba privirea, încețoşată încă, de la unii la alții „Ce pace, dragii mei, ce pace!” murmură el, dar nimeni nu înțelese ce spunea. Încet-încet, îşi dădu seama unde se află. Era întins la capătul de jos al scării care duce la tambuchiu. Acolo sus, marea lovea şi cădea iarăşi pe punte, cu zgomotul înăbuşit al unui cadavru imens care se prăbuşeşte. În genunchi, ud leoarcă, Vasili îşi apropie ochiul zdravăn de fața lui Iorgos.

— Cum te simți, nostromule?

— Bine, băiete, am dormit bine, zise nostromul.

Iorgos îşi schimbase hainele şi se încălzise la postul de echipaj. Un pahar mare de rom îl ajutase să-şi recapete puterile. Hotărî că e timpul să urce la Capetan Fortis.

De fapt, era puțin cam beat. Dar beția lui se traducea printr-o amorțire a corpului, nu a spiritului. Mai zăbovea în el ceva din paşnicul ținut de la capătul nopții de unde se întorsese, ceea ce nu-l împiedica de loc să aibă gânduri limpezi, într-un cuvânt, suferise o despărțire totală de sine şi-i rămăsese un fel de a păstra distanța față de realitate. Zadarnic îşi dădea seama, cu mare ascuțime, de primejdia în care se afla vasul, naufragiul iminent nu mai interesa decât suprafața ființei sale De asemenea, temerea cu care privise o explicație cu comandantul dispăruse cu totul. Era

mai lucid ca niciodată, curajos, nepăsător, gata de o luptă de ariergardă numai de plăcere.

Comanda vasului era ca o stâncă în larg bătută de trombe de apă, asediată, împresurată de o resacă oarbă, stăruitoare, cu o rezervă nesfârşită de forţe. Când pătrunse în cabina comandantului, Iorgos îşi zise că vacarmul mării, ajuns la culme, avea să le împiedice convorbirea.

Fortis sta într-un fotoliu turnant, cu faţa spre uşă, ca şi cum l-ar fi aşteptat de câtăva vreme pe vizitator. Iorgos rămase în picioare, ţinându-se de uşorii cuşetei. Paloarea bolnăvicioasă a comandantului îl impresionase întotdeauna pe nostrom. Ea nu se potrivea de loc cu sănătatea marinarului. Fără privirea neagră de sub pleoapele umflate, omul ar fi părut o păpuşă uriaşă de ceară. Dar era privirea aceea... Rostul acestui munte de carne era să adăpostească o privire ascuţită, nespus de vie.

— ...întârziat, nostromule!

— ...dreptate, şefule! Dar ce-are a face? suntem toţi cu un picior pe lumea cealaltă...

Ochii lui Capetan Fortis se aprinseră, dar nimic nu se clinti pe chipul său spânatic.

— ...vrei să zici?

— ...are să stea, şefule!... În curând zise nostromul arătând cu mâna ceasornicul de bord.

— ...sunt vorbele astea?... să zici că vom naufragia?

— ...înţeles, şefule!

Oceanul ciocănea în comandă şi în cabină cu lovituri de berbec, reglementând întreruperile dialogului. Cuvintele porneau după ce zgomotul loviturii se prefăcea într-o rostogolire de pietre. Găurite ici şi colo de zornăiturile învălmăşite ale valurilor frământate, ele se repezeau îngrijorate s-o ia înaintea loviturii următoare ce avea să zguduie vasul. Însă resaca le ajungea, le înghiţea în

prăbuşirea ei asurzitoare.

— ...ancora limbii, mormăi Fortis. Întăriţi oamenii împotriva mea. Crimă... Îţi aduci aminte de marinarii de pe...

Nostromul ghici.

— ...Pergamos, şefule? Oho? E mult de-atunci... Mult înainte de...

— ...nu mai sunt legi astăzi? Uite... Complot împotriva căpitanului... căutaţi prin... muncă silnică... te gândeşti că aş putea să te pun în fiare...

Nostromul ridică din umeri:

— De ce mă ameninţi, şefule?... Vrei să mă sperii?

Fortis îşi arătă dinţii mici şi negri într-un zâmbet silit, dar ochii săi nu-şi schimbară expresia.

— ...te cunosc, ce mai... zise el împăciuitor. Un căpăţânos ca tine, da de unde... Dar tu de ce îndemni oamenii la revoltă?

— ...vorbă mare, şefule!... semnat o cerere... contra dumitale nimic. Dimpotrivă... te iubim mult. Noi suntem contra blestematului asta de...

— ...cuiambuc, cum îi zici tu. Ei bine, cuiambucul ăsta sunt eu! Eu!

Fortis se opintise şi se bătea în piept cu pumnu-i uriaş. Iorgos se apropie de comandant cu un pas, pe care ruliul îl abătu spre babord.

— ...dumneata, poate, zise el. Dar şi noi... Îmbarcaţi pe aceeaşi ocnă...

Fortis îşi încruntă sprâncenele. O uşoară şovăire îl făcu să vorbească în contratimp. Îşi mişca buzele, dar sunetele glasului său erau acoperite de larma cumplită a valului ce se spărgea. Tăcu câteva clipe, cu urechea la pândă...

— ...să zicem, reluă el. Port Polis... cam vechi...

şchioapătă. Dar bine, nenorociţilor, dacă săpaţi disciplina... credeţi voi... scăpaţi...

— ...lângă dumneata în vijelie... dacă o mai fi un „pe urmă”... părăsim barca.

Mimica, umerii lui Capetan Fortis exprimau mirarea. Nostromul reluă:

— ...şi-a trăit traiul.

Strângând braţele fotoliului, comandantul se aplecă spre Iorgos cu bunăvoinţă.

— ...eu, căpitanul vostru, vă spun că poate să reziste.

Nostromul rânji tăcut.

— Foarte frumos, şefule! Dar dacă avem noi... dreptate, cui cerem socoteală?... fie prea târziu!

La cuvintele „a cere socotea” Fortis îşi îndreptă pieptul, îşi părăsi locul, nu fără trudă, şi fu aruncat până la bibliotecă, de care se lovi brutal. Câteva cărţi se desprinseră şi căzură fără zgomot. Cu o lovitură de picior mânioasă, Fortis le trimise în celălalt capăt al cabinei. Iorgos îşi dădu atunci seama că podeaua era presărată cu cioburi de sticlă provenind, fără îndoială, de la geamurile dulapului. Voi să spună o vorbă, dar Comandantul îl opri cu un gest. Cu faţa vânătă, pe care se zugrăvea răceala, cu o privire ameninţătoare, Fortis îl măsură o clipă pe nostrom. Vorbi iarăşi în contratimp, şi mânia sa fără glas deveni deodată grotescă. Se strâmbă, aruncă o privire spre fereastră şi se aplecă iarăşi spre nostrom:

— ...ordon... încetaţi... agitaţie... să ascultaţi!

— Să ascultăm?

— Fără condiţii, ca buni marinari ce sunteţi!

Iorgos ridică spre comandant capul său cărunt, dar energic.

— Nu!... oameni liberi!... nu marionete!

Ochii lui Fortis nu mai erau decât o crăpătură din care

țâşneau priviri amenințătoare. Iorgos îşi strângea pumnii. Simțea o bucurie sumbră căreia nu ştia ce nume să-i dea.

— Ei drăcia dracului! urlă Fortis, şi glasul său acoperi deodată vuietul vijeliei. Ați semnat un contract! Sunteți plătiți gras ca să ascultați!

Cu toate că Fortis se apropiase de el, gata să-l atingă, nostromul nu clinti. Pentru prima oară îl vedea pe comandant scos din sărite. La un om cu firea lui, mânia nu înseamnă decât tulburare, deci slăbiciune. Nostromul simțea că se apropie de un deznodământ. Care? Nu-şi dădea seama. „Dacă mă loveşte, ce fac?” se întreba el. Întrebare zadarnică. Nu mai putea de bucurie.

— Ne-am legat, în adevăr, strigă el. Ne dezlegăm! Suntem marinari, nu ne-am jurat, nu ne-am călugărit, pe cât ştiu!

— Te crezi într-o barcă de pescuit, sau ce-ți închipui? urlă iarăşi Fortis, care nu înțelesese. Sunteți înscrişi pe un rol de echipaj, dar nu sunteți marinari! Mişei! Mutre de iulie! Asta sunteți! Tu cel dintâi! Clienți ai spânzurătorilor! Dar o să vă coste scump, să nu ziceți că nu v-am spus!

Asemeni unui surdo-mut, nostromul urmărise mişcarea buzelor lui Fortis, fără de care nu i-ar fi putut înțelege ultimele cuvinte. Aşteptă să se mai potolească vuietul şi rosti, la rândul său, cât se poate de limpede:

— ...marinari, şefule! Şi marinari vom fi până la sfârşitul zilelor noastre!... Servind pe o luntre care să ne ducă la liman... nu pe luntrea lui Caron.

Ochii lui Capetan Fortis clipiră. Omul părea nedumerit.

— Caron? întrebă el. Caron ai spus? Numele faimosului plutaş, temut de cei vechi, îl izbise. Poate din cauza luminii subpământene a vijeliei. Poate pentru că nu se aştepta să-l audă în gura şefului de echipaj. Mânia se

potoleşte, când e luată pe negândite. Fortis se întoarse şi cercetă busola fixată în tavan. Făcu un pas înspre fotoliul înşurubat în podea, se răzgândi, şi cu un gest obosit îl invită pe nostrom să se aşeze pe locul său, iar el aşteptă până ce cabina se aplecă într-o parte, pentru a se lăsa pe patul de piele Iorgos, după o clipă de şovăire, luă loc în fotoliu. Prost înşurubat, scaunul se cam hâțâna la fiecare ruliu.

— ...trecerea? întrebă Fortis. Crezi că e greu?

Nostromul se uită la Fortis fără să priceapă. Acesta făcu un gest de nerăbdare.

— ...întreb, zise, ce crezi... e greu să mori? Iorgos rânji.

— ...încă nu mi s-a întâmplat, şefule! Sau, mai bine zis, da, răspunse el, devenit deodată serios... acum o jumătate de oră, chiar o jumătate de oră!

Fortis nu putea să prindă înțelesul acestui răspuns. Nici măcar nu-l intriga, ținând seama de împrejurări, dialogul era plin de ascunzişuri. Era zadarnic să-l urmărească în meandre care nu duceau nicăieri. Cei doi bărbați păstrară câtva timp tăcere. Iorgos se mişcă în fotoliu. Stătea rău. Cu capul în jos, cu palmele puse pe genunchi, Fortis părea să mediteze. Valul dădu o lovitură, şi picurii de spumă întunecară ferestruica. S-ar fi zis că o mână voia să închidă ochii vasului.

— ...cinci zile... cel mult şase, ajungem la Bombay, mormăi Fortis, uitându-se pieziş către nostrom.

Iorgos făcu semn cu capul că nu.

— ...şapte zile? întrebă Fortis.

Obrazul său fleşcăit se încordă deodată. Avea expresia unui dascăl care fără voie, vrea să sugereze şcolarului răspunsul cuvenit. Nostromul dădu iarăşi din cap.

— Niciodată... zise el.

Fortis rămase nemişcat, cu mâinile înfipte în marginea canapelei, şi ruliul îl ridică aproape în unghi drept deasupra

şefului de echipaj. O umbră de roşeaţă îi coloră fruntea şi umerii obrajilor. „O să se arunce asupra mea”, gândi Iorgos. Dacă ar putea, m-ar ucide... Nu i-ar fi fost greu să-i vie de hac acestui uriaş în declin.

Era totuşi probabil că n-ar fi ridicat mâna asupra comandantului, dacă acesta s-ar fi aruncat asupra lui. Continua să i se pară că nu e decât un martor al lui însuşi. La ce bun să i se opună fizic lui Fortis? îl înfrunta moraliceşte. Raita pe care o dăduse prin lumea cealaltă şi din care era cât pe-aci să nu se mai întoarcă desfiinţa ascultarea, respectul şi atâtea alte reflexe care împiedică pe un vechi marinar să-şi despoaie comandantul de prestigiul său. Îl ţinea pe Fortis ca pe jăratic. De ce să-şi facă mustrări! Bătrânul maimuţoi ar fi trebuit să ştie că Marele Cosaş ce-i pândea o să-i smulgă şi lui galoanele.

Dar Fortis nu se clintise. Se mulţumea să-l ţintuiască pe nostrom cu o privire scânteietoare pe care mânia o presăra cu sclipiri de aur şi care scăpa din crăpătura strâmtă a pleoapelor ca un pumnal încrustat. Ciudatele mişcări ale fălcilor mărturiseau efortul de a se stăpâni. În cele din urmă scoase din buzunar hârtia plină de pete pe care o confiscase la postul de echipaj şi-o flutură pe sub nasul nostromului.

— Şi asta? zise el cu voce răguşită... Dacă crezi că ne înecăm până la Bombay, de ce asta?... La ce bun porcăria asta? Ai? Răspunde! De nu... de nu...

Fortis îşi clătină pumnul uriaş în care mototolise hârtia. Pentru prima dată Iorgos îşi pierdu cumpătul. Hârtia n-avea niciun rost. Şi totuşi... o lucrare nedesluşită de reconstituire se petrecea în conştiinţa lui. Da, chestiunea nu putea fi înlăturată cu una cu două. Ea nu se topea în rânjetul nepăsător cu care înfrunta mânia comandantului. Ea nu se lăsa redusă la obişnuita măsură a neantului. Ceva greu, încâlcit, se mişca în nedumerirea lui Iorgos. O idee

prizonieră care nu ajungea să se smulgă din legăturile în care o resemnare ironică o strânsese. Deodată, rănită, dar irezistibilă, ea îşi luă zborul.

— Pentru ce, şefule? strigă Iorgos. Pentru ce?... Pentru onoare.

Fortis se pregătea să rupă în bucăţi petiţia echipajului, ca să-i arate ce preţ pune pe ea. Îşi întrerupse gestul şi rămase ca împietrit. Încet, puse hârtia la loc în buzunar. Chipul său oglindea mirarea mărginită a unui om căruia i se vorbeşte într-o limbă străină. Voi să se ridice în picioare, dar de două ori raliul îl aruncă înapoi pe cuşetă. La a treia încercare, izbuti să-şi ţină cumpătul cu preţul unor mari sforţări. Făcu câţiva paşi stângaci până la uşă, o deschise şi inspectă culoarul. După ce închise uşa la loc, veni iarăşi lângă nostrom, care rămăsese în fotoliu.

— ...astea-s prostii, mormăi el. Ascultă-mă bine, Iorgos! Te fac om bogat!... Îţi dau o cincime din partea mea... Cam trei mii de dolari... o avere...

Se întrerupse, aşteptând să treacă resaca şi pândi reacţia nostromului. Acesta era atent, nimic mai mult.

— ...ultima călătorie a lui Port Polis, reluă Fortis... căruţă veche, ar fi trebuit dată la fier vechi. Societatea... obţinut certificate... În combinaţie şi eu... Uite, vezi insulele astea?

Se postă cu picioarele depărtate, în faţa mapamondului, şi puse un deget pe insulele Lachedive.

— Bombay... Colombo... Lachedive... reluă comandantul. Am avut de furcă cu stâncile astea eram secund pe Glascow... am salvat vasul la ţanc... Trebuie să ajungem acolo în culmea mareei... Înţelegi, Iorgos? Trebuie!

Fortis continua să vorbească în tunetul unui nou val care se abătea asupra vasului. De astă dată Iorgos îşi reţinu răsuflarea, cu ochii ţintă la buzele comandantului.

— ...să eşuăm Port Polis pe stânci. Țărmul este aproape, niciun pericol în toiul refluxului... trosc! O să se rupă în două... Armatorul încasează asigurarea... ai şi tu trei mii de dolari, Iorgos! Pe cuvântul lui Capetan Fortis...

Sângele vâjâia în urechile nostromului, gata să acopere vuietul vijeliei. Aşadar, acesta era secretul lui Capetan Fortis! Comanda Port Polis ca să-l ducă la pieire. Armatorul înşelase comisia de securitate, societatea de asigurare. Era gata să împartă cu comandantul suma fabuloasă pe care avea s-o încaseze după naufragiul măsluit al unei nave care nu mai valora nimic, decât doar greutatea lui în fier vechi.

Nostromul era străbătut de sentimente violente şi potrivnice. „Ah, afurisitul, se gândea el, va să zică, pentru a se îmbogăți se joacă cu viețile noastre. Să eşueze Port Polis pe una din stâncile Lachedivelor. Să aştepte refluxul, astfel încât căzătura de vas, încetând a mai pluti, să se frângă de mijloc... lucru de mină, nu de duzină. Operă de maestru Al naibii Fortis!”... Iorgos râdea fără voie. Necazul nu-l împiedica să simtă o ațâțare ciudată. Instincte străbune se redeşteptau în el. Uitate primejdiile şi duşmăniile! Uitată vijelia care bătea în Port Polis! Dumnezeii lui! Frumoasă glumă de făcut acestor şoareci de port, domnii milionari de la societățile de asigurare! Cu ochi strălucitori, nostromul cercetă chipul de nepătruns al comandantului. Se simțea întinerit cu douăzeci de ani. La naiba! Alături de un căpitan aventuros ca Fortis, nu însemna că se înjoseşte dacă redevine pirat, contrabandist sau jefuitor de epave...

— Trei mii de dolari... strigă iarăşi Fortis în urechea lui Iorgos.

Trei mii de dolari... Păcătoasă comoară îmi întinde. Pentru ce? În schimbul cărui lucru? Nu tăcerea îmi cumpără! Nu! Putea să nu-mi spună nimic. Petiția noastră. Vrea să-i scot ghimpele asta din trup. Trei mii de dolari! A

naibii soartă! Cu asemenea chilipir aş putea să-mi pricopsesc băiatul. Să fac din el un domn. Ar trebui să rezistăm până la insulele Lachedive... Acolo feştelim iacaua. Bombay... Colombo... Pentru butoiul ăsta putred e capătul lumii. Pe câtă vreme furtuna e aici, bântuie de zor. Şi pe urmă... Să zicem... Să zicem că Fortis are un noroc porcesc... sau că e cu stea în frunte, cum zice țicnitul de Marcos, şi că vijelia i s-ar aşterne la picioare, supusă ca o cățea... O dată, da... De două ori, nu. Ceilalți, care nu sunt în afacere, de ce-ar umbla cu viclenii față de bunul simț? Nu au nimic de câştigat, ci totul de pierdut în această întreprindere nebunească. Au de pierdut viața.

— Ce zici? reluă Fortis, aşezând mâna-i grea pe umărul nostromului.

Iorgos se scarpină în cap. Nu mai ştia ce să facă. Trei mii de dolari, îşi zicea el iarăşi. Cum să le cheltuieşti pe fundul apei? Se ridică, şi un braț al fotoliului îi rămase în mână.

— ...să mă gândesc, şefule! zise el, punând cu băgare de seamă pe birou bucata de lemn.

Fără a-i păsa dacă fusese înțeles, nici de mutra pe care putea s-o facă Fortis, el se îndreptă în zigzag spre uşă. Înainte de a ieşi, se întoarse pentru a schița o urmă de salut. Purtarea lui era cam îndrăzneață, dar Capetan Fortis îl lăsă să plece fără să protesteze.

XXI

Natura e zgârcită cu clipele ei de paroxism. A doua zi furtuna scăzu. Marmorată de spume, istovită, hula se aruncă asupra lui Port Polis, dar izbiturile ei deveneau din ce în ce mai puțin sălbatice. Vasul se banda într-un bord şi altul, fără a mai suferi atâtea lovituri şi hurducături ca în

ziua precedentă. Vizibilitatea mai bună îngădui să se vadă în ce hal jefuise furtuna coverta vasului. Smulsese straiurile şi sarturile, frânsese grinzi, spărsese felinare. Două bărci de salvare dispăruseră.

Jos, stricăciunile erau şi mai grave. Un cazan juca în locaşul său şi scotea din balamale aparatele de control, fixate în perete. Axa de transmisiune, strâmbă, nu se mai învârtea cum trebuie, frecându-se în suporturi. Apa pătrundea mai peste tot prin găurile niturilor şi prin tăbliile coşcovite. De aceea, deşi marea îşi mai slăbise strânsoarea, comandantul, cu inimă grea, fu nevoit să navigheze la capă.

Maşinile mergeau acum încet de tot, şi Port Polis primea vântul puțin dinaintea traversului. Deriva vasului producea un strat protector de apă în care valurile îşi pierdeau din tărie.

Astfel, mersul era uşurat. Fochiştii şi marinarii se folosiră de acest răgaz, ca să pună la punct cazanele, să astupe găurile, să aleagă deoparte cărbunii uzi. Fortis dădea ordine, fără a înceta o clipă să-l supravegheze pe timonier, a cărui slăbiciune, oricât de mică, ar fi pus în primejdie cârma.

Cu cheia engleză în mină, nostromul strângea buloanele şi încheieturile. Focul, care țâşnea din calumelul mânuit de Barba Costas pe lângă el, îl atingea din când în când. Mecanicul şef, cu o bucată de plasture lipită pe ceafă, cu ochii ocrotiți de ochelari de sudor, trudea şi ofta. Desigur că se mai gândea încă la cele câteva cuvinte pe care el şi nostromul le schimbaseră pe culoar.

— Ce voia Fortis cu tine? întrebase mecanicul.

— Nimic, răspunse Iorgos.

— Cum nimic? Şi petiția noastră?

— Se află un afurisit de turnător printre noi.

— Un turnător? Ce vrei să zici?

— Un prefăcut care-i dă raportul lui Fortis de tot ce spun eu.

Chemați de treburile lor, se opriseră aici, însă Barba Costas își făcea pesemne sânge rău, căci se întunecase la față și ofta mereu. Întâmplarea făcuse ca ei să aibă de lucru în jurul aceluiași cazan, dar Iorgos n-avea niciun chef să înnoade iar vorba. Lucra în neștire, în timp ce mintea-i macină gânduri ciudate. Trei mii de dolari... Frumușel pachet. Oare o fi încăpând în buzunar? O să trebuiască să-mi cumpăr o geantă de piele. Ca domnii agenți din porturi. Și ce ochi o să facă Cristina mea când am să ma înființez cu geanta sub braț! Darmite când am să scot bancnotele! O să le trântesc pe fața de masă, și ce-o să se mai mire Cristina de asemenea bogăție! Dolarii or fi albaștri, ori verzi? Nu-și mai amintea, cu toate că mai văzuse dolari. Aș, două-trei hârtioare mărunte la marinarii străini. Dar trei mii!... Îți dai seama? Cred că sunt verzi. Verzi ca sticla. Ca la pescuitul de nisetru, când te uiți în fundul apei printr-o pâlnie cu geam... În fundul apei... Vezi să nu-ți risipești dolarii în fundul apei, dobitocule! Totuși, târfa asta de mare ne-a mai slăbit. Și strecurătoarea asta o mai duce! Îți vine să crezi că lumânările pe care le aprind femeile la icoana Sfântului Nicolae, duminica, sunt bune la ceva... Ei și? A venit vremea faptelor. Până acum toate au fost numai vorbe aruncate în vânt. Pavăză împotriva disperării. Dar acum, petiția putea să ajungă la destinatar. Odată societatea înștiințată, echipajul ar debarca la Bombay, tot, până la ultimul om. Și armatorii au să fie siliți să scuipe până la ultimul ban. Și dacă strâmbă din nas; sindicatul nu există doar de florile mărului! Dar, scăpați de amenințarea de moarte care apăsa asupra lor, băieții ar încasa salariul pe un an și s-ar întoarce liniștiți pe la casele lor. Dar atunci s-a zis cu cei trei mii de dolari! Da, domnule! Ca și cum ai aprinde cu ele țigările damelor de La Port-Said. Nimic n-are să mai fie!

Doar fum!... Lucrurile nu mai erau ca înainte. Capetan Fortis nu e copil de țâță. Nu e vorba să mergem cu căzătura asta de vapor timp de un an. Să mergem numai până la insulele Lachedive, unde coşciugul plutitor are întâlnire cu bancurile de corali. Acolo, toată lumea zice adio şi n-am cuvinte... nu ştiu, n-am văzut. Şi Barba Iorgos, nostromul, încasează trei mii de dolari. Ei, ei, nu chiar atât de iute! De la Bombay la Colombo şi de la Colombo până la insulele Lachedive, a naibii bucată de drum. Încă o vijelie şi totul e la pământ, vorba ceea. Te îneci ca țiganul la mal. Chiar şi pe vreme frumoasă, în starea în care se află, dărâmată de furtună, mai poate rabla asta de vas să se târască până la insulele Lachedive? Şi pe urmă, oricât ar fi Fortis de dat dracului, oricâte şmecherii ar avea în cap, când o barcă se ciocneşte de o stâncă, nu stânca pătimeşte... Şi stâncile nu-s burduşite cu câlți... Rahat cu apă rece pentru fraieri! Totuşi Fortis... Trei mii de dolari! Merită să-ți pui pielea în primejdie... Dar ceilalți, care nu iau nimic? Şi dacă aş împărți cu ei? Trei mii de dolari la treizeci, asta face o sută de dolari de căpățână. Pf! Nimica toată... Şi ce-au să creadă skirioții despre mine? Au să mă facă vândut, şi eu n-am să le pot spune nimic...

— Ascultă, Iorgos, trebuie s-o luăm de la capăt...

Mecanicul şef lăsase de-o parte lampa de sudat şi îşi împingea ochelarii pe frunte. Părea o gânganie uriaşă prevăzută cu coarne.

— Cu ce s-o luăm de la capăt? mormăi Iorgos, cufundat în gândurile sale.

— Ei, cu petiția! Oare te-ai dezumflat fiindcă şeful ți-a tras o săpuneală?

— Ce tot cânți acolo?

— Bine, zise Barba Costas, bătându-se cu mâna peste buzunarul pantalonului. Aici e. Am făcut-o din nou. La ora

asta băieţii trebuie să fie ia bucătărie, să-şi pună burta la cale. Hai şi noi.

Iorgos se întreba dacă nu are datoria de a se destăinui măcar şefului mecanic, însă Barba Costas, care îmbrăţişase cauza lui cu entuziasm tineresc, nu-l slăbea de loc. Până să-şi dea bine seama ce face, Iorgos se luă după bătrân, spre bucătărie. Acolo îi găsiră pe Stathis, pe Vasili, pe cei doi Paparițas, pe Marcos, cărora bucătarul le împărţea cutii de carne conservată şi pesmeţi. Pelicanul, urmat de un cărbunar, li se alătură după puţin.

— Salut, nostromule! Salut, Barba Costas, ziseră marinarii. Ei? Pare că barometrul o ia la deal şi-o să vedem soarele curând-curând, nu? întrebă Vasili cu gura plină. Ce zic de asta domniile voastre?

— Nu e nicio lună de când am plecat din Pireu, răspunse mecanicul. Ne mai rămân unsprezece luni de navigat pe udă-curul ăsta.

— Ei şi?

— Păi afurisita asta de barcă n-are unsprezece luni de navigare în pântece.

— Şi apoi?

— Capetan Fortis a luat hârtia pe care o semnasem. Să-i fie de bine! Am scris alta şi-o să iscălim din nou.

— Vijelia s-a dus, Barba Costas! exclamă Vasili, legănându-se când pe un picior, când pe celălalt, pentru a-şi ţine echilibrul.

— Tocmai de-aia! Am scăpat ca prin urechile acului. E timpul să ne descotorosim de afacerea asta.

— Vrei s-o ştergem ca şoarecii...

— Vorbeşti ca să n-adormi? Şoarecii, băiete, sunt animale înţelepte. Nu fac pe mironosiţele.

— Care va să zică cu... Ei, Barba Costas, dar repede ne mai luaţi, dumneata şi nostromul...

— Parcă tu erai ăla care ieri, nu mai departe, voiai să-ți pui plumb în ciubote ca să te îneci mai repede.

— Ieri era ieri. Cu croncănelile voastre sunteți în stare să băgați în răcori şi un strigoi. Pericolul a trecut. Lăsați-ne să mai răsuflăm!

Bucătarul Sotiris deschisese mai multe cutii de conserve pe care le vâra acum în mâinile ultimilor veniți.

— Hai, copii, mâncați! zise el țintindu-i cu privirea când pe nostrom, când pe mecanic. Stomacul gol te face ursuz. Trageți şi-o duşcă, să-i ajungeți din urmă pe ceilalți şi o să vedeți viața în culori trandafirii. Nu peste mult, o să vă pot găti mâncăruri calde. Şi după ce-o să gustați de trei ori la rând ghiveciul meu, n-o să vă mai fie aminte de certuri! Uitați-vă la burta mea... Cocoaşă de cămilă: îmi hrăneşte răbdarea. Ține-te bine şi lasă-le pe toate să treacă. Asta-i filosofia mea. Şi Domnul fie binecuvântat, până acum, ea mi-a ținut loc şi de mamă, şi de tată!

Stathis se aşeză pe vine lângă perete. Ochii săi bulbucați străluceau ca şi cum ar fi avut nenumărate fațete.

— S-ar părea, nostromule, întrebă el, că ți-a tras o săpuneală zdravănă Capetan Fortis?

— Ei şi ce dacă? întrebă Iorgos strângând pumnii.

— Adevărat, asta nu schimbă nimic. Încăpățânat cum eşti... Totuşi, el e stăpânul. Are mai mult sânge rece decât voi ăştia... A, voi sunteți nişte caraghioşi! Dați boala pe om sănătos, pe aproapele vostru! Sunteți în stare să băgați frigurile şi moartea în ai care se lasă...

— Avem mai multă experiență ca tine, mucosule! se supără mecanicul. Ce-ți pasă ție de aproapele tău? Ce ştii tu despre bine şi rău? Ca un cățelandru, nu faci nimic altceva decât chelălăi, dormi şi prinzi muşte... Am încercat mereu să vorbesc minții, nu temerii voastre. Dar iată: pericolul se îndepărtează şi hotărârea voastră se duce pe urma

vântului... Sunteți gata să vă dați bătuți... Hei, voi, Paparițas, voi doi cel puțin să semnați, nu-i aşa?

Ursuzi, cei doi frați se uitau unul la altul, scărpinându-se în cap.

— Vezi că... zise unul dintre Paparițas, înghițind greu o bucată de carne.

— Şi tu, Petros?

Barba Costas se apropiase de unul dintre cărbunari şi-l zgâlțâia de umăr.

— Să mă bată Dumnezeu, interveni bucătarul. Ce v-o fi apucat să ne vorbiți de teamă? Odată ce sunt atâtea chipuri de a muri, de ce să ne temem de unul mai mult decât de altul? Trebuie să ne lăfăim în ceea ce este, nu în ceea ce va fi. O zi dacă ai trăit, ai trăit totul. O zi este asemănătoare cu toate celelalte.

— Lasă trăncăneala, nenorocitule! îl bruftului batonul, va să zică tu semnezi, Petros, fără multă vorbă?

— Să-ți spun drept, şefule, zise cărbunarul, nehotărât...

— Ascultă, Barba Costas, reluă Stathis cu glas batjocoritor. Nu ți s-a-ntâmplat niciodată să stai pe-o piatră la soare, într-un câmp de bălării, printre şopârle şi lăcuste, şi să te crezi nemuritor?

— Ce-mi tot cânți aici? Tocmai de buruieni şi de lăcuste ne arde nouă!... Am scăpat ca prin urechile acului, vă spun! Prieteni, să plecăm de pe vasul ăsta! Nenorocirea ne pândeşte, chiar dacă s-a prefăcut că ne întoarce spatele! Sunteți tineri... De ce naiba vă agățați de lada asta de săpun? Nu vedeți că e putredă peste tot? Nu vă cer să vă faceți ghiorlani, tutungii. Să rămânem marinari, dar să ne tocmim pe un vas al vremii noastre, care să meargă cu păcură şi cu radar, care să fugă mai repede ca vântul, de care ați fi mândri, pentru că ar fi ceea ce vă trebuie...

— Damned fool, mormăi Pelicanul, şi salariul nostru?

Lemnarul îşi ţinea cutia de conserve la gură şi mânca din ea cu briceagul. Era ceva de animal în chipul acesta de a mânca. Scârbit, Barba Costas puse pe masă cutia de conserve din care nici nu gustase şi pe care bucătarul o înşfăcă numaidecât, ca să n-o trântească ruliul. Mecanicul se întoarse către nostrom, dar o privire de o intensitate bolnăvicioasă îl ţintui locului. Încremenit, cu faţa schimonosită de o strâmbătură, Marcos şedea pe jos, în colţul cel mai retras al bucătăriei, şi-şi ridicase genunchii până la bărbie. Ochii lui holbaţi urmare au toate mişcările lui Barba Costas. Acesta şovăi, făcu un pas către el. Totuşi, în clipa aceea privirea sticloasă a lui Marcos păru a-l străpunge. Fără voie, Barba Costas se întoarse şi se găsi faţă-n faţă cu Panaiotis, secundul. Cei doi bărbaţi se priviră îndelung. Pe fruntea teşită a celui mai tânăr, sângele se grămădea din ce în ce mai mult. Cu trăsăturile chipului înăsprite, abia descleştându-şi fălcile, secundul îl apostrofă încet pe mecanic:

— Am auzit tot, Barba Costas! Tot! Şi când te gândeşti că eşti văr cu mama! N-am să ţi-o iert niciodată!...

Se întoarse către ceilalţi, ridicând glasul:

— Băieţi, n-ascultaţi pe răzvrătiţi! Capetan Fortis ştie totul. O să-i usture că v-au stârnit împotriva comandantului. N-au să se mai poată îmbarca niciodată pe...

— Aşadar tu eşti turnătorul, răcni Iorgos încovoindu-şi ceafa puternică, asemeni unui taur gata să se repeadă.

— Nu vă lăsaţi, băieţi! tună Panaiotis fără să-l ia în seamă pe nostrom. Ei se ştiu pierduţi şi încearcă să vă bage la apă şi pe voi, cu speranţa că...

— Chip de iudă! Turnător! Câine afurisit, lepădat de credinţă, urlă nostromul, scos din fire.

— Uitați-vă ia el, skirioți! Un străin care s-a înfipt la noi ca o căpuşă! Un pribeag venit să semene discordia între noi. Borâți-l! Al cui agent este? Cine-l plăteşte să toarne gaz peste foc şi să vă abată din drumul cel drept?

Iorgos se apropiase de secund, aproape să-l atingă. Stăpânirea ce-şi impunea lui însuşi îl făcuse vânăt. Pieptul său de luptător de bâlci se ridica în mişcări sacadate. Panaiotis nu se clintise. Pe chipu-i supt, ochii imenşi aminteau pe aceia ai unei icoane bizantine. Nostromul articulă tărăgănat, ca şi cum avea să rostească un jurământ.

— Paharul e plin, Panaiotis. Încă o vorbă şi nu mai răspund de nimic... Prieteni, zise el, întorcându-se către ceilalți, de-acum încolo nu mai tac. Da, mi s-au promis bani. Trei mii de dolari! Ei, asta vă surprinde? A dracului pleaşcă, nu-i aşa? Ei bine, da... chiar Capetan Fortis... Curioase mutre faceți, totuşi e adevărul curat. Capetan Fortis mi-a promis trei mii de dolari numai ca să vă fac să mergeți până la capăt! Dar capătul nu e ceea ce credeți voi! Nu e capătul lumii!... Mergem doar până la insulele Lachedive. Nişte insule drăguțe de corali, cu stânci ascuțite, cocotieri, gherdapuri... insule de pescari de bureți, ca pe la noi... Acolo toată lumea debarcă să facă puțină baie la picioare. Şi Port Polis începe să ia apă... Aşa cum vă spun, mă jur!... La reflux, când o fi luna în primul pătrar, moare căluțul!... Se duce Port Polis!... Frânt la mijloc, ca o azimă!... Şi Capetan Fortis... asigurarea... trei mii de dolari...

De atâta emoție, Iorgos îşi pierdea cumpătul, se încurca. Oamenii se uitau la el cu gura căscată, de parcă le-ar fi anunțat un cutremur de pământ. De fapt, ceea ce le povestea nostromul era prea din cale-afară şi de necrezut, pentru ca ei să poată mistui totul dintr-odată. Chiar şi Panaiotis avu nevoie de câteva clipe până să-şi vină în fire.

— Ce? strigă el, dându-se un pas înapoi. Îndrăzneşti...

Îl acuzi pe Capetan Fortis de...

Nu avu vreme să-şi termine vorba. Zbucnind ca o pisică sălbatică din colţul său, Marcos se înfipse în ungherul uşii. Tremura din tot trupul. Sudoarea îi lipise părul pe frunte. În ochii săi holbaţi albul înconjura din toate părţile luminile. Cu capul plecat, cu colţurile buzelor hărţuite de ticuri, părea să caute printre oamenii de faţă pe cineva ascuns ori nevăzut. Bâlbâi mai întâi vorbe de neînţeles. Părea într-adevăr că pufneşte şi scuipă ca un motan încolţit şi ameninţător totodată. Treptat, glasul i se ridică şi deveni desluşit.

— Necredincioşilor! Vorbele voastre sunt pline de trufie, iar voi sunteţi în serviciul Bestiei! Da, cât aţi fi voi de grozavi, şi Fortis în primul rând, purtaţi cu toţii stigmatele Demonului! Nenorocire vouă, nelegiuiţilor!... Dacă vasul acesta trebuie să fie roşu, o să fie de maţele voastre, nu de corupţia şi blestemăţiile voastre. Destul am răbdat!... Opera voastră de rebeli eu o voi sparge ca pe un vas de lut! mai aşteptaţi puţin şi-i veţi pizmui pe cei care au murit şi pe cei care încă nu s-au născut... Îngerul cu cap de soare se va ridica, şi o treime a mării se va face sânge... Vasul acesta se va umple de fumul produs de slava Domnului, iar peste voi vă ploua fier amestecat cu foc... Căiţi-vă mai curând, răzvrătiţilor, căci răzbunarea Domnului se apropie!...

Rostind aceste cuvinte din urmă, Marcos ieşi pe uşă de-a-ndărătelea şi pieri în umbra culoarului.

Oamenii rămaseră tăcuţi, cu faţa întoarsă către locul de unde Marcos îi sfidase cu câteva clipe mai înainte. Ca un singur om, fraţii Papariţas îşi scuipară în sân, spre a se feri de deochi. Gânditor, Panaiotis duse mâna la ochi, pârând a goni o vedenie care îl orbea. Când lăsă mâna în jos, în privirea lui albastră, de obicei rece şi opacă, plutea o candoare stranie.

— Ajunge o nimica toată, ca să fii judecat... spuse el.

Vorbele sale nelămurite păreau să răspundă blestemelor lui Marcos. Certurile vechi şi noi fură date uitării, oamenii solidari în spaima lor simţeau un fel de ameţeală pe care o dă abisul nebuniei.

XXII

Tânguirea vântului în şarturi avea din nou accente omeneşti. Monotonă, întretăiată de suspine, însoţea, ca plânsetele unei mame, o moarte singuratică. Oceanul, pradă unei ultime şi tragice răzvrătiri, era străbătut de tresăriri. Încreţite, valurile îşi pierdeau cu încetul puterea. Furia lor măreaţă se destrăma. Ţipetele misterioase şi stridente care zburau pe deasupra vasului, vâslind spre infinit, răguşeau, devenind simple horcăieli. Vijelia îşi dădea sufletul. Un soare palid îi veghea agonia, ca o uriaşă lampă de căpătâi.

Dimitris, ajutorul de mecanic, dădu alarma. Zărise o flacără vie în cală şi-l înştiinţase îndată pe comandant. Clopotul de cart îi puse pe toţi în mişcare. Oamenii se repeziră la posturile de incendiu. Unii descolăceau furtunurile de stropit, alţii mânuiau pompele şi pregăteau sacii cu nisip. Cu toate că marea era încă supărată, iar mişcările vasului violente, marinarii îşi îndepliniră sarcinile numaidecât. Capetan Fortis urmat de Panaiotis, secundul, de nostrom şi de fraţii Paparitas coborâră în pântecele navei, prevăzuţi cu lanterne şi stingătoare. Pentru început nu întâlniră nici urmă de foc. Înaintând pas cu pas în culoarele strâmte pe care le formează lemnăria vasului, fură surprinşi că uşa etanşă ce despărţea cele două cale, în partea dinainte a vasului, era deschisă. O presimţire nelămurită le strânse inima. Înaintară cât putură de repede, aplecându-se pentru a se feri de o grindă căzută de-a curmezişul, sărind peste sacii de bauxită care împiedicau trecerea. Se aflau la

vreo zece metri de aşa-zisa cală „cu pulbere”, când deodată comandantul, care se afla în frunte, se opri şi scoase un mormăit. Țâşnind dintr-o gaură neagră, flacăra unei torțe începu să pâlpâie drept în fața lor. În aureola ei mişcătoare se desena silueta măruntă a unui bărbat.

Secundul şi nostromul se strânseră în jurul lui Capetan Fortis. Focul viu care se plimba prin mijlocul grenadelor încărcate, depozitate în acest compartiment îndepărtat al vasului, le înțepenea mintea. Erau sfâşiați de dorința aprigă de a călca în picioare flacăra şi reflexul de a fugi. Dar erau tot atât de neputincioşi la faptă cât şi la cuget. Între timp, omul cu aprinzătoarea, părând a nu-şi da seama de pericol, umbla de colo până colo printre explozibile, aplecându-se pentru a lua de jos Dumnezeu ştie ce... Deodată Panaiotis apucă iute brațul comandantului. Aflase, cel dintâi, un înțeles mişcărilor necunoscutului: harnic, asemeni unei furnici, omul îngrămădea scânduri şi bucăți de lemn uscat peste un morman de grenade. Zărise oare, în sfârşit, lămpile de furtună care se legănau odată cu mişcările vasului? rămase nemişcat în căscătura neagră a uşii, apoi ridică în sus torța sfârâitoare.

— E Marcos, şopti secundul cu voce zdruncinată. Ia-l încet, şefule. Cred că nu-i în toate mințile.

Fortis îşi drese glasul. Voia să vorbească, dar niciun sunet nu-i ieşea din gură.

— Hei, Marcos îi strigă el, cu prețul unei mari sforțări. Ce faci tu acolo, băiatule?

Marcos părea să ciulească urechea, nu la cuvintele blânde ale comandantului, ci la accentul de groază care le altera. Dădu din cap mulțumit şi un hohot sacadat îi zgâlțâi trupul. Treptat, rânjetul se transformă într-un râs ascuțit, dement.

— Haide, dă-o încoace! strigă Fortis făcând un pas

înainte.

Râsul se sparse.

— Înapoi, Anticristule! urlă nebunul.

Lăsă în jos torța, ca pe o spadă, voind parcă să-l țină pe comandant la respect. Cum însă Fortis înainta cu încă un pas, găsi de cuviință să se refugieze înăuntrul camerei de explozibile.

— Înapoi, strigă nebunul, altfel dau foc!

Nu era o amenințare deşartă. Marcos apropiase flacăra de grenade. Comandantul şovăi, apoi bătu în retragere. Îndată se îndepărtă şi nebunul de rug.

Cu sufletul la gură, Fortis şi însoțitorii săi aşteptară îndelung. Îşi dădeau seama că o mişcare greşită, cât de mică, putea să le fie fatală. Cu toate că Marcos dispăruse din vedere, ei pândeau, prin uşa deschisă, lumina roşiatică, sinistră, care pâlpâia luminând lăzile de dinamită.

— Să fugim, şefule! se rugă unul din frații Paparițas. O să arunce vasul în aer...

Torța apăru din nou în cadrul uşii, urmată de capul hilar al lui Marcos, care depăşea cadrul metalic al canatului, asemeni unui cap tremurător de marionetă.

— Încornoraților! Necredincioşilor! hohoti nebunul. Ai mei sunteți!...

Fortis se sfătui din privire cu secundul.

— Vrei haşiş, Marcos? întrebă el, încercând să-şi stăpânească tulburarea. Aruncă asta şi vino aici! Am în buzunar. Îți dau cât vrei!

— Ticălosule! strigă Marcos. Crezi că şi pe mine mă cumperi? Cu o bucățică de zahăr?... Ca pe un copil ori ca pe un câine?...

Iorgos făcu o mişcare violentă.

— Şefule, murmură el, dă-mi voie să trec! Să mă reped asupra lui, altfel nu mai terminăm!

— Nu, zise Fortis printre dinți. N-ai avea timp. N-are decât să lase să-i cadă torța şi ne-am dus dracului...

— Să fugim, şefule! zise din nou cel mai tânăr din frații Paparițas, smiorcăindu-se de groază.

Fortis se întoarse către nostrom. Ştergându-şi cu dosul mâinii sudoarea ce-i udase părul, îi zise încet:

— Iorgos, urcă-te în cabină la mine... În sertarul din stânga al biroului e un revolver... Repede, voi căuta să-l mai duc până vii...

Marcos, ca şi cum ar fi auzit aceste din urmă cuvinte, se furişă în prag şi ridică torța.

— Hei, ce tot şoptiți? Ce urziți, suflete blestemate? Dacă unul dintre voi mişcă, v-ați dus!

— Aha! Tremurați, tâlhăriilor, aveți şi de ce! Mirosiți de pe acum a friptură!...

— Rămâi, zise Fortis încet de tot nostromului, care se şi strecurase din spatele său. Ascultă, Marcos, nu face pe idiotul! La ce bun să ne arunci în aer? Cel dintâi tu vei fi sfârtecat...

— Mişeilor, m-ați lăsat voi să aleg? Ați făcut din vasul ăsta un complice al comuniştilor, un templu al Satanei!... Ați hotărât să mă aruncați peste bord... Şi acum veniți să-mi spuneți: lasă torța, Marcos! De ce să murim cu toții împreună? Mori tu singur, e mai cuminte! Nu-i aşa, demonilor? Vreți să vă descotorosiți de mine, să faceți voi legea pe vasul ăsta. Ei bine, nu, asta n-o să se întâmple! Domnul m-a luminat. Vom sări cu toții în aer. Dar eu, eu îmi voi mântui sufletul, pe câtă vreme voi, voi o să vă duceți în iad!...

Solemn, Marcos făcu în aer semnul crucii cu flacăra torței şi se îndreptă cu pas greu spre rug.

— Marcos! Pentru numele lui Dumnezeu, te înşeli! strigă Fortis cu voce răguşită. Stai!... Stai puțin!...

Gâfâind ca un om care ar fi urcat o înălțime în fugă, se întoarse, rătăcit, către însoțitorii săi. Nu mai avea cuvinte. Amenințarea catastrofei îl făcea neputincios.

În fața grămezii de scânduri, incendiatorul se oprise. Părea că se reculege şi că spune o rugăciune, dar fiecare îşi dădea seama că era un ultim răgaz înaintea ireparabilului.

Iorgos îşi făcu loc cu umărul printre comandant şi secund. Ținând stingătorul în mână, ca un soldat puşca în atac de baionetă, merse cu capul în jos, asupra nebunului. Un pas... doi paşi... trei paşi...

— Hu-hu! zbieră nebunul.

Sări ca o capră înspre nostrom, îşi suflecă mâneca stingă a flanelei, apoi îşi apropie torța de brațul gol, tatuat.

— Hu-hu! urlă iarăşi nebunul.

Strigătul îngrozitor îl țintuise locului pe Iorgos. Cu picioarele moi, fixa rătăcit flacăra ce distrugea muşchii, sfârâind.

— Hu-hu! urla dementul. Şi sărea de pe un picior pe celălalt. Îmi ard păcatele... Îmi ard păcatele...

Un miros de carne friptă se răspândi în aer. Simțind că-i vine greață, Iorgos întoarse capul şi se dădu înapoi spre însoțitorii săi. Panaiotis vorbi atunci ca în vis:

— Ştiam eu... L-am văzut... Şefule, strigă el, priveşte!

Înapoia lui Marcos care împiedica vederea, izbucnise din rugul improvizat un foc violent.

— Fugiți cu toții! strigă iarăşi secundul. Repede... Închideți uşa de siguranță. Dați alarma! Eu încerc să sting focul. N-avem nicio clipă de pierdut. Fugiți! Fugiți!...

Marcos lăsase torța în jos, întrerupând auto-dafeul. Se clătina pe picioare, gata să se prăbuşească. Panaiotis apucă stingătorul din mâna nostromului şi se repezi spre cala cu iarbă de puşcă.

— Dumnezeu să te aibă în pază! strigă Fortis şi se luă

îndată după Iorgos şi cei doi Paparițas care fugeau îmbrâncindu-se.

Închiseră iute după ei uşa de siguranță. Urcară toți deodată scara de lemn, cu riscul de a o rupe sub greutatea lor, şi se iviră pe puntea de jos, urlând „La pupa! Toată lumea la pupa!” Nostromul alergă în sala maşinilor, cei doi frați spre postul de echipaj. Fortis îşi scrântise glezna. Fără a lua în seamă durerea, sui cât putu mai repede scara de fier ce ducea spre camera de navigație.

La vederea comandantului, care era palid şi tras la față ca un înecat, timonierul Tifunias era cât pe-aci să scape timona din mâini.

— Unde-i Caravițas? Unde e locotenentul? răcni Fortis.

Tifunias îşi înghițea scuipatul, ca să poată răspunde, când o jerbă de foc, înaltă cât catargele lui Port Polis, se ridică în apropiere de prova, şi o zguduitură formidabilă făcu să se legene vasul dintr-un bord în altul. Geamurile camerei de navigație zburară în țăndări. Presiunea aerului îl repezi pe Fortis în perete. Cu un reflex disperat, Tifunias se agățase de timonă. Fortis, încă năucit, izbuti să se ridice în picioare. Dădea din cap ca un luptător de box buşit de adversarul său şi se uita țintă, prosteşte, la flăcările ce se ridicau de pe teugă. Deodată îşi dete seama că vântul abătea flăcările către pasarelă şi construcțiile de pe punte.

— Vino cu pupa în vânt! strigă Fortis timonierului. Banda babord. Cap compas o sută zece grade.

Cu lacrimi în ochi, Tifunias îi dădu să înțeleagă lui Fortis că nu-l aude. Fortis apucă timona şi execută el însuşi manevra. Dar nici nu apucă vasul să se întoarcă, că o a doua explozie îl zgudui. Nu atât de puternică pe cât fusese cea dintâi, ea lărgi totuşi spărtura pe unde năvălea apa, căci vasul începu să se încline într-o parte. Fortis lăsă timona,

care nu mai asculta şi se repezi la tubul acustic.

— Pregătiți pompele, Barba Costas.

— S-a şi făcut, şefule, răspunse o voce îndepărtată.

— Pichetele de incendiu?

— Sunt pe teugă, cu nostromul!

— Răniți... morți?

— Doi răniți... trei cu Marcos... şi un dispărut, adăugă vocea, după o mică şovăire. Pavlos cărbunarul...

— Doi dispăruți, corectă Fortis, gândindu-se la sacrificiul inutil al secundului.

Se stăpâni şi nu întrebă dacă maşinile mai erau în stare de funcțiune. Oricum, nava deriva de travers, neputând fi guvernată... Nu mai era nimic de făcut în timonerie. Chemă telegrafistul ca să-i comunice poziția vasului şi ieşi o clipă pe pasarelă.

Toată partea dinainte a lui Port Polis fusese distrusă de explozie. Un fum alb şi acru ieşea din etrava desfundată. Puntea era plină de spărturi de toate felurile şi de țăndări de sticlă. Vântul căzuse. Marea, încă agitată, părea să-şi rostogolească sfâşietoarea-i singurătate spre noaptea ce se lăsa la răsărit. Vasul se îngreuna tot mai mult. În trei sferturi de oră, cel mai târziu avea să se scufunde, cu pupa în aer, asemenea unei rațe sălbatice, în adâncurile înspăimântătoare ale oceanului.

„Şi aşa, îşi zise Fortis, turbând. Misiunea e îndeplinită, Dacă scap, îmi încasez totuşi partea...” Vorbea în bătaie de joc. Să scape... Prea se crezuse tare, sfidase destinul, jucase totul pe o carte... Dar iată că un om de nimic, un nebun îi distrugea subtila, răbdătoarea sa operă... Să scape... Hula neagră îl amenința de pretutindeni. Devenise apropiată, atot prezentă, tentaculară... Totul era să scape, el şi oamenii săi... Şi dacă nu le venea în ajutor niciun vas?

Fortis intră iarăşi în timonerie şi-l chemă pe

telegrafist. Cu voce tremurătoare, întretăiată de pauze, Maganas îi dădu de ştire că o singură navă răspunsese până atunci la chemările vasului în primejdie. Palermo, cargou italian, se îndrepta cu toată puterea aburilor săi spre Port Polis. Dar mergea greu şi socotea că nu va putea fi la fața locului decât noaptea târziu...

Fortis îl chemă iarăşi pe Barba Costas şi dădu ordin ca bărcile de salvare să fie gata. Coborî apoi pe puntea de jos. Oamenii, prevăzuți cu topoare şi cu stingătoare, se întorceau din cala unde se luptaseră cu focul. Mai mult apa stinsese incendiul decât truda lor. Ştiau că Port Polis e pierdut. Zdrențuiți, cu fața mânjită de fum, tăcuți, făcură cerc în jurul comandantului. Privirile lor îngrozite îl întrebau. Lui Fortis i se părea că întrebarea lor nelămurită şi mută e despre dreptate şi nedreptate, despre viață şi moarte... Cu o linişte aproape de somnambul, pe care şi-o regăsea în marile împrejurări, le dădu ştirea că un vas de comerț italian le vine în ajutor. Trebuiau să se țină bine timp de câteva ore... Pe când oamenii, îmbătrâniți deodată şi târându-şi picioarele, se împrăştiau pentru a pregăti bărcile de salvare, nostromul se apropie de comandant. Chipul sau trăda oboseala şi era vărgat de o zgârietură adâncă.

— Capetan Fortis, începu el, am să-ți spun ceva...

Încruntă sprâncenele, păru că-şi caută cuvintele.

— Am să-ți spun, reluă el, că eşti un şef blestemat, fără inimă, fără de căință... De-o fi să pierim înecați, am să te blestem până mi-oi da sufletul...

Fortis rămase nemişcat multă vreme după ce nostromul se îndepărtase. În culoarul pustiu, un miros proaspăt de iod gonise putoarea dulceagă de ulei supra-încălzit, de sudoare şi de vopsea. Oceanul începuse să-şi ia în primire prada. Acum, suflul din largul mării înăbuşea respirația vie a navei. Nu mai era timp... Port Polis se preschimba încet în epavă...

Şchiopătând, Fortis se îndreptă spre cabina sa. Trebuia să pună bine ziarul de bord, hârtiile de armament ale vasului. Trecând prin fața uşii locotenentului, încercă s-o deschidă. Era încuiată. Soarta lui Caravițas îl intriga. Nimeni de pe bord nu ştia ce se întâmplase cu el. Bătu în uşă cu pumnii, apoi îşi alipi urechea de ea. Niciun zgomot înăuntru. „Bietul de el, o fi căzut în mare, se gândi Fortis. Asta face trei dispăruți, înainte de a părăsi vaporul, uşa va trebui spartă...”

Dar în cabină, pe birou, găsi câteva cuvinte scrise în grabă şi semnate Caravițas. „Vă descarc în fața societății de răspunderea morții mele”. Fortis citi biletul, dădu din cap nedumerit, apoi îl băgă în geanta impermeabilă, unde îngrămădea şi actele vasului. Sinucidere? Ce naiba să-l fi hotărât pe tânăr să-şi ridice viața, în clipa în care ceilalți o pierdeau fără să vrea? Nu avu timp să se gândească mai mult la enigma aceasta.

O privire pe cronometru îşi gesturile sale deveniră înfrigurate. Trebuia să se mişte repede, pentru că acul mergea, mergea... Îşi trase bluza îmblănită, cizmele, acestea din urmă destul de greu, căci glezna i se umflase şi-l durea.

Pe puntea mult înclinată la babord oamenii lucrau pe îndelete, cu resemnarea străbună a oamenilor de mare. Mişcările lor erau solemne, în fața nopții, ei îndeplineau, potrivit unor tradiții neschimbătoare, ritualul marinarilor promişi morții pe ocean. Scurseseră uleiul destinat să potolească hula. Agățaseră de parapet fileurile de repescuire. Se prevăzuseră cu centuri de salvare. Apoi îşi strânseseră mâinile în tăcere, căutând să nu se privească.

La un ordin scurt dat de Fortis, tânărul Manos şi cei doi frați fochişti răniți fură instalați în cea mai încăpătoare barcă. Cu toate că marea era agitată, barca fu lăsată pe apă cu bine. Împinsă de vâsle şi cu Pelicanul la cârmă, ea se îndepărtă grabnic de lângă epavă.

A doua barcă nu ajunse departe. Un talaz o înfăşură şi o lipsi de ocupanţi. Curentul împinse pe naufragiaţi spre vas şi ei putură să se apuce de fileuri. Când fură iarăşi la bord, îşi detera seama că Sotiris, bucătarul, dispăruse. Altă barcă fu scoborâtă, şi nenorociţii izbutiră de astă dată să-şi menţină echilibrul fără nicio pierdere.

Cei din urmă membri ai echipajului luaseră loc într-o barcă lungă, îngustă. Şeful echipajului şi Capetan Fortis încălecau parapetul în acelaşi timp, când Iorgos rămase călare, sub stăpânirea unei ciudate simţiri. Ceva îl trăgea înapoi, o putere necunoscută, o amintire...

— Ei drăcie! mormăi el. Şi telegrafistul? Unde este Magaras?

Oamenii din barcă îi strigau să se grăbească. Fură totuşi nevoiţi a recunoaşte că nu văzuseră pe telegrafist nici în prima, nici în a doua luntre. Iorgos puse piciorul înapoi, pe punte. Trebuia să se grăbească. Port Polis era culcat pe o aripă, ca o pasăre uriaşă rănită. Se afunda încet, pe la prova, clătinându-se din ce în ce mai slab.

Iorgos năvăli pe puntea de jos şi alergă cât îl ţineau picioarele spre cabina lui Magaras, bălăcind în apa care clipocea în spiral. Deschise uşa cu umărul. Cabina era deşartă. Pe apa ce acoperea podeaua pluteau câteva foi de hârtie şi un pieptene murdar.

— Magaras! strigă el, Magaras, am venit! Eu sunt, nostromul!...

Alergă, înnebunit, pe culoar de la un capăt la celălalt. Se repezi în bucătărie. Scara dinspre sala maşinilor era înecată. Dădu fuga spre dunetă şi se strecură în tunelul axei de transmisiune.

— Magaras! Magaras! Eu sunt, nostromul! strigătul său răsuna în vasul pustiu. Ajuns iarăşi la suprafaţă, aruncă o privire în postul de echipaj, unde domnea o

dezordine dramatică. Cu sufletul la gură, ieşi pe pasarelă. Etrava lui Port Polis era cufundată sub apă şi, spre dunetă, până unde putea ajunge cu privirea, nu era țipenie de om. Şi-l închipui pe telegrafist singur, aproape orb, căutându-şi drumul pe dibuite, prin culoarele întortocheate ale vaporului răvăşit. Un sentiment de restrişte îl cuprinse.

— Nenorocitul! murmură el. De ce să nu mă fi aşteptat? Eu nu sunt om să-mi las tovarăşul în părăsire...

Un fluierat poruncitor îl aduse la ordine. Fortis şi camarazii săi erau nerăbdători.

— Magaras! Magaras! strigă el deznădăjduit pentru cea din urmă oară.

Ascultă din toate puterile dar, în fața tăcerii de moarte, scoborî iarăşi pe punte, cu capul plecat.

Barca se aşeză pe apă, izbindu-se. Era să se răstoarne, dar îşi regăsi echilibrul şi se depărtă de epavă în ritmul nebun al ramelor mânuite de vechi pescari. Marea tuna împrejur, felină, primejdioasă. Oamenii coborâseră într-o vizuină de fiare. Câtă vreme puteau ei ține la distanță aceste valuri turbate şi groaznicele lor lovituri? O oră, două ore, trei ore... Pe urmă, dacă ajutorul nu venea, soarta lor era pecetluită.

Epava care, văzută de pe coaja lor de nucă, păruse mai întâi povârnită asupra lor, ca un munte, fugea de ei, se micşora. Deodată nostromul dădu drumul vâslei, întinse brațul şi arătă cu degetul. Toate privirile îi urmăriră gestul. Pe pasarela lui Port Polis, vertiginos înclinată, o siluetă omenească se desena pe cerul indigo.

— Magaras! strigă nostromul cu voce tulburată.

Capetan Fortis care ținea cârma, îşi potrivi ocheanul. Dar Iorgos îşi dăduse îndată seama de greşeală. Ochii săi deprinşi să scotocească depărtările, scrutau cu înverşunare figurina vie care se profila contra luminii. Da, se înşelase.

Omul făcea semne de adio. Nu era Magaras, era Caravițas, locotenentul.

Puțin mai târziu, epava făcu un salt şi dispăru într-o vâltoare fosforescentă. Imediat marea deveni înspăimântător de nesfârşită. Noaptea rămase luminoasă, dar pentru a lupta împotriva sentimentului insuportabil de părăsire, naufragiații aprinseră luminile de poziție. Un val îi ridică, jucându-se parcă pe vârful crestei sale. Şi ei văzură atunci, pierdute în întinderea fără de margini, alte lumini mărunte ce clipeau, ca o smerită şi stăruitoare solie a umanității.